

19.05.2020

POL-2019-10957

Voimassaoloaika
1.6.2020 - 31.5.2025

Säädösperuste
Laki poliisin hallinnosta (110/1992) 4 §

Muuttaa/Kumoaa
POL-2019-10957, 19.12.2019, Rikosperusteisen
ajokieltoasian käsittely

Kohderyhmät
Poliisi

Rikosperusteisen ajokieltoasian käsittely

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Yleistä	4
3 Ajokieltoasian päätöksentekomenettely	5
4 Asianosaisen kuuleminen ajokieltopäätöksen tekemistä varten	6
5 Ajokieltopäätös	8
6 Yhteisen ajokiellon määrääminen	8
7 Ulkomailla annetun ajokortin haltijaa koskevat säännökset.....	10
8 Määräaikojen laskeminen	10
8.1 Ajokielto	10
8.2 Oikaisuvaatimus.....	11
9 Ajokieltoon määrääminen ja varoituksen antaminen toistuvien liikenne rikosten ja -rikkomusten perusteella.....	11
9.1 Yleistä	11
9.2 Säädösperusta.....	12
9.3 Rikosasian ja liikennevirhemaksua koskevien tietojen välittyminen	13
9.4 Ajokiellon kesto	13
9.5 Varoituksen käyttäminen.....	15
9.6 Rikkomus varoituksen antamisen jälkeen.....	16
10 Ajokieltoon määrääminen ja varoituksen antaminen vakavaa piittaamattomuutta osoittavan liikenneturvallisuuden vaarantamisen perusteella	17
10.1 Yleistä	17
10.2 Säädösperusta.....	17
10.3 Rikosasian tietojen välittyminen	18
10.4 Vakavan piittaamattomuuden määrittäminen.....	18

10.5 Ajokiellon kesto	21
10.6 Varoituksen käyttäminen	23
10.7 Rikkomus varoituksen antamisen jälkeen	24
11 Ajokielttoon määrääminen ja varoituksen antaminen kulkuneuvon kuljettamisen oikeudetta perusteella	25
11.1 Yleistä	25
11.2 Säädösperusta	25
11.3 Rikosasian tietojen välittyminen	25
11.4 Ajokiellon kesto	26
11.5 Varoituksen käyttäminen	27
11.6 Rikkomus varoituksen antamisen jälkeen	28
12 Liikennejuopumus ulkomailta	29
12.1 Yleistä	29
12.2 Säädösperusta	29
12.3 Rikosasian tietojen välittyminen	29
12.4 Ajokiellon kesto	29
12.5 Varoituksen käyttäminen	30
12.6 Rikkomus varoituksen antamisen jälkeen	31
13 Ajokiellon ja ehdollisen ajokiellon määrääminen rattijuopumuksen, törkeän rattijuopumuksen, törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen ja vaarallisten aineiden kuljetusrikoksen perusteella	32
13.1 Säädösperusta	32
13.2 Väliaikaisen ajokiellon voimassa pitäminen <i>ja päättäminen</i>	32
13.3 Rikosasian tietojen välittyminen	33
13.4 Ajokiellon kesto	33
13.4.1 Rattijuopumus ja törkeä rattijuopumus	35
13.4.2 Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen	40
13.4.3 Vaarallisten aineiden kuljetusrikos	42
13.5 Ehdollinen ajokiello	43
13.5.1 Ehdollisen ajokiellon kesto	45
13.5.2 Koeajan pituuden määrittäminen	45
13.5.3 Ehdollisen ajokiellon täytäntöönpano	46
14 Alkolukolla valvottu ajo-oikeus	47
14.1 Yleistä	47
14.2 Säädösperusta	48
14.3 Valvotun ajo-oikeuden määrääminen	49
14.4 Valvotun ajo-oikeuden päättymisen	51
14.5 Valvotun ajo-oikeuden peruuttaminen	51
14.6 Seuraamukset valvotun ajo-oikeuden rikkomisesta	52
15 Ajokieltopäätöksen tiedoksianto	53

15.1 Tavallinen tiedoksianto.....	53
15.2 Todisteellinen tiedoksianto.....	53
15.2.1 Sijaistiedoksianto.....	54
15.3 Yleistiedoksianto.....	55
15.4 Etsintäkuulutusten käyttö.....	56
15.5 Tiedoksianto ulkomaille.....	56
16 Muutoksenhaun vaikutus ajokieltoon.....	56
17 Muutoksenhaku ajokieltopäätökseen.....	58
18 Ajo-oikeuden palauttaminen.....	60

1 Johdanto

Tässä ohjeessa käsitellään rikosperusteisten ajokieltojen määräämistä toistuvien liikenne rikosten ja -rikkomusten¹, vakavaa piittaamattomuutta osoittavan liikenneturvallisuuden vaarantamisen, kulkuneuvon kuljettamisen oikeudetta, liikennejuopumuksen ulkomailta, rattijuopumuksen, törkeän rattijuopumuksen, törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen sekä vaarallisten aineiden kuljetusrikoksen perusteella. Lisäksi ohjeessa käsitellään ajokiellon asemasta annettavan varoituksen tai ehdollisen ajokiellon määräämistä sekä alkolukolla valvottua ajo-oikeutta. Kaikki edellä mainitut seuraamukset on määrännyt 1.6.2019 alkaen poliisi.

Toistuvat liikenne rikkomukset voivat perustua rikoksen lisäksi myös siihen, että henkilö on syyllistynyt liikennevirhemaksulla sanktioitaviin tekoihin. Vaikka liikennevirhemaksu on hallinnollinen sanktio, luetaan tässä ohjeessa selvyyden vuoksi toistuvat liikenne rikkomukset aina rikosperusteisiin ajokieltoihin.

Tämän ohjeen lukuja 1–8 ja 15–18 sovelletaan samalla tavoin kaikkiin poliisin tekemiin ajokieltopäätöksiin sekä päätöksiin, joilla määrätään ehdollinen ajokielto, alkolukolla valvottu ajo-oikeus tai annetaan varoitus². Ohjeen luvut 9-14 ovat omia kokonaisuuksiaan tiettyyn rikostyyppiin liittyen ja niihin liittyvää ohjeistusta sovelletaan vain kyseessä olevaan rikostyyppiin liittyvissä ajokieltopäätöksissä.

Ahvenanmaalla annetun ajokortin haltija määrätään Manner-Suomessa tehdystä ajokieltorikoksesta ajokieltoon vastaavalla tavalla kuin Suomessa annetun ajokortin haltijakin. Samoin Ahvenanmaalla asuva moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja määrätään ajokieltoon Manner-Suomessa tehdystä rattijuopumuksesta, törkeästä rattijuopumuksesta, törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta ja vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta, vaikka hän ei olisi ajo-oikeuden haltija.

Rikosperusteisten ajokieltojen lisäksi poliisi määrää ajokiellon silloin, kun asianosainen ei täytä ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksiä, rikko

¹ Jatkossa tässä ohjeessa käytetään toistuvista liikenne rikoksista ja -rikkomuksista termiä "toistuvat liikenne rikkomukset".

² Ulkomailta tapahtuneeseen liikennejuopumukseen sisältyy kuitenkin tiettyjä poikkeuksia.

korttilain (386/2011) 16 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua ehtoa³, ei ole toimittanut 20 §:n 4 momentissa tai 112 §:n 3 momentissa tarkoitettua lääkärinlausuntoa laissa säädettyssä määräajassa taikka toimittanut poliisin asettamassa määräajassa 20 §:n 1 momentissa tarkoitettua lääkärinlausuntoa tai 3 momentissa tarkoitettua optikon lausuntoa taikka todistusta uuden hyväksytyin kuljettajantutkinnon, ajokokeen tai ajonäytteen suorittamisesta. Tässä ohjeessa ei käsitellä edellä mainittuja ajokieltoja, jotka eivät ole rikosperusteisia.

2 Yleistä

Rikosasian, jonka johdosta poliisi määrää ajokiellon, ratkaisee joko esitutkintaviranomainen, syyttäjä tai tuomioistuin. Perusmuotoiset rattijuopumukset on siirretty 1.6.2019 alkaen sakkomenettelyn (sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (754/2010) mukainen sakkomenettely) soveltamisalaan, jolloin ne voivat tulla täysimääräisen rikosprosessin sijaan käsiteltäviksi sakkovaatimuksilla, jotka syyttäjä vahvistaa rangaistusmääräyksiksi. Rattijuopumusasian käsittelyn edellytyksenä sakkomenettelyssä on, että rattijuopumus on yksinkertainen ja selvä ja että asianosainen on antanut suostumuksensa asian käsittelyyn sakkomenettelyssä.

Ajokieltoasiat käsitellään hallintolain (434/2003) mukaista päätöksentekomenettelyä noudattaen. Hallintolain mukainen asian käsittely etenee seuraavassa järjestyksessä: asian vireilletulo, asian selvittäminen ja asianosaisen kuuleminen, asian ratkaiseminen eli päätöksen tekeminen, päätöksen tiedoksianto ja mahdollinen muutoksenhaku päätökseen.

Määräaikainen ajokielto voidaan määrätä, kun tekoa koskeva *liikennevirhemaksua koskeva päätös*, sakkomääräys, rangaistusmääräys tai tuomio on annettu. Ratkaisun ei kuitenkaan tarvitse olla lainvoimainen. Ajokieltoasia on käsiteltävä viipymättä ratkaisun antamisen jälkeen. Myös varoituksen antaminen tai ehdollisen ajokiellon määrääminen edellyttävät syyksilukevaa rikosasian ratkaisua.

Kuljettajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ajokieltoasiassa ennen sitä koskevan päätöksen tekemistä. Kuulemisvelvollisuus koskee kaikkia ratkaisemattomia ajo-oikeusasioita. Tilaisuudesta tulla kuulluksi voidaan ilmoittaa hänelle jo ennen edellä mainitun syyksi lukevan ratkaisun antamista heti, kun kuljettajalle on ilmoitettu, että häntä epäillään ajokieltoon johtavasta rikoksesta. Tämä voi tapahtua esimerkiksi poliisipartion väliaikaiseen ajokieltoon määräämisen yhteydessä antamalla ajo-oikeusasian käsittelyä koskevalla ohjeella. Kuulemiselle varattu määräaika voi kuitenkin päättyä aina vasta kohtuullisen ajan kuluttua syyksi lukevan ratkaisun antamisesta. Kohtuullisena aikana on yleensä pidettävä noin kahden tai kolmen viikon aikaa. Mikäli kuulemisesta ei ole annettu tietoa tässä yhteydessä, tulee henkilölle lähettää kirjallinen selvityspyyntö ennen ajokieltoasian käsittelyä. Kirjallinen selvityspyyntö tulee lähettää aina, jos

³ Ajokorttilain 16 §:n 1 momentin 4 kohta on kumottu lailla ajokorttilain muuttamisesta 387/2018. Lain siirtymäsäännöksen mukaan edellytykset toistaiseksi ajokieltoon määräämiseen 64 §:n 2 momentin 2 kohdan perusteella täyttyvät, jos henkilö ei ole toimittanut määräajassa harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen opetustodistusta tai todistusta ajokorttilain 35 §:n 2 momentissa tarkoitettua koulutuksen saamisesta ja henkilö tavataan ajamasta autoa liikenteessä.

käsittelyssä on yksikin ajokieltorikos, jonka johdosta henkilö ei ole saanut ohjetta ajo-oikeusasian käsittelystä.

Ajokieltopäätös laaditaan aina kirjallisena ja se annetaan asianosaiselle tiedoksi. Päätökseen tulee liittää ohje oikaisuvaatimusmenettelyn käyttämisestä ajokieltoasian muutoksenhakuna. Oikaisuvaatimuksen käsittelee ajokieltopäätöksen tehnyt poliisilaitos, eikä oikaisuvaatimuksen käsittelystä peritä maksua. Oikaisuvaatimukseen tehtyyn päätökseen voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Ajokiellossa olevalla ajo-oikeuden haltijalla ei ole ajo-oikeutta. Ajokiellon tai väliaikaisen ajokiellon päättymisen jälkeen ajo-oikeus alkaa uudelleen, kun poliisi palauttaa ajokortin haltijalleen tai antaa hänelle väliaikaisen ajokortin. Jos poliisi ei ole ajokieltoa määrättäessä saanut ajokorttia haltuun, ajo-oikeus ei ala uudelleen, ennen kun vanha ajokortti on esitetty poliisille tai asianosaiselle annetaan väliaikainen ajokortti.

3 Ajokieltoasian päätöksentekomenettely

Ajokieltoasia ratkaistaan hallintomenettelyssä ja sen käsittelee pääsääntöisesti henkilön asuinpaikan poliisilaitos. Asia voidaan kuitenkin käsitellä myös muulla poliisilaitoksella, jos se on tarkoituksenmukaista. (Ajokorttilain mukaisten tehtävien hoitamisesta annettu Poliisihallituksen määräys *POL-2019-21190*).

Määräaikaiseen ajokieltoon määräämisen prosessi käynnistyy, kun poliisilaitoksella on käytettävissään tieto syyksi lukevasta ratkaisusta rikosasiassa. Ennen tätä asiaa voidaan tarvittaessa mahdollisuuksien mukaan valmistella.

Ajokieltopäätös saadaan tehdä vasta, kun siitä on käytettävissä syyksi lukeva ratkaisu. Ratkaisun ei kuitenkaan tarvitse olla lainvoimainen. Ajokieltoasia on käsiteltävä ilman kuljettajan aloitetta ja viipymättä sen jälkeen, kun syyksi lukeva ratkaisu on annettu. Asianosaisella on kuitenkin oltava vielä syyksi lukevan ratkaisun antamisen jälkeen kohtuullinen aika antaa asiassa oma selvityksensä ennen päätöksentekoa. Kohtuullisena aikana on yleensä pidettävä noin kahden tai kolmen viikon aikaa.

Jos syyttäjä tai tuomioistuin ratkaisee ajo-oikeusasioita sisältävän rikosasian, ratkaisusta välittyy ajokieltopäätöksen tekemiseksi tarvittavat tiedot poliisille suoraan Acta-asianhallintajärjestelmään. Päätös ajo-oikeusasiassa laaditaan Actassa käyttäen päätöspohjana Kameleon-lomakepohjaa (L14).

Toistuvien liikenne- ja viestintäviraston ATJ-järjestelmästä (liikenneasioiden rekisteri) tai poliisin tietojärjestelmistä tiedon, että henkilöllä on toistuvia rikkomuksia siten, että ajokorttilain 65 §:n ajokieltoon määräämisen edellytykset täyttyvät. Päätös ajo-oikeusasiassa laaditaan Kameleon-lomakepohjalle (L14).

Mikäli poliisi ratkaisee asian sakkomääräyksellä (kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta ja tietyissä poikkeustapauksissa vakavaa piittaamattomuutta

osoittava liikenneturvallisuuden vaarantaminen), asia nousee ajo-oikeusasian käsittelijälle näkyviin ATJ-järjestelmän työjonoon uutena asiana odottamaan asian käsittelyä ajokieltoimenettelyssä. Sakkomääräyksen määrännyt poliisi lähettää sakkoasiakirjat eteenpäin ajo-oikeuspäätöksen käsittelijälle. Päätös ajo-oikeusasiassa laaditaan Kameleon-lomakepohjalle (L14).

Ajokieltoasian päätöksentekomenettelyä sovelletaan myös varoituksen käyttöön ja ehdollisen ajokiellon määräämiseen. Päätöksenteossa tulee kiinnittää erityistä huomiota kuulemisen asianmukaisuuteen, päätöksen perustelemiseen ja tiedoksiantoon. Ajokieltoratkaisu tulee aina syöttää Liikenne- ja viestintäviraston ATJ-järjestelmään.

4 Asianosaisen kuuleminen ajokieltopäätöksen tekemistä varten

Asianosaisen kuuleminen on keskeinen hallintoprosessin osa. Yleissäännös kuulemisesta on hallintolain 34 §:ssä. Ajokorttilain 76 a §:n 2 momentin mukaan kuljettajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ajokieltoasiasta ennen sitä koskevan päätöksen tekemistä. Kuulemisvelvollisuus koskee kaikkia ratkaisemattomia ajo-oikeusasioita.

Asianosaisen kuulemisen tarkoituksena on saada tieto niistä hänen olosuhteisiinsa liittyvistä seikoista, joilla on merkitystä hänen ajo-oikeuteensa kohdistuvaa seuraamusta harkittaessa. Ennen rikosperusteisen ajokiellon ratkaisemista asianosainen voi esittää selvitystä ajo-oikeuden tarpeesta sekä mahdollisen ajokiellon vaikutuksista hänen toimeentuloonsa ja liikkumiseensa. Asianosainen voi tarvittaessa esittää selvityksensä tueksi kirjallista näyttöä. Viranomaisella on velvollisuus tarvittaessa pyytää lisänäyttöä.

Pääsääntöisesti kuulemistapana on hallintolain mukainen kirjallinen menettely. Tietyissä jäljempänä mainituissa tilanteissa asianosaista kuullaan henkilökohtaisesti. Kuuleminen on myös mahdollista suorittaa puhelimitse, mikäli se on tarkoituksenmukaista ja asianosaisen henkilöllisyydestä voidaan varmistua.

Ajokorttilain 76 a §:n 2 momentin mukaan tilaisuudesta tulla kuulluksi saadaan ilmoittaa jo ennen syyksi lukevan ratkaisun antamista heti, kun kuljettajalle on ilmoitettu, että häntä epäillään ajokieltoon johtavasta rikoksesta. Tätä varten on laadittu ajo-oikeusasian käsittelyä koskeva ohje, joka annetaan asianosaiselle esimerkiksi väliaikaiseen ajokieltoon määräämisen yhteydessä. Asianosaisella on kuitenkin oltava vielä syyksi lukevan ratkaisun antamisen jälkeen kohtuullinen aika antaa asiassa oma selvityksensä ennen päätöksentekoa. Kohtuullisena aikana on yleensä pidettävä noin kahden tai kolmen viikon aikaa. Jos asianosainen on saanut kyseisen ajokieltoasian käsittelyä koskevan ohjeen, asianosaiselle ei tarvitse enää erikseen ilmoittaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi ennen päätöksentekoa.

Jos asianosaiselle ei ole ilmoitettu kuulemisesta esimerkiksi väliaikaiseen ajokieltoon määräämisen tai esitutinnan yhteydessä, varataan asianosaiselle lähetettävässä kirjeessä hänelle mahdollisuus lausua asiasta kirjallisesti asetettuun määräpäivään mennessä. Kirje tulee lähettää aina, jos käsittelyssä on yksikin ajokieltorikos, jonka johdosta henkilö ei ole saanut

ohjetta ajo-oikeusasian käsittelystä. Kirjeestä tulee käydä ilmi ajokieltoasian päätöksentekomenettely, teko tai teot, joiden johdosta ajokieltoasiaa käsitellään sekä mahdolliseen ajokieltoon määräämisen perusteet. Lisäksi kirjeessä on selkeästi ilmaistava, mihin mennessä selvitys on annettava. Kirje toimitetaan asianosaiselle postitse tavallisena tiedoksiantona.

Asianosainen voi antaa lausumansa kirjallisesti tai toimittaa sen sähköisesti omalla vastuullaan. Määräajassa saapunut kirjallinen lausuma otetaan huomioon ajokieltopäätöstä tehtäessä ja hallintolain 17 §:n 1 momentin mukaan asiakirjan lähettäjän on huolehdittava siitä, että asiakirja saapuu viranomaiseen määräajassa. Määräajan noudattamatta jättäminen ei ole este asian ratkaisemiselle ja päätöksen tekemiselle. Määräajan jälkeen saapunut asianosaisen lausuma on kuitenkin otettava huomioon päätöksessä, mikäli päätöstä ei ole vielä ehditty tehdä lausuman saapuessa. Asianosaiselle on varattava hänen henkilökohtaisen tilanteensa huomioon otettava kohtuullinen aika vastauksen antamiselle ja sen toimittamiseksi poliisille.

Hallintolain 37 §:n mukaisesti asianosaiselle on pyynnöstä varattava tilaisuus esittää selvitys myös suullisesti, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi ja kirjallinen menettely tuottaa asianosaiselle kohtuuttomia vaikeuksia. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, kun asianosainen on luku- ja kirjoitustaidoton tai ei vammaan tai sairauden vuoksi pysty asioimaan kirjallisesti. Mahdollisuudesta suullisen selvityksen antamiseen on mainittava kuulemiskirjeen yhteydessä. Mikäli asianosainen haluaa tulla suullisesti kuulluksi, tulee hänen ottaa yhteyttä asiaa käsittelevään poliisilaitokseen sopiakseen ajan suulliselle kuulemiselle. Asianosaisen on esitettävä perusteet sille, miksi hän haluaa tulla kuulluksi suullisesti. Asianosaiselle tulee ilmoittaa, että poissaolo asian käsittelystä ei estä asian ratkaisemista. Mahdollisuutta suullisen selvityksen antamiselle ei tarvitse varata, jos kirjallisen selvityksen antamisen ei voida katsoa tuottavan asianosaiselle kohtuuttomia vaikeuksia tai suullisen selvityksen antaminen ei ole tarpeen asian selvittämiseksi.

Kirjallista menettelyä ei tulisi soveltaa 15–17-vuotiaiden vajaavaltaisten kuljettajien kohdalla. Edellä mainituille sekä heidän kaikille huoltajilleen lähetetään kutsu saapua ajo-oikeusasian käsittelytilaisuuteen. Tarkoituksena heidän osaltaan olisi edelleen pyrkiä laaja-alaiseen puhutteluun, jossa pohditaan ajokäyttäytymistä, sen seurauksia ja siihen johtaneita syitä muutoksen aikaansaamiseksi ajokäyttäytymisessä. Vajaavaltaisten huoltajille on varattava oikeus käyttää asiassa puhevaltaa. Mikäli kutsutut eivät saavu ajo-oikeusasian käsittelytilaisuuteen, poliisi tekee päätöksen ajo-oikeusasiassa ja antaa sen tiedoksi normaalin tiedoksiantomenettelyn mukaisesti.

Uusien kuljettajien osalta tulisi ensisijaisesti käyttää suullista kuulemistä kuten alaikäisten osalta. Uudella kuljettajalla tarkoitetaan tässä yhteydessä henkilöä, jonka auton ensimmäisen ajo-oikeuden saamisesta on kulunut alle kaksi vuotta. Kirjallista menettelyä voidaan käyttää uusien kuljettajien osalta silloin, kun se koetaan tarkoituksenmukaisemmaksi. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, kun uusi kuljettaja ei ole nuori kuljettaja eikä henkilön puhuttelulla katsota olevan samanlaista hyötyä kuin nuoren henkilön osalta.

Ajokieltoasiassa tehdyssä päätöksessä tulee aina mainita, miten henkilöä on asiassa kuultu. Lisäksi päätöksen perusteluissa tulee tuoda selkeästi ilmi, miten henkilön selvityksessään esiin tuomia, hänen ajo-oikeuden tarpeeseensa liittyviä seikkoja on arvioitu ajokiellon pituutta määrättäessä.

5 Ajokieltopäätös

Päätös ajokieltoasiassa laaditaan aina kirjallisesti ja siihen liitetään ohje oikaisuvaatimuksen tekemisestä. Oikaisuvaatimusohjeen sijaan päätökseen liitetään valitusosoitus, jos kyse on oikaisuvaatimuksen johdosta tehdystä päätöksestä.

Päätöksen tulee sisältää asiaratkaisu perusteluineen. Perusteluiden selkeyteen ja ymmärrettävyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota ja niistä tulee käydä ilmi, miksi henkilö on määrätty ajokieltoon ja mihin ajokiellon pituus perustuu. Perusteluista tulee käydä selkeästi ilmi, miten laissa säädettyjä, ajokieltoon määrättävän henkilön ajo-oikeuden tarpeeseen liittyviä seikkoja on arvioitu ajokiellon pituutta määrättäessä. Ajokiellon kesto, ehdollisen ajokiellon määrääminen tai varoituksen antaminen on aina perusteltava selvästi päätöksessä. Päätöksessä on myös kerrottava, millä tavoin henkilön kuuleminen päätöstä koskien on toteutettu.

Päätöksen perusteluissa tulee välttää viittaamista muihin asiakirjoihin, ellei päätöksestä käy ilmi, missä määrin muihin asiakirjoihin on viitattu ja miksi. Päätöksen perusteluista tulisi näin ollen selvittää kaikki ne kaikki oikeus- ja tosiseikat, joiden perusteella hallintopäätös on tehty.

Ajokielto määrätään pantavaksi täytäntöön välittömästi, kun päätös ajokiellosta on tehty. Mikäli kuljettaja on ajokieltopäätöstä tehtäessä väliaikaisessa ajokiellossa tai hänellä ei muusta syystä ole ajo-oikeutta, päätös voidaan laittaa täytäntöön heti ja toimittaa asianosaiselle tiedoksi kirjeellä postitse tavallisena tiedoksiantona. Todisteellisesti tiedoksi annettavien osalta päätös voidaan laittaa täytäntöön, kun saantitodistus saadaan kuitattuna takaisin tai muulla tavoin voidaan varmistua, että päätös on todisteellisesti tiedoksi annettu.

Myös ajokiellon päättymispäivä tulee olla merkittynä päätökseen. Mikäli tiedoksisaantipäivä ei ole tiedossa päätöksen tekohetkellä, ajokiellon kesto voidaan määritellä esimerkiksi viikkoina tai kuukausina päätöksen tiedoksisaantipäivästä alkaen. Ajokieltopäätös pannaan täytäntöön sitä tai sen perustana olevaa rikosasiaa koskevasta valituksesta huolimatta.

6 Yhteisen ajokiellon määrääminen

Asianosaiselle määrätään yksi yhteinen ajokielto, jos asianosainen on syylistynyt samalla teolla useampaan ajokieltorikokseen (esimerkiksi rattijuopumus ja kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta) tai jos ajokieltoimenettelyssä on käsiteltävänä eri aikaan tehtyjä ajokieltorikoksia (esimerkiksi ensimmäisenä päivänä tehty vakavaa piittaamattomuutta osoittava liikenneturvallisuuden vaarantaminen ja toisena päivänä tehty kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta). Ajokieltopäätös tehdään normaalin päätöksentekomenettelyn

mukaisesti siinä vaiheessa, kun rikosasioista on käytettävissä syyksi lukevat ratkaisut.

Ajokiellon keston lähtökohtana on syyksi luetuista rikoksista vakavimman mukaisesti määrättävä ajokielto. Toisen ajokieltorikoksen osalta ajokiellon pituuteen lisätään lähtökohtaisesti puolet kyseisen rikoksen perusteella muutoin määrättävästä ajokiellosta, kolmannen rikoksen osalta kolmasosa jne. Nämä yhteen laskemalla muodostuu lopullinen yhteisen ajokiellon pituus.

Jokaisen ajokiellon osalta tulee sen kestossa huomioida ne tekoon ja henkilöön liittyvät seikat, joilla normaalistikin on vaikutusta ajokiellon kestoon joko ajokieltoa lyhentävästi tai pidentävästi (ks. tarkemmin luvut 9.4, 10.5, 11.4, 12.4 ja 13.4). Nämä seikat on perusteltava yhteistä ajokieltoa koskevassa päätöksessä samalla tavoin kuin yksittäisestä teosta seuraavan ajokiellon osaltakin.

Yhteistä ajokieltoa määrättäessä on edellä mainitun ohella huomioitava, että ajokiellon pituus ei muodostu kohtuuttomaksi sen perusteena olevien rikosten lukumäärä ja vakavuus huomioiden. Mikäli henkilö on tuomittu samalla myös muista rikoksista kuin ajokieltorikoksista, ei niistä määrättyä osaa rangaistuksesta huomioida ajokiellon kestoa määrättäessä.

Mikäli kuljettaja syyllistyy esimerkiksi rattijuopumukseen ja kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta samalla teolla, otetaan ajokiellon pohjaksi rattijuopumuksesta kyseisen henkilön olosuhteissa määrättävän ajokiellon pituus. Kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta osalta edellä mainittuun ajokieltoon lisätään puolet siitä ajokiellosta, joka kuljettajalle hänen olosuhteissaan kyseisestä teosta määrättäisiin. Näin teosta muodostuu yksi yhteinen ajokielto.

Yhteistä ajokieltoa määrättäessä ajokiellon vähimmäis- ja enimmäispituudet määrittyvät vakavimman rikoksen ajokiellon pituuden mukaisesti. Jos kuljettaja on edellä mainitun mukaisesti syyllistynyt rattijuopumukseen ja kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta, on ajokiellon vähimmäispituus yksi kuukausi ja enimmäispituus viisi vuotta. Jos käsiteltävänä on useita tekoja, joissa kunkin ajokieltorikoksen ajokiellon enimmäispituus on kuusi kuukautta, on teoista määrättävän yhteisen ajokiellonkin enimmäispituus kuusi kuukautta.

Ajokiellon kestossa huomioidaan vähennyksenä se aika, jonka kuljettaja on ajokieltoon johtaneen teon vuoksi ollut ilman ajo-oikeutta. Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksen (KKO 2014:42) perusteella väliaikainen ajokielto voidaan ottaa huomioon vain niiden tekojen osalta, joista poliisimies on määrännyt väliaikaisen ajokiellon.

Edellä mainitussa korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessä (KKO 2014:42) A oli syyllistynyt kahteen törkeään rattijuopumukseen, joista vain ensimmäisen perusteella poliisimies oli määrännyt hänet väliaikaiseen ajokieltoon. Rikokset käsiteltiin samassa oikeudenkäynnissä. Ajokiellon keston tuli olla kärjääoikeuden tuomiosta laskettuna vähintään vuosi, eikä ajokiellon kestosta määrättäessä tullut ottaa huomioon sitä, että poliisimies olisi voinut määrätä A:n ajokieltoon myös jälkimmäisen teon perusteella.

7 Ulkomailla annetun ajokortin haltijaa koskevat säännökset

Ajokorttilain 73 a §:n mukaisesti säännöksiä ajokieltoon, väliaikaiseen ajokieltoon ja muuhun ajo-oikeuteen kohdistuvaan seuraamukseen määräämisestä, ajokortin luovuttamisesta poliisille ajo-oikeuteen kohdistuvan toimenpiteen johdosta ja ajokortin palauttamisesta haltijalleen sekä säännöksiä liikenneasioiden rekisteriin tehtävistä ilmoituksista sovelletaan myös ulkomailla annetun ajokortin haltijaan.

Samoin ulkomailla asuva moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja määrätään ajokieltoon rattijuopumuksesta, törkeästä rattijuopumuksesta, törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta ja vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta, vaikka hän ei olisi ajo-oikeuden haltija.

Jos ulkomailla annetun ajokortin haltija ei asu vakinaisesti Suomessa, on poliisin ajokortin haltijan pyynnöstä annettava ajokortti takaisin hänelle hänen poistuessa maasta, vaikka ajokielto tai väliaikainen ajokielto ei ole vielä päättynyt. Henkilöllä ei ole ajo-oikeutta Suomessa niin kauan kuin ajokielto tai väliaikainen ajokielto on voimassa. Kansainväliseen ajokorttiin poliisi voi ajokorttia haltuunsa ottamatta merkitä, ettei se ole Suomessa voimassa.

Ajokieltoasiassa tehdään päätös hallintolain mukaista päätöksentekoprosessia noudattaen. Ajokiellon kestosta määrättäessä sovelletaan tässä ohjeessa määriteltyjä edellytyksiä samalla tavoin kuin Suomessa annetun ajokortin haltijan kohdallakin. Ulkomailla asuvalle toimitettavassa tiedoksiannossa noudatetaan lähtökohtaisesti samoja säännöksiä kuin Suomessa tapahtuvassa tiedoksiannossa (ks. tarkemmin luku 15.5.). Ulkomailla asuvan henkilön henkilö-, ajokortti- ja ajokieltotiedot tulee aina ajokieltorikokseen syyllistymisen yhteydessä syöttää Liikenne- ja viestintäviraston ATJ-järjestelmään.

8 Määräaikojen laskeminen

8.1 Ajokielto

Korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännön mukaan (KHO 2011:111) ajokiellon enimmäisaika ei ole sellainen määräaika, johon sovelletaan lakia säädettyjen määräaikain laskemisesta (150/1930). Näin ollen ajokiellon pituutta laskettaessa on otettava huomioon sekä ajokiellon alkamis- että päätymispäivä.

Esimerkki 1. Jos ajokiellon enimmäisaika on kuusi kuukautta ja ajokielto määrätään enimmäisajaksi, lasketaan ajokiellon pituus seuraavasti:

1) 15.6.2019 alkava ajokielto on voimassa 15.6.2019–14.12.2019

2) 1.10.2019 alkava ajokielto on voimassa 1.10.2019–31.3.2020

Samaa ohjetta sovelletaan myös ajokiellon vähimmäisaikaa laskettaessa.

Esimerkki 2. Jos ajokiellon vähimmäisaika on yksi kuukausi ja ajokielto määrätään vähimmäisajaksi, lasketaan ajokiellon pituus seuraavasti:

1) 15.6.2019 alkava ajokielto on voimassa 15.6.2019–14.7.2019

2) 1.10.2019 alkava ajokielto on voimassa 1.10–31.10.2019

Ajokiellon määräajan päättymisestä huolimatta kuljettajan ajo-oikeus ei palaudu ennen kuin hän on asioinut poliisiasemalla ajo-oikeuden palauttamiseksi. Ajokorttilain 6 §:n 4 momentin mukaan ajokiellon tai väliaikaisen ajokiellon päättymisen jälkeen ajo-oikeus alkaa uudelleen vasta sitten, kun poliisi palauttaa ajokortin haltijalleen tai antaa hänelle väliaikaisen ajokortin. Tämä voi yksittäisissä tapauksissa tarkoittaa sitä, että ajokielto voi päättyä esimerkiksi arkilauantaina, sunnuntaina tai arkipyhänä, jolloin ajo-oikeuden haltija voi saada ajokorttinsa takaisin vasta seuraavana arkipäivänä poliisilaitoksen ollessa auki.

8.2 Oikaisuvaatimus

Oikaisuvaatimusmenettelyssä sovelletaan säädettyjen määräaikain laske- misesta annetussa laissa määritellyjä määräaikoja. Ajokieltopäätöstä kos- keva oikaisuvaatimus on tehtävä kyseisen ajokieltopäätöksen tehneelle po- liisilaitokselle kirjallisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lasketa mukaan kyseiseen 30 päivän määräaikaan. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, va- punpäivä tai joului- tai juhannusaatto, jatkuu oikaisuvaatimusaika vielä seu- raavaan arkipäivään. Oikaisuvaatimuksen tulee olla perillä viimeisenä mää- räpäivänä ennen viraston aukioloajan (virka-aika) päättymistä.

Esimerkki:

1) Henkilö on saanut ajokieltopäätöksen tiedoksi 15.6.2019. Päätöstä kos- kevan oikaisuvaatimuksen tulee olla perillä poliisilaitoksessa viimeistään 15.7.2019 klo 16.15.

2) Henkilö on saanut ajokieltopäätöksen tiedoksi 1.10.2019. Päätöstä kos- kevan oikaisuvaatimuksen tulee olla perillä poliisilaitoksessa viimeistään 31.10.2019 klo 16.15.

9 Ajokieltoon määrääminen ja varoituksen antaminen toistuvien liikenneriikosten ja -rikkomusten perusteella

9.1 Yleistä

Ajokorttilain 65 §:ssä on poliisille säädetty velvollisuus määrätä ajo-oikeuden haltija toistuvien liikenneriikkomusten vuoksi ajokieltoon. Ajo-oikeuden haltija on henkilö, jolla on voimassa oleva ajokortti tai kuljettajantutkinnon hyväksy- tystä suorituksesta annettu kuljettajantutkintotodistus. Sillä, onko henkilö ajokieltoon määräämisen edellytysten täyttyessä jo muusta syystä ajokiel- lossa, ei ole vaikutusta ajokiellon määräämiseen.

Mikäli henkilö ei ole ajo-oikeuden haltija, ei häntä voida määrätä toistuvien liikenneriikkomusten perusteella ajokieltoon. Henkilö ei ole ajo-oikeuden haltija silloin, kun hänen ajo-oikeutensa on päättynyt, vanhentunut, rauennut tai hänellä ei koskaan ole ollutkaan ajo-oikeutta.

Ajokielto on ensisijainen seuraamus toistuvista liikenneriikkomuksista. Varoituksen antaminen on mahdollista vain laissa erikseen mainituilla perusteilla.

9.2 Säädöserusta

Ajokorttilain 65 §:n 1 momentin mukaan poliisin on määrättävä ajo-oikeuden haltija ajokieltoon, jos *ajo-oikeudenhaltija* on vähintään neljästi kahden vuoden tai kolmesti vuoden kuluessa syyllistynyt moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessaan:

1) tieliikennelain (729/2018) 6 luvussa tarkoitettuun liikenneriikkomukseen, lukuun ottamatta muita *liikennevirhemaksulla* rangaistavia tekoja kuin:

a) tieliikennelain 98 §:n 2 momentissa tarkoitettua *viestintävälineen* kiellettyä käyttöä ajon aikana;

b) *tieliikennelaissa* tarkoitettua *nopeusrajoituksen rikkomista moottorikäytöisellä ajoneuvolla yli 10 kilometrillä tunnissa, jos suurin sallittu liikenteenohjauslaitteella osoitettu nopeus on enintään 60 kilometriä tunnissa;*

c) *tieliikennelaissa* tarkoitettua *nopeusrajoituksen rikkomista moottorikäytöisellä ajoneuvolla yli 15 kilometrillä tunnissa, jos suurin sallittu liikenteenohjauslaitteella osoitettu nopeus on yli 60 kilometriä tunnissa;*

d) *tieliikennelain 74 §:ssä* tarkoitetun *punaisen liikennevalo-opastimen noudattamatta jättämistä;*

2) *liikenteen palveluista annetussa laissa* (320/2017) tarkoitettuun tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomiseen;

3) rikoslain (39/1889) 23 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai 11 §:ssä tarkoitettuun liikennepakoon tieliikenteessä;

4) *liikenteen palveluista annetussa laissa* tarkoitettuun *kuljettajan* ammattipätevyyssäännösten rikkomiseen; ei kuitenkaan 39 §:ssä säädetyistä asiakirjoista koskevasta rikkomuksesta;

5) liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetun lain (546/1998) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettuun paljastinlaiterikkomukseen;

6) vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (719/1994) 19 §:n 3 momentissa tarkoitettuun vaarallisten aineiden kuljetusrikkomukseen.

Auton ajo-oikeuden haltija on kuitenkin 1 momentista poiketen määrättävä ajokieltoon, jos hän auton ensimmäisen ajo-oikeuden saamista seuraavan

kahden vuoden aikana syyllistyy kolmasti kahden vuoden tai kahdesti yhden vuoden sisällä 1 momentissa tarkoitettuun tekoon. Sama koskee myös moottoripyörän ajo-oikeuden haltijaa, jolla ei ole auton ajo-oikeutta, kahden vuoden ajan moottoripyörän ajo-oikeuden alkamisesta.

Muita ajokiellon perusteena olevia rikoksia kuin laissa mainitut teot ei oteta huomioon laskettaessa toistuvia liikenne rikkomuksia. Ajokiellon sijaan voidaan kuljettajalle antaa varoitus ajokorttilain 73 §:ssä säädetyillä edellytyksillä.

9.3 Rikosasian ja liikennevirhemaksua koskevien tietojen välittyminen

Toistuvien liikenne rikkomusten täyttymisen laskenta tapahtuu automaattisesti Liikenne- ja viestintäviraston ATJ-järjestelmässä. Laskenta tapahtuu asiaperusteisesti, ei rikkomusperusteisesti, koska ATJ-järjestelmään tehtävät kirjaukset tehdään *rikosasioiden ja liikennevirhemaksuja koskevien* ratkaisujen perusteella. Tällaiset ratkaisut voivat sisältää useita ajokieltorikoksia tai liikennevirhemaksua koskevia päätöksiä.

Kun edellytykset ajokieltoon määräämiselle ovat ajo-oikeuden haltijan kohdalla täytyneet, asia nousee poliisille näkyviin ATJ-järjestelmän työjonoon uutena asiana odottamaan asian käsittelyä ajokielto menettelyssä. Poliisin on kuitenkin aina tässä vaiheessa vielä tarkistettava, että laskenta on tapahtunut järjestelmässä oikein. Poliisin on siis varmistettava järjestelmiä hyödyntäen, että asioilla on rikos tai rikoksia *tai liikennevirhemaksua koskevia päätöksiä*, jotka ovat toistuviin liikenne rikkomuksiin laskettavia. Lisäksi on varmistettava, että ne ovat tapahtuneet lain määrittelemän ajan kuluessa ja että niitä on lain edellyttämä oikea määrä.

9.4 Ajokiellon kesto

Ajokorttilain 66 §:n 3 momentin mukaan toistuvien rikkomusten perusteella määrättävän ajokiellon kesto on vähintään yksi kuukausi ja enintään kuusi kuukautta. Ajokiellon kestoa määrättäessä otetaan ajokorttilain 66 §:n 4 momentin mukaan huomioon ne vaikutukset, jotka ajokiellolla on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen.

Ajokiellolla voidaan katsoa olevan vaikutusta henkilön toimeentuloon esimerkiksi silloin, kun hänen työtehtävänsä suorittaminen vaatii ajo-oikeutta ja sen puuttumisen vuoksi työnantaja ei voi tarjota hänelle työtä ja siten toimeentuloa ajokiellon aikana. Samoin, mikäli henkilön työpaikka ei olisi esimerkiksi julkisia liikennevälineitä käyttäen saavutettavissa eikä kulkeminen sinne muutoin ilman kohtuuttomia vaikeuksia järjestettävissä ja henkilö joutuisi tekemään esimerkiksi lyhennettyä työaikaa tämän vuoksi, voitaisiin ajokiellolla katsoa olevan vaikutusta hänen toimeentuloonsa. Lähtökohtaisesti ei voida edellyttää, että henkilö kulkisi töihin taksilla.

Välttämättömänä liikkumisena pidetään esimerkiksi elinolosuhteista johtuvia pitkiä asiointimatkoja, jos julkista liikennettä tai muuta korvaavaa liikennettä ei ole. Taksinkäyttöä ei voida tässäkään kohdin lähtökohtaisesti edellyttää. Esimerkiksi henkilön asuminen harva-alueella pitkän matkan päässä

päivittäin tarvittavista peruspalveluista, kuten kaupasta, täyttäisi edellytykset välttämättömästä liikkumisesta silloin, kun palvelut eivät julkisella liikenteellä olisi saavutettavissa. Samoin, mikäli esimerkiksi henkilön lasten päivähoitoon kuljettaminen ei olisi pitkien etäisyyksien ja korvaavan liikenteen puuttumisen vuoksi ilman ajo-oikeutta mahdollista, voidaan ajokiellolla katsoa olevan vaikutusta henkilön välttämättömään liikkumiseen. Perheenjäsenten liikkumistarve otetaan huomioon silloin, kun perheenjäsen tarvitsee säännöllistä sairaanhoitoa tai kuntoutusta tai muuten on kuljetuksissa riippuvainen ajokieltoon määrättävästä henkilöstä.

Kuljettajan toistuvaa säännöistä piittaamattomuutta osoittavissa tilanteissa ajokiellon vaikutuksiin vetoamisen ei tule kuitenkaan lyhentää ajokiellon pituutta. Tällainen tilanne olisi esimerkiksi ajo-oikeuden haltijan toistuva syyllistyminen toistuviin liikenne rikkomuksiin siten, että ajokieltoon määräämisen edellytykset täyttyvät. Myöskään kuljettamisen ammattimaisuus ei oikeuta muita kuljettajia suurempaan määrään rikkomuksia.

Ajokiellon kestoa lyhentävinä tekoina voivat olla teot, joiden vaikutukset liikenneturvallisuuteen ovat lähinnä välillisiä ja joiden ei voida katsoa kuvastavan tekijän huolimattomuutta tai välinpitämättömyyttä säännöksistä ja määräyksistä. Ajokilometrien suuri määrä ei ole ajokiellon kohtuullistamisperuste.

Ajokiellon kestoa harkittaessa tulee ottaa huomioon käsiteltävinä olevien tekojen ja rikkomusten määrä, niistä määrätyt *liikennevirhemaksut* sekä päiväsakkojen lukumäärä. Ajokiellon pituus on aina perusteltava päätöksessä. Laissa määriteltyä ajokiellon vähimmäiskestoa ei saa koskaan alittaa, eikä enimmäiskestoa ylittää.

Seuraavassa taulukossa on vasemmanpuoleisessa sarakkeessa normaalin ajokiellon kesto, keskimmaisessa sarakkeessa sen edellytykset ja oikeanpuoleisessa sarakkeessa ajokiellon vähimmäis- ja enimmäiskesto eli liukumarajat.

Ajokiellon vaikutukset toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen otetaan huomioon taulukossa määriteltyjen liukumarajojen puitteissa. Mikäli ajokielto muodostuisi henkilön edellä mainitut olosuhteet huomioiden liukuman hyödyntämisestä huolimatta kohtuuttomaksi, on mahdollista käyttää varoitusta luvussa 9.5 esitettyjen edellytysten täytyessä.

Liukumarajojen puitteissa huomioidaan myös teoista määrätyt seuraamukset ja tekojen luonne. Esimerkiksi teoista määrättyjen seuraamusten ollessa taulukkokohdan ylärajalla, voidaan liukumaa käyttää ylöspäin ja vastaavasti päinvastoin.

Ajokiellon normaali kesto	Edellytykset	Liukuma
6 viikkoa	1. Tekoja on vähimmäismäärä ja päiväsakkojen yhteenlaskettu lukumäärä on enintään 35, tai 2. Tekoja 1–2 yli vähimmäismäärän ja kaikki seuraamukset ovat liikennevirhemaksuja.	1 kk - 9 viikkoa
12 viikkoa	1. Tekoja 1–2 yli vähimmäismäärän, tai 2. Päiväsakkojen yhteenlaskettu lukumäärä 36–50	7 - 17 viikkoa
18 viikkoa	1. Tekoja 3 tai enemmän yli vähimmäismäärän, tai 2. Päiväsakkojen yhteenlaskettu lukumäärä yli 50.	15 viikkoa - 6 kuukautta

9.5 Varoituksen käyttäminen

Ajokieltoon määräämisen sijasta poliisi voi ajokorttilain 73 §:n 1 ja 2 momentin mukaan antaa ajo-oikeuden haltijalle varoituksen, jos ajo-oikeus on ajo-oikeuden haltijan toimeentulon tai liikkumisen vuoksi välttämätön.

Varoituksen käyttö edellyttää lisäksi, että käsiteltävinä olevien liikennesankomusten ei ole katsottava osoittavan piittaamattomuutta tieliikennettä koskevista säännöksistä tai hänelle niiden rikkomisesta tuomituista tai määrättyistä seuraamuksista. Perusteet varoituksen antamiseen ajokiellon sijasta on aina merkittävä perusteltuina päätökseen.

Kun arvioidaan ajo-oikeuden välttämättömyyttä toimeentulon vuoksi, otetaan huomioon kuljettajan ajo-oikeuden välttämättömyys varsinaisen työtehtävän suorittamisessa tai työssä käymisessä, josta hänen toimeentulonsa on riippuvainen. Ajo-oikeuden tarpeen tulee liittyä kiinteästi jokapäiväiseen ajo-oikeuden välttämättömyyteen työtehtävässä tai työpaikalle kulkemisessa. Pelkkä satunnainen ajokortin tarve työssä ei ole peruste varoituksen antamiselle. Välttämättömän liikkumisen arvioinnissa edellytetään erityistä liikkumistarvetta, eivätkä pelkät hankaluudet kuljetusten järjestämisessä ole peruste varoituksen käytölle.

Ajo-oikeuden haltijan tulee esittää luotettava selvitys siitä, miten ajo-oikeus on hänelle toimeentulon tai liikkumisen vuoksi välttämätön. Yleensä pelkästään asianosaisen omaa kertomaa ei voida pitää riittävänä selvityksenä, vaan hänen tulisi liittää antamaansa selvitykseen esimerkiksi työnantajan todistus yhteystietoineen tai todistus siitä, että hänellä itsellään tai läheisellään on sellainen sairaanhoidon tarve, jonka hoitamiseksi ajo-oikeus on välttämätön. Silloin, kun kyse on läheisen kuljettamisesta, on ajo-oikeuden haltijan luotettavasti osoitettava, että hän on ainoa, joka läheistä voi kuljettaa. Välttämättömään liikkumiseen vedottaessa ajo-oikeuden

haltijan tulee pystyä osoittamaan myös se, ettei julkista liikennettä ole kohtuudella käytettävissä.

Annettujen selvitysten tulee olla sellaisia, että poliisi voi niiden perusteella selvittää ja varmistaa kyseisen asiantilan olemassaolon. Näin ollen poliisi voi tarpeen mukaan varmistaa selvityksen aitouden ottamalla yhteyttä selvityksen laatineeseen tahoon tai selvittämällä, pitääkö esimerkiksi ilmoitus julkisen liikenteen puuttumisesta paikkansa. Asianosaiselle on myös varattava mahdollisuus esittää lisänäyttöä, jos esitettyä näyttöä ei pidetä luotettavana tai riittävänä.

Kun harkitaan, täyttyvätkö edellytykset varoituksen antamiselle toimeentulon hankkimisen tai liikkumistarpeen välttämättömyyden osalta tulee ottaa huomioon, että pelkästään jonkin asian hankaluus ei tee ajo-oikeudesta välttämätöntä, vaan asian toteuttamisen tulee olla ajo-oikeuden puutteen vuoksi lähempänä mahdotonta.

Teot eivät myöskään saa osoittaa piittaamattomuutta tieliikenteen säännöksistä tai kuljettajalle niiden rikkomisesta tuomituista tai määrätyistä seuraamuksista. Piittaamattomuudella viitataan siihen, että tekojen kokonaisuuden, ei yksittäisen teon, tulee osoittaa ajo-oikeuden haltijan piittaamattomuutta. Esimerkiksi yksi piittaamattomuutta osoittava teko yhdistettynä kahteen vähäisempään liikenne rikkomukseen ei automaattisesti ole este varoituksen käyttämiselle. Toisaalta kolmen vähäisemmänkin teon voidaan katsoa osoittavan piittaamattomuutta, jos kyseessä on sama teko. Kyseessä on aina kokonaisarvio. Suuri ajomäärä ei vaikuta lieventävästi seuraamusta arvioitaessa. Täten esimerkiksi ammattikuljettajien rikkomuksiin ei tule yleisesti suhtautua muiden kuljettajien rikkomuksista poiketen. Varoituksen käyttöä arvioitaessa otetaan huomioon kuljettajan edellytykset havaita rikkomus.

9.6 Rikkomus varoituksen antamisen jälkeen

Jos ajo-oikeuden haltija syyllistyy vuoden kuluessa varoituksen saamisen jälkeen yhteenkin toistuviin liikenne rikkomuksiin laskettavaan tekoon, kuluneuvon kuljettamiseen oikeudetta tai liikennejuopumukseen ulkomailla, on hänet määrättävä ajokieltoon (ajokorttilaki 73 § 2 mom.). Toistuvan liikenne rikkomuksen osalta tämä ei edellytä ajokorttilain 65 §:ssä säädettyjen rikkomusten lukumäärää koskevien edellytysten täyttymistä.

Tekoon syyllistyneelle voidaan kuitenkin ajokieltoon määräämisen sijaan antaa uusi varoitus rikkomuksen vähäisyyden perusteella. Vähäisiä rikkomuksia ovat lähinnä *rikkomukset, joista seurauksena on liikennevirhemaksu*. Poikkeuksellisesti vähäisenä rikkomuksena voidaan pitää myös liikenne rikkomusta, joka on käsitelty päiväsakkorangaistuksella ja teko on lajissaan vähäinen.

Uuteen edellä mainittuun tekoon syyllistyminen yhden vuoden sisällä toisen varoituksen antamisesta johtaa aina ajokieltoon. Kun harkitaan vuoden seuranta-ajan aikana tehdystä teosta määrättävän ajokiellon kestoa, otetaan huomioon varoituksen perusteena olevat teot, päiväsakkojen lukumäärä sekä uusi teko. Ajokiellon kesto määräytyy tekojen määrän ja laadun

perusteella suoritetun kokonaisharkinnan perusteella. Uusi seuranta-aikana tehty teko ei näin ollen johda automaattisesti ankaramman ajokieltoasteikon käyttämiseen.

Varoituksen perusteena olevia rikkomuksia ei oteta uudelleen huomioon vuoden seuranta-ajan jälkeen, vaikka asianosaisella nämä teot mukaan lukien täytyisi neljä rikkomusta kahden vuoden sisällä.

10 Ajokieltoon määrääminen ja varoituksen antaminen vakavaa piittaamattomuutta osoittavan liikenneturvallisuuden vaarantamisen perusteella

10.1 Yleistä

Ajokorttilain 64 §:ssä on poliisille säädetty velvollisuus määrätä ajo-oikeuden haltija ajokieltoon vakavaa piittaamattomuutta osoittavan liikenneturvallisuuden vaarantamisen perusteella. Ajo-oikeuden haltija on henkilö, jolla on voimassa oleva ajokortti tai kuljettajantutkinnon hyväksytystä suorituksesta annettu kuljettajantutkintotodistus. Sillä, onko henkilö ajokieltoon määräämisen edellytysten täytyessä jo muusta syystä ajokiellossa, ei ole vaikutusta ajokiellon määräämiseen.

Mikäli henkilö ei ole ajo-oikeuden haltija, ei häntä voida määrätä vakavaa piittaamattomuutta osoittavan liikenneturvallisuuden vaarantamisen perusteella ajokieltoon. Henkilö ei ole ajo-oikeuden haltija silloin, kun hänen ajo-oikeutensa on päätynyt, vanhentunut, rauennut tai hänellä ei koskaan ole ollutkaan ajo-oikeutta.

Ajokielto on ensisijainen seuraamus vakavaa piittaamattomuutta osoittavasta liikenneturvallisuuden vaarantamisesta. Varoituksen antaminen on mahdollista vain laissa mainittujen erityisen painavien syiden perusteella.

10.2 Säädöspерusta

Ajokorttilain 64 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan poliisin on määrättävä ajo-oikeuden haltija ajokieltoon, jos hänen on todettu moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessaan syyllistyneen rikoslain 23 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun liikenneturvallisuuden vaarantamiseen ja teko osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan.

Pykälän 3 momentin mukaan 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna tekona on pidettävä myös sitä, että kuljettaja on käsittelemällä tai ulkoisella apuvälineellä häirinnyt tieliikenteen sosiaalilainsäädännön noudattamisen valvontaan tarkoitettua laitetta siten, että se tuottaa virheellistä tietoa hänen ajo- ja lepoajoistaan.

Ajokiellon sijaan voidaan kuljettajalle antaa varoitus ajokorttilain 73 §:n 3 momentissa säädetyillä edellytyksillä.

10.3 Rikosasian tietojen välittyminen

Liikenneturvallisuuden vaarantaminen, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta, voidaan käsitellä sakkomenettelyssä, jos edellytykset sakkomenettelyn käyttämiselle täyttyvät. Tällöin rikosasian ratkaisee pääsääntöisesti syyttäjä ja ajokieltopäätöksen tekemiseksi tarvittavat tiedot välittyvät poliisille suoraan Acta-asianhallintajärjestelmään.

Tietyissä poikkeustapauksissa myös poliisi voi ratkaista vakavaa piittaamattomuutta osoittavan liikenneturvallisuuden vaarantamisen sakkomenettelyssä. Näin on esimerkiksi silloin, kun sakkomääräyksellä käsiteltävien rikosten rikoskohtainen päiväsakkojen lukumäärä on enintään 20 sen johdosta, että rangaistusasteikkoa on lievennetty tekijän tehdessä rikoksen alle 18-vuotiaana. Asia nousee tällöin ajo-oikeuspäätöksen käsittelijälle näkyviin ATJ-järjestelmän työhöön uutena asiana odottamaan asian käsittelyä ajokieltoimenettelyssä. Sakkomääräyksen määrännyt poliisi lähettää asiakirjat eteenpäin ajo-oikeuspäätöksen käsittelijälle sakkomääräyksen tiedoksiannon jälkeen.

Mikäli tuomioistuin ratkaisee liikenneturvallisuuden vaarantamisen, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta, ajokieltopäätöksen tekemiseksi tarvittavat tiedot välittyvät poliisille suoraan Acta-asianhallintajärjestelmään.

10.4 Vakavan piittaamattomuuden määrittäminen

Käsikirjassa rangaistusten määrittämiseksi sakon ja rikesakon määrittämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä (POL-2019-13145, jäljempänä sakkokäsikirja) on ohjeistettu siitä, milloin teko osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan (Osa I, Yleinen osa, s. 190-193). Tässä ohjeessa tuodaan esille ainoastaan keskeisimmät näkökohdat vakavan piittaamattomuuden arvioinnista.

Tekohetkellä paikalla ollut poliisimies pystyy parhaiten arvioimaan sen, onko kyse vakavaa piittaamattomuutta osoittavasta liikenneturvallisuuden vaarantamisesta. Jos kyse on tällaisesta teosta, poliisimiehen tulee määrätä ajo-oikeuden haltija väliaikaiseen ajokieltoon. Jos väliaikaista ajokieltoa ei erityisestä syystä määrätä, poliisimies ilmoittaa vakavasta piittaamattomuudesta lupahallintoon ajokieltoasian myöhempää käsittelyä varten. Ilmoitus tehdään vain silloin, kun ajo-oikeuden haltija olisi voitu määrätä väliaikaiseen ajokieltoon.

Automaattisessa liikennevalvonnassa todettujen rikosten osalta teosta seuraava normaalipäiväsakko määräytyy sakkokäsikirjan taulukon mukaisesti. Automaattisessa liikennevalvonnassa todettu vakavaa piittaamattomuutta osoittava liikenneturvallisuuden vaarantaminen tulee vireille silloin, kun teosta seuraava normaalipäiväsakko on enemmän kuin 20 päiväsakkoa ja nuoren kuljettajan osalta vähintään 20 päiväsakkoa, kuten myöhemmin on todettu.

Tällaisessa tapauksessa vakavan piittaamattomuuden arviointi kuuluu sakon määräävälle tai antavalle (mutta ei tiedoksi antavalle, ellei sakon antaja ja määrääjä ole sama henkilö kuin tiedoksi antaja) poliisimiehelle. Poliisimies määrää ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon sakkotasian käsittelyn ja suppean esitutkinnan yhteydessä, kun väliaikaista ajokieltoa koskeva asia on tullut asianmukaisesti ja riittävästi selvitettyä. Jos väliaikaista ajokieltoa ei

erityisestä syystä määrätä sakkoasian käsittelyssä, poliisimies ilmoittaa vakavasta piittaamattomuudesta lupahallintoon ajokieltoasian myöhempää käsittelyä varten. Ilmoitus tehdään vain silloin, kun ajo-oikeuden haltija olisi voitu määrätä väliaikaiseen ajokieltoon.

Seuraavassa taulukossa on selvennetty liikenneturvallisuuden vaarantamista ja ajokieltomenettelyä eri tilanteissa:

Liikenneturvallisuuden vaarantaminen ja ajokieltomenettely⁴		
Kenttätoiminta, liikennevalvonta ja rikostorjunta	Lupahallinto	
Poliisimies määrää väliaikaisen ajokiellon liikenneturvallisuuden vaarantamisesta, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poliisimies tekee merkinnän väliaikaisesta ajokiellosta ja ajokieltorikoksesta ATJ-järjestelmään. 2. Poliisimies välittää tiedon väliaikaisesta ajokiellosta, ajokieltorikoksesta sekä haltuun otetusta ajokortista poliisilaitoksen lupahallintoon. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ajokieltoasia ratkaistaan, kun rikosasiassa on annettu syyksi lukeva ratkaisu. 2. Väliaikaisen ajokiellon kesto on huomioitava ajokiellon pituudessa.
Poliisimies ei määrää väliaikaista ajokieltoa liikenneturvallisuuden vaarantamisesta, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poliisimies tekee merkinnän ajokieltorikoksesta ATJ-järjestelmään. 2. Poliisimies välittää tiedon ajokieltorikoksesta ja väliaikaisen ajokiellon määräämättä jättämisestä poliisilaitoksen lupahallintoon. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lupahallinto ei määrää väliaikaista ajokieltoa. 2. Ajokieltoasia ratkaistaan, kun rikosasiassa on annettu syyksi lukeva ratkaisu. 3. Väliaikaisen ajokiellon määräämättä jättäminen on huomioitava ajokiellon pituudessa.
Poliisimies ei määrää väliaikaista ajokieltoa, koska liikenneturvallisuuden vaarantaminen ei ole osoittanut vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rikoksesta ei tehdä merkintöjä ATJ-järjestelmään eikä ilmoiteta poliisilaitoksen lupahallintoon. 2. Merkintä toistuvasta rikkomuksesta siirtyy poliisilta Liikenne- ja viestintävirastolle tietojärjestelmien rajapintojen kautta. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ei toimenpiteitä.
Automaattisessa liikennevalvonnassa todettu vakava piittaamattomuus		
Sakkomenettely	Lupahallinto	
Poliisimies määrää ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon automaattisessa liikennevalvonnassa todetun vakavan piittaamattomuuden perusteella.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poliisimies tekee merkinnän väliaikaisesta ajokiellosta ja ajokieltorikoksesta ATJ-järjestelmään. 2. Poliisimies välittää tiedon väliaikaisesta ajokiellosta, ajokieltorikoksesta sekä haltuun otetusta ajokortista poliisilaitoksen lupahallintoon. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ajokieltoasia ratkaistaan, kun rikosasiassa on annettu syyksi lukeva ratkaisu. 2. Väliaikaisen ajokiellon kesto on huomioitava ajokiellon pituudessa.
Poliisimies ei määrää ajo-oikeuden haltijaa väliaikaiseen ajokieltoon automaattisessa liikennevalvonnassa todetun vakavan piittaamattomuuden perusteella.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poliisimies tekee merkinnän ajokieltorikoksesta ATJ-järjestelmään. 2. Poliisimies välittää tiedon ajokieltorikoksesta ja väliaikaisen ajokiellon määräämättä jättämisestä poliisilaitoksen lupahallintoon. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lupahallinto ei määrää väliaikaista ajokieltoa. 2. Ajokieltoasia ratkaistaan, kun rikosasiassa on annettu syyksi lukeva ratkaisu. 3. Väliaikaisen ajokiellon määräämättä jättäminen on huomioitava ajokiellon pituudessa.

⁴ Taulukko koskee myös tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomisen perusteella määrättävää ajokieltoa.

Sakkomenettely		Lupahallinto
Automaattisessa liikennevalvonnassa todettu liikenneturvallisuu- den vaarantaminen ei ole sellai- nen, että se osoittaa vakavaa piit- taamattomuutta.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rikoksesta ei tehdä merkintöjä ATJ-järjestelmään eikä ilmoi- teta poliisilaitoksen lupahallin- toon. 2. Merkintä toistuvasta rikkomuk- sesta siirtyy poliisilta Liikenne- ja viestintävirastolle tietojärjes- telmien rajapintojen kautta. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ei toimenpiteitä.

Liikenneturvallisuu- den vaarantaminen ja vakava piittaamattomuus liikenne- turvallisuutta kohtaan muodostuvat kahdesta arvioitavasta kokonaisuudesta – liikenneturvallisuu- den vaarantamisen tunnusmerkistön ja vakavan piit- taamattomuuden arvioinnista. Ensinnäkin rikoslain 23 luvun 1 §:n liikenne- turvallisuuden vaarantaminen voi käsittää erilaisia tieliikennelain ja ajoneuvo- lain vastaisia tekoja. Lisäksi tekojen tulee olla sellaisia, että ne ovat omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle. Liikenneturvallisuu- den vaaran- taminen on abstraktinen vaarantamisrikos, jossa teon vaarallisuus on il- maistu on omiaan -elementillä. Tämä tarkoittaa sitä, että teko on yleisesti sellainen, johon liittyy vahingonvaara. Esimerkiksi ohittaminen mutkassa, jossa ei ole riittävää näkyvyyttä, on yleisesti sellainen, josta aiheutuisi lii- kennevahinkoja ja jopa liikennekuolemia.

Liikenneturvallisuu- den vaarantaminen on nimensä mukaisesti kriminalisoin- ti, joka suojaa liikenneturvallisuu- ta. Tämä on tärkeä lähtökohta arvioitaessa tekijän osoittamaa vakavaa piit- taamattomuutta. Piittaamattomuus on tekijän menettelyä, jossa tekijä ei välitä toisten ja yhteiskunnan oikeudellisista in- tresseistä ja tällainen suhtautuminen on johdonmukaista. Piittaamattomuus myös ilmentää tekijän tietoisuutta rikoksen tekemisestä.

Ajokiellon ja väliaikaisen ajokiellon edellyttämän piit- taamattomuuden tulee olla vakavaa. Piittaamattomuuden vakavuus ilmenee tekijän teosta ja sen kokonaisarviointista. Mitä ilmeisempää liikennesääntöjen laiminlyönti on ja mitä olennaisimmista liikennesäännöistä on kyse, sitä piit- taamattomampaa tekijän menettely on. Lisäksi on otettava huomioon se, kuinka piit- taamatto- masti tekijä suhtautuu liikenneturvallisuu- teen.

Vakavan piit- taamattomuuden arvioinnissa on viimeisenä seikkana otettava huomioon vielä se, että vakava piit- taamattomuus on alun perin tarkoitettu käytettäväksi tekoihin, jotka ovat tekoina liikenneturvallisuu- den vaaran- tamisen ääripäätä, mutta eivät täytä vielä törkeän liikenneturvallisuu- den vaaran- tamisen tunnusmerkistöä.

Poliisin sakkomenettelyssä vakavan piit- taamattomuuden yhtenä rajana pi- detään pääsääntöisesti sitä, että yhdellä teolla tehdystä liikenneturvallisuu- den vaarantamisesta mitattava rangaistus on yli 20 päiväsakkoa.

Vakavassa piit- taamattomuudessa pitää kiinnittää myös huomiota yhdellä te- olla tehtyjen rikosten lukumäärään. Jos tekijä samalla teolla (rikosten yksi- köiminen) jättää noudattamatta vähintään kolmea liikennesääntöä taikka lii- kenteenohjauslaitteella annettua ohjetta, käskyä tai määräystä, osoittaa teko

lähtökohtaisesti vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan, jos:

- teot täyttävät liikenneturvallisuuden vaarantamisen tunnusmerkistön,
- teot ovat lajissaan vakavia,
- liikennesääntöjen laiminlyöminen on ilmeistä ja
- liikenneturvallisuuden vaarantaminen kohdistuu olennaisimpiin liikennesääntöihin.

Vakavan piittaamattomuuden yhtenä mittarina oleva yli 20 päiväsakon sakkorangaistus liikenneturvallisuuden vaarantamisesta koskee tekoja, joissa rangaistusasteikkoa ei ole lievennetty tekijän iän vuoksi. Tämä on otettava huomioon varsinkin alle 18-vuotiaiden rikoksentehtäjien kohdalla, koska rangaistuksen lieventäminen tai rangaistusasteikon lieventäminen eivät tarkoita sitä, että myös alle 18-vuotiailla vakavan piittaamattomuuden raja edellyttäisi 20 päiväsakon ylittymistä. Nuorten kuljettajien (15–17-vuotiaat ajo-oikeuden haltijat, 17-vuotiaana poikkeusluvalla B-kortin saaneet ajo-oikeuden haltijat sekä 18-vuotiaat B-kortin saaneet ajo-oikeuden haltijat) osalta liikenneturvallisuuden vaarantamisen ja vakavan piittaamattomuuden rajana voidaan pitää 20 päiväsakkoa. Tämä päiväsakkoaraja on sellainen, josta ei ole vielä tehty rangaistuksen lieventämistä tai rangaistusasteikon lieventämistä tekijän nuoruuden perusteella.

Sakkokäsikirjassa on käsitelty myös tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomista ja vakavaa piittaamattomuutta (Osa I, Yleinen osa, s.193-195). Tielikenteen sosiaalilainsäädännön rikkominen, jossa ajopiirturia käsitellään tai sitä häiritään ulkoisella laitteella niin, että ajopiirturi tuottaa virheellistä tietoa, pidetään kategorisesti tekona, joka osoittaa tekijässä myös vakavaa piittaamattomuutta. Tästä syystä ajo-oikeuden haltija voidaan määrätä ajokieltoon ja väliaikaiseen ajokieltoon.

Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön noudattamisen valvontaan tarkoitettun laitteen häiritseminen käsittelemällä tai ulkoisella apuvälineellä pitää olla sellaista, että laite tuottaa virheellistä tietoa kuljettajan ajo- ja lepoajoista. Häirinnän tuloksena laite tuottaa virheellistä tietoa tai vaihtoehtoisesti ei tietoa ollenkaan, joka osaltaan vääristää laitteessa olevaa dataa ajo- ja lepoajoista. Lain tarkoittamana häiritsevänä käsittelynä voidaan pitää esimerkiksi ajopiirturin käsittelyä, jossa laite tuottaa virheellistä tietoa. Ulkoisen apuvälineen käyttäminen tarkoittaa ajopiirturin manipuloimista erilaisilla teknisillä tavoilla. Vakavan piittaamattomuuden keskiössä on yleisesti sellaiset teot, joissa kuljettaja on toiminut harkiten ja tavoitellut ajopiirturin toiminnan häiritsemistä ja sitä, että ajopiirturi tuottaa virheellistä tietoa.

10.5 Ajokiellon kesto

Ajokorttilain 66 §:n 3 momentin mukaan vakavaa piittaamattomuutta osoittavan liikenneturvallisuuden vaarantamisen perusteella määrättävän ajokiellon kesto on vähintään yksi kuukausi ja enintään kuusi kuukautta. Ajokiellon kestoa määrättäessä otetaan ajokorttilain 66 §:n 4 momentin mukaan huomioon ne vaikutukset, jotka ajokiellolla on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen.

Ajokiellolla voidaan katsoa olevan vaikutusta henkilön toimeentuloon esimerkiksi silloin, kun hänen työtehtävänsä suorittaminen vaatii ajo-oikeutta ja

sen puuttumisen vuoksi työnantaja ei voi tarjota hänelle työtä ja siten toimeentuloa ajokiellon aikana. Samoin, mikäli henkilön työpaikka ei olisi esimerkiksi julkisia liikennevälineitä käyttäen saavutettavissa eikä kulkeminen sinne muutoin ilman kohtuuttomia vaikeuksia järjestettävissä ja henkilö joutuisi tekemään esimerkiksi lyhennettyä työaikaa tämän vuoksi, voitaisiin ajokiellolla katsoa olevan vaikutusta hänen toimeentuloonsa. Lähtökohtaisesti ei voida edellyttää, että henkilö kulkisi töihin taksilla.

Välttämättömänä liikkumisena pidetään esimerkiksi elinolosuhteista johtuvia pitkiä asiointimatkoja, jos julkista liikennettä tai muuta korvaavaa liikennettä ei ole. Taksinkäyttöä ei voida tässäkään kohdin lähtökohtaisesti edellyttää. Esimerkiksi henkilön asuminen harva-alueella pitkän matkan päässä päivittäin tarvittavista peruspalveluista, kuten kaupasta, täyttäisi edellytykset välttämättömästä liikkumisesta silloin, kun palvelut eivät julkisella liikenteellä olisi saavutettavissa. Samoin, mikäli esimerkiksi henkilön lasten päivähoitoon kuljettaminen ei olisi pitkien etäisyyksien ja korvaavan liikenteen puuttumisen vuoksi ilman ajo-oikeutta mahdollista, voidaan ajokiellolla katsoa olevan vaikutusta henkilön välttämättömään liikkumiseen. Perheenjäsenten liikkumistarve otetaan huomioon silloin, kun perheenjäsen tarvitsee säännöllistä sairaanhoitoa tai kuntoutusta tai muuten on kuljetuksissa riippuvainen ajokieltoon määrättävästä henkilöstä.

Kuljettajan toistuvaa säännöistä piittaamattomuutta osoittavissa tilanteissa ajokiellon vaikutuksiin vetoamisen ei tule kuitenkaan lyhentää ajokiellon pituutta. Tällainen tilanne olisi esimerkiksi ajo-oikeuden haltijan toistuva syyllistyminen vakavaa piittaamattomuutta osoittavaan liikenneturvallisuuden vaarantamiseen. Myöskään kuljettamisen ammattimaisuus ei oikeuta muita kuljettajia suurempaan määrään rikkomuksia.

Ajokorttilain 66 §:n 5 momentin mukaan ajokiellon kestoa määrättäessä on vähennyksenä otettava huomioon aika, jonka kuljettaja on ajokieltoon johtaneen teon vuoksi ollut väliaikaisessa ajokiellossa tai katsottava ajokielto väliaikaisen ajokiellon pituuden vuoksi kokonaan kärsytyksi. Vähennyksenä huomioon otettavan väliaikaisen ajokiellon pituus on tuotava esiin päätöksessä.

Ajokiellon keston määrääminen tapahtuu liikenneturvallisuuden vaarantamisen tunnusmerkistön täyttävästä teosta/teoista annettujen päiväsakkojen lukumäärän perusteella. Näin ollen esimerkiksi liikenneriikkomukseksi tai ajoneuvorikkomukseksi katsotuista teoista annetut päiväsakot eivät vaikuta ajokiellon keston. Mikäli samalla kertaa on todettu esimerkiksi liikenneturvallisuuden vaarantamiseksi katsottava ylinopeus, liikenneriikkomus ja ajoneuvorikkomus, tulee ajokiellon keston laskennassa käyttää vain ylinopeudesta annettujen päiväsakkojen lukumäärää. Lähtökohtana on, että ylinopeus on käsitelty normaaleilla päiväsakkoilla, ellei sakosta käy ilmi liukuman käyttö. Mikäli liukumaa on käytetty, käytetään vähennettyä/nostettua päiväsakkolukumäärää ajokiellon keston määräämisen perusteena.

Seuraavassa taulukossa on vasemmanpuoleisessa sarakkeessa normaalin ajokiellon kesto, keskimmaisessa sarakkeessa sen edellytykset ja oikeanpuoleisessa sarakkeessa ajokiellon vähimmäis- ja enimmäiskesto eli liukumarajat. Ajokiellon pituus on aina perusteltava päätöksessä. Laissa

määriteltyä ajokiellon vähimmäiskestoa ei saa koskaan alittaa, eikä enimmäiskestoa ylittää.

Ajokiellon vaikutukset toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen otetaan huomioon taulukossa määriteltyjen liukumarajojen puitteissa. Mikäli ajokielto muodostuisi henkilön edellä mainitut olosuhteet huomioiden liukuman hyödyntämisestä huolimatta kohtuuttomaksi, on mahdollista käyttää varoitusta luvussa 10.6 esitettyjen edellytysten täytyessä.

Liukumarajojen puitteissa huomioidaan myös teosta määrätyn sakkorangaistuksen suuruus ja teon luonne. Esimerkiksi teosta määrätyn seuraamuksen ollessa taulukkokohdan ylärajalla, voidaan liukumaa käyttää ylöspäin ja vastaavasti päinvastoin.

Ajokiellon kesto	normaali	Edellytykset	Liukuma
6 viikkoa		alle 24 päiväsakkoa	1 kk - 8 viikkoa
8 viikkoa		24 - 28 päiväsakkoa	6 - 12 viikkoa
12 viikkoa		yli 28 päiväsakkoa	10 viikkoa - 6 kuukautta

10.6 Varoituksen käyttäminen

Ajokorttilain 73 §:n 3 momentin mukaisesti poliisi voi 64 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta rikoksesta antaa 1 momentissa tarkoitetulle ajo-oikeuden haltijalle ajokiellon sijaan varoituksen, jos siihen on erityisen painavia syitä. Perusteet varoituksen antamiseen ajokiellon sijasta on aina merkittävä perusteltuina päätökseen. Lähtökohtana varoituksen antamiselle on ajokorttilain 73 §:n 1 momentissa mainittujen sekä henkilökohtaisten että tekoon liittyvien edellytysten täytyminen. Henkilökohtaisilla edellytyksillä tarkoitetaan sitä, että ajo-oikeuden tulee olla ajo-oikeuden haltijalle toimeentulon tai liikkumistarpeen vuoksi välttämätön, jotta voidaan antaa varoitus.

Kun arvioidaan ajo-oikeuden välttämättömyyttä toimeentulon vuoksi, otetaan huomioon kuljettajan ajo-oikeuden välttämättömyys varsinaisen työtehtävän suorittamisessa tai työssä käymisessä, josta hänen toimeentulonsa on riippuvainen. Ajo-oikeuden tarpeen tulee liittyä kiinteästi jokapäiväiseen ajo-oikeuden välttämättömyyteen työtehtävässä tai työpaikalle kulkemisessa. Pelkkä satunnainen ajokortin tarve työssä ei ole peruste varoituksen antamiselle. Välttämättömän liikkumisen arvioinnissa edellytetään erityistä liikkumistarvetta, eivätkä pelkät hankaluudet kuljetusten järjestämisessä ole peruste varoituksen käytölle.

Ajo-oikeuden haltijan tulee esittää luotettava selvitys siitä, miten ajo-oikeus on hänelle toimeentulon tai liikkumisen vuoksi välttämätön. Yleensä pelkätään asianosaisen omaa kertomaa ei voida pitää riittävänä selvityksenä, vaan hänen tulisi liittää antamaansa selvitykseen esimerkiksi työnantajan

todistus yhteystietoineen tai todistus siitä, että hänellä itsellään tai läheisellään on sellainen sairaanhoidon tarve, jonka hoitamiseksi ajo-oikeus on välttämätön. Silloin, kun kyse on läheisen kuljettamisesta, on ajo-oikeuden haltijan luotettavasti osoitettava, että hän on ainoa, joka läheistä voi kuljettaa. Välttämättömään liikkumiseen vedottaessa ajo-oikeuden haltijan tulee pysyä osoittamaan myös se, ettei julkista liikennettä ole kohtuudella käytettävissä.

Annettujen selvitysten tulee olla sellaisia, että poliisi voi niiden perusteella selvittää ja varmistaa kyseisen asiantilan olemassaolon. Näin ollen poliisi voi tarpeen mukaan varmistaa selvityksen aitouden ottamalla yhteyttä selvityksen laatineeseen tahoon tai selvittämällä, pitääkö esimerkiksi ilmoitus julkisen liikenteen puuttumisesta paikkansa. Asianosaiselle on myös varattava mahdollisuus esittää lisänäyttöä, jos esitettyä näyttöä ei pidetä luotettavana tai riittävänä.

Kun harkitaan, täytyvätkö edellytykset varoituksen antamiselle toimeentulon hankkimisen tai liikkumistarpeen välttämättömyyden osalta tulee ottaa huomioon, että pelkästään jonkin asian hankaluus ei tee ajo-oikeudesta välttämätöntä, vaan asian toteuttamisen tulee olla ajo-oikeuden puutteen vuoksi lähempänä mahdotonta.

Myös tekoon liittyvät ajokorttilain 73 §:n 1 momentissa mainitut edellytykset on täytyttävä, jotta varoitus voidaan antaa. Teko ei saa osoittaa piittaamattomuutta tieliikenteen säännöksistä tai kuljettajalle niiden rikkomisesta tuomituista tai määrätyistä seuraamuksista. Kyseessä on aina kokonaisarvio.

Vakavaa piittaamattomuutta osoittavan liikenneturvallisuuden johdosta varoitus voidaan antaa vain, jos siihen on erityisen painavia syitä. Lain esitöissä (HE 212/2010 vp, s. 73–74) on tarkennettu käsitettä erityisen painavia syitä. Ajo-oikeuden säilyttämisen tarve voi perustua esimerkiksi vammaisen kulkemiseen tai kuljettamiseen taikka säännöllisessä sairauden hoidossa, kuten dialyysihoidossa käymiseen, jos muuta kuljetusta ei voida kohtuudella järjestää. Pelkästään se, että ajo-oikeuden tarve perustuu ammatin harjoittamiseen tai ammatikseen kuljetetaan esimerkiksi vammaisia henkilöitä, ei ole peruste varoituksen käyttämiselle. Lisäksi varoituksen käyttöön vaikuttaa teon vaarallisuuden arviointi. Varoitusta ei voida käyttää, jos teolla on aiheutettu vaaraa muille tienkäyttäjille. Vaaran aiheuttamista arvioitaessa tulee ottaa huomioon esimerkiksi tietyyppi, keliolosuhteet, liikenteen määrä ja onko kyydissä ollut muita matkustajia.

Edellä mainittu kokonaisuus huomioiden on varoituksen antamisen kynnyksellä vakavan piittaamattomuuden kohdalla varsin korkea ja huomattavasti korkeampi kuin toistuvien liikenne rikkomusten tai kulkuneuvon kuljettamisen oikeudetta johdosta annettavalla varoituksella.

10.7 Rikkomus varoituksen antamisen jälkeen

Jos ajo-oikeuden haltija kahden vuoden sisällä varoituksen antamisesta syyllistyy uuteen ajokorttilain 64 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun rikokseen, hänet on sen perusteella määrättävä ajokieltoon (ajokorttilaki 73

§ 3 mom.). Ajokielto määrätään uuden teon perusteella, mutta aikaisempi teko voidaan ottaa huomioon ajokiellon kestoa harkittaessa.

11 Ajokieltoon määrääminen ja varoituksen antaminen kulkuneuvon kuljettamisen oikeudetta perusteella

11.1 Yleistä

Ajokorttilain 64 §:ssä on poliisille säädetty velvollisuus määrätä ajo-oikeuden haltija ajokieltoon, jos hänen on todettu syyllistyneen kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta. Ajo-oikeuden haltija on henkilö, jolla on voimassa oleva ajokortti tai kuljettajantutkinnon hyväksytystä suorituksesta annettu kuljettajantutkintotodistus. Sillä, onko henkilö ajokieltoon määräämisen edellytysten täytyessä jo muusta syystä ajokiellossa, ei ole vaikutusta ajokiellon määräämiseen.

Mikäli henkilö ei ole ajo-oikeuden haltija, ei häntä voida määrätä kulkuneuvon kuljettamisen oikeudetta perusteella ajokieltoon. Henkilö ei ole ajo-oikeuden haltija silloin, kun hänen ajo-oikeutensa on päättynyt, vanhentunut, rauennut tai hänellä ei koskaan ole ollutkaan ajo-oikeutta.

Ajokielto on ensisijainen seuraamus kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta. Varoituksen antaminen on mahdollista vain laissa erikseen mainituilla perusteilla.

11.2 Säädösperusta

Ajokorttilain 64 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan poliisin on määrättävä ajo-oikeuden haltija ajokieltoon, jos hänen on todettu syyllistyneen rikoslain 23 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta. Ajokiellon sijaan voidaan kuljettajalle antaa varoitus ajokorttilain 73 §:ssä säädettyillä edellytyksillä.

11.3 Rikosasian tietojen välittyminen

Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta voidaan käsitellä sakkomenettelyssä, jos edellytykset sakkomenettelyn käyttämiselle täyttyvät. Jos rikosasian ratkaisee sakkomenettelyssä syyttäjä, ajokieltopäätöksen tekemiseksi tarvittavat tiedot välittyvät poliisille suoraan Acta-asianhallintajärjestelmään.

Jos kulkuneuvon kuljettamista oikeudetta koskevan rikosasian ratkaisee sakkomenettelyssä poliisi, asia nousee ajo-oikeuspäätöksen käsittelijälle näkyviin ATJ-järjestelmän työjonoon uutena asiana odottamaan asian käsittelyä ajokieltomenettelyssä. Sakkomääräyksen määrännyt poliisi lähettää asiakirjat eteenpäin ajo-oikeuspäätöksen käsittelijälle heti sakkomääräyksen tiedoksiannon jälkeen.

Mikäli tuomioistuin ratkaisee kulkuneuvon kuljettamista oikeudetta koskevan rikosasian, ajokieltopäätöksen tekemiseksi tarvittavat tiedot välittyvät poliisille suoraan Acta-asianhallintajärjestelmään.

11.4 Ajokiellon kesto

Ajokorttilain 66 §:n 3 momentin mukaan kulkuneuvon kuljettamisen oikeudetta perusteella määrättävän ajokiellon kesto on vähintään yksi kuukausi ja enintään kuusi kuukautta. Ajokiellon kestoa määrättäessä otetaan ajokorttilain 66 §:n 4 momentin mukaan huomioon ne vaikutukset, jotka ajokiellolla on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen.

Ajokiellolla voidaan katsoa olevan vaikutusta henkilön toimeentuloon esimerkiksi silloin, kun hänen työtehtävänsä suorittaminen vaatii ajo-oikeutta ja sen puuttumisen vuoksi työnantaja ei voi tarjota hänelle työtä ja siten toimeentuloa ajokiellon aikana. Samoin, mikäli henkilön työpaikka ei olisi esimerkiksi julkisia liikennevälineitä käyttäen saavutettavissa eikä kulkeminen sinne muutoin ilman kohtuuttomia vaikeuksia järjestettävissä ja henkilö joutuisi tekemään esimerkiksi lyhennettyä työaikaa tämän vuoksi, voitaisiin ajokiellolla katsoa olevan vaikutusta hänen toimeentuloonsa. Lähtökohtaisesti ei voida edellyttää, että henkilö kulkisi töihin taksilla.

Välttämättömänä liikkumisena pidetään esimerkiksi elinolosuhteista johtuvia pitkiä asiointimatkoja, jos julkista liikennettä tai muuta korvaavaa liikennettä ei ole. Taksinkäyttöä ei voida tässäkään kohdin lähtökohtaisesti edellyttää. Esimerkiksi henkilön asuminen harva-alueella pitkän matkan päässä päivittäin tarvittavista peruspalveluista, kuten kaupasta, täyttäisi edellytykset välttämättömästä liikkumisesta silloin, kun palvelut eivät julkisella liikenteellä olisi saavutettavissa. Samoin, mikäli esimerkiksi henkilön lasten päivähoitoon kuljettaminen ei olisi pitkien etäisyyksien ja korvaavan liikenteen puuttumisen vuoksi ilman ajo-oikeutta mahdollista, voidaan ajokiellolla katsoa olevan vaikutusta henkilön välttämättömään liikkumiseen. Perheenjäsenten liikkumistarve otetaan huomioon silloin, kun perheenjäsen tarvitsee säännöllistä sairaanhoitoa tai kuntoutusta tai muuten on kuljetuksissa riippuvainen ajokieltoon määrättävästä henkilöstä.

Kuljettajan toistuvaa säännöistä piittaamattomuutta osoittavissa tilanteissa ajokiellon vaikutuksiin vetoamisen ei tule kuitenkaan lyhentää ajokiellon pituutta. Tällainen tilanne olisi esimerkiksi ajo-oikeuden haltijan toistuva syyllistyminen kulkuneuvon kuljettamisiin oikeudetta.

Ajokorttilain 66 §:n 5 momentin mukaan ajokiellon kestoa määrättäessä on vähennyksenä otettava huomioon aika, jonka kuljettaja on ajokieltoon johtaneen teon vuoksi ollut väliaikaisessa ajokiellossa tai katsottava ajokielto väliaikaisen ajokiellon pituuden vuoksi kokonaan kärsityksi. Vähennyksenä huomioon otettavan väliaikaisen ajokiellon pituus on tuotava esiin päätöksessä.

Seuraavassa taulukossa on vasemmanpuoleisessa sarakkeessa normaalin ajokiellon kesto, keskimmaisessa sarakkeessa sen edellytykset ja oikeanpuoleisessa sarakkeessa ajokiellon vähimmäis- ja enimmäiskesto eli liukumarajat. Ajokiellon pituus on aina perusteltava päätöksessä. Laissa määriteltyä ajokiellon vähimmäiskesto ei saa koskaan alittaa, eikä enimmäiskesto ylittää.

Ajokiellon vaikutukset toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen otetaan huomioon taulukossa määriteltyjen liukumarajojen puitteissa. Mikäli ajokielto muodostuisi henkilön edellä mainitut olosuhteet huomioiden liukuman hyödyntämisestä huolimatta kohtuuttomaksi, on mahdollista käyttää varoitusta luvussa 11.5 esitettyjen edellytysten täytyessä.

Liukumarajojen puitteissa huomioidaan myös teosta määrätyn sakkorangaistuksen suuruus ja teon luonne. Esimerkiksi teosta määrätyn seuraamuksen ollessa taulukkokohdan ylärajalla, voidaan liukumaa tarvittaessa käyttää ylöspäin ja vastaavasti päinvastoin.

Ajokiellon normaali kesto	Edellytykset	Liukuma
6 viikkoa	alle 21 päiväsakkoa	1 kuukausi - 9 viikkoa
9 viikkoa	21 - 29 päiväsakkoa	7 viikkoa - 3 kuukautta
3 kuukautta	30 - 33 päiväsakkoa	2 kuukautta - 4 kuukautta
4 kuukautta	34 - 37 päiväsakkoa	3 kuukautta - 5 kuukautta
5 kuukautta	38 - 41 päiväsakkoa	4 kuukautta - 6 kuukautta
6 kuukautta	yli 41 päiväsakkoa	5 kuukautta - 6 kuukautta

11.5 Varoituksen käyttäminen

Ajokieltoon määräämisen sijasta poliisi voi ajokorttilain 73 §:n 1 ja 2 momentin mukaan antaa ajo-oikeuden haltijalle varoituksen, jos ajo-oikeus on ajo-oikeuden haltijan toimeentulon tai liikkumisen vuoksi välttämätön. Varoituksen käyttö edellyttää lisäksi, että käsiteltävänä olevan teon ei ole katsottava osoittavan piittaamattomuutta tieliikennettä koskevista säännöksistä tai hänelle niiden rikkomisesta tuomituista tai määrättyistä seuraamuksista. Perusteet varoituksen antamiseen ajokiellon sijasta on aina merkittävä perusteluina päätökseen.

Kun arvioidaan ajo-oikeuden välttämättömyyttä toimeentulon vuoksi, otetaan huomioon kuljettajan ajo-oikeuden välttämättömyys varsinaisen työtehtävän suorittamisessa tai työssä käymisessä, josta hänen toimeentulonsa on riippuvainen. Ajo-oikeuden tarpeen tulee liittyä kiinteästi jokapäiväiseen ajo-oikeuden välttämättömyyteen työtehtävässä tai työpaikalle kulkemisessa. Pelkkä satunnainen ajokortin tarve työssä ei ole peruste varoituksen antamiselle. Välttämättömän liikkumisen arvioinnissa edellytetään erityistä liikkumistarvetta, eivätkä pelkät hankaluudet kuljetusten järjestämisessä ole peruste varoituksen käytölle.

Ajo-oikeuden haltijan tulee esittää luotettava selvitys siitä, miten ajo-oikeus on hänelle toimeentulon tai liikkumisen vuoksi välttämätön. Yleensä pelkätään asianosaisen omaa kertomaa ei voida pitää riittävänä selvityksenä, vaan hänen tulisi liittää antamaansa selvitykseen esimerkiksi työnantajan todistus yhteystietoineen tai todistus siitä, että hänellä itsellään tai läheisellään on sellainen sairaanhoidon tarve, jonka hoitamiseksi ajo-oikeus on

välttämätön. Silloin, kun kyse on läheisen kuljettamisesta, on ajo-oikeuden haltijan luotettavasti osoitettava, että hän on ainoa, joka läheistä voi kuljettaa. Välttämättömään liikkumiseen vedottaessa ajo-oikeuden haltijan tulee pystyä osoittamaan myös se, ettei julkista liikennettä ole kohtuudella käytävissä.

Annettujen selvitysten tulee olla sellaisia, että poliisi voi niiden perusteella selvittää ja varmistaa kyseisen asiantilan olemassaolon. Näin ollen poliisi voi tarpeen mukaan varmistaa selvityksen aitouden ottamalla yhteyttä selvityksen laatineeseen tahoon tai selvittämällä, pitääkö esimerkiksi ilmoitus julkisen liikenteen puuttumisesta paikkansa. Asianosaiselle on myös varattava mahdollisuus esittää lisänäyttöä, jos esitettyä näyttöä ei pidetä luotettavana tai riittävänä.

Kun harkitaan, täytyvätkö edellytykset varoituksen antamiselle toimeentulon hankkimisen tai liikkumistarpeen välttämättömyyden osalta tulee ottaa huomioon, että pelkästään jonkin asian hankaluus ei tee ajo-oikeudesta välttämätöntä, vaan asian toteuttamisen tulee olla ajo-oikeuden puutteen vuoksi lähempänä mahdotonta.

Teko ei myöskään saa osoittaa piittaamattomuutta tieliikenteen säännöksistä tai kuljettajalle niiden rikkomisesta tuomituista tai määrätyistä seuraamuksista. Tätä arvioitaessa keskeistä on mm. se, kuinka tietoinen teko on kuljettajan näkökulmasta ollut. Esimerkiksi ajoneuvon kuljettaminen ajokielon aikana tai sellaisen ajoneuvon kuljettaminen, mihin kuljettajan ajo-oikeus ei selkeästi riitä, osoittaa lähtökohtaisesti aina piittaamattomuutta tieliikenteen säännöksistä tai niiden rikkomisesta määrätyistä seuraamuksista.

11.6 Rikkomus varoituksen antamisen jälkeen

Jos ajo-oikeuden haltija syyllistyy vuoden kuluessa varoituksen saamisen jälkeen yhteenkin toistuviin liikenne rikkomuksiin laskettavaan tekoon, kuljettamiseen oikeudetta tai liikennejuopumukseen ulkomailta, on hänet määrättävä ajokieltoon (ajokorttilaki 73 § 2 mom.). Toistuvan liikenne rikkomuksen osalta tämä ei edellytä ajokorttilain 65 §:ssä säädettyjen rikkomusten lukumäärää koskevien edellytysten täyttymistä.

Tekoon syyllistyneelle voidaan kuitenkin ajokieltoon määräämisen sijaan antaa uusi varoitus rikkomuksen vähäisyyden perusteella. Vähäisiä rikkomuksia ovat lähinnä rikesakolla rangaistavat rikkomukset. Poikkeuksellisesti vähäisenä rikkomuksena voidaan pitää myös liikenne rikkomusta, joka on käsitelty päiväsakkorangaistuksella ja teko on lajissaan vähäinen.

Uuteen edellä mainittuun tekoon syyllistyminen yhden vuoden sisällä toisen varoituksen antamisesta johtaa aina ajokieltoon. Kun harkitaan vuoden seuranta-ajan aikana tehdystä teosta määrättävän ajokielon kestoa, otetaan huomioon varoituksen perusteena oleva teko, siitä määrättyjen päiväsakkojen lukumäärä sekä uusi teko. Ajokielon kesto määräytyy edellä mainittujen seikkojen pohjalta suoritetun kokonaisharkinnan perusteella. Uusi seuranta-aikana tehty teko ei näin ollen johda automaattisesti ankaramman ajokieltoasteikon käyttämiseen.

12 Liikennejuopumus ulkomailla

12.1 Yleistä

Ajokorttilain 64 §:ssä on poliisille säädetty velvollisuus määrätä ajo-oikeuden haltija ajokieltoon, jos hänet on ulkomailla tuomittu liikennejuopumuksesta moottorikäyttöisellä ajoneuvolla tai hän on siellä syyllistynyt tällaiseen tekoon. Ajo-oikeuden haltija on henkilö, jolla on voimassa oleva ajokortti tai kuljettajantutkinnon hyväksytystä suorituksesta annettu kuljettajantutkintotodistus. Sillä, onko henkilö ajokieltoon määräämisen edellytysten täytyessä jo muusta syystä ajokiellossa, ei ole vaikutusta ajokiellon määräämiseen.

Mikäli henkilö ei ole ajo-oikeuden haltija, ei häntä voida määrätä ajokieltoon ulkomailla tapahtuneen liikennejuopumuksen perusteella. Henkilö ei ole ajo-oikeuden haltija silloin, kun hänen ajo-oikeutensa on päättynyt, vanhentunut, rauennut tai hänellä ei koskaan ole ollutkaan ajo-oikeutta.

Ajokiellon määräämisen edellytyksenä ei ole se, että teko olisi rikosoikeudellisesti rangaistava Suomessa. Ajokielto on ensisijainen seuraamus ulkomailla tapahtuneesta liikennejuopumuksesta. Varoituksen antaminen on mahdollista vain laissa erikseen mainituilla perusteilla.

12.2 Säädösperusta

Ajokorttilain 64 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan poliisin on määrättävä ajo-oikeuden haltija ajokieltoon, jos hänet on ulkomailla tuomittu liikennejuopumuksesta moottorikäyttöisellä ajoneuvolla tai hän on siellä syyllistynyt tällaiseen tekoon. Ajokiellon sijaan voidaan kuljettajalle antaa varoitus ajokorttilain 73 §:ssä säädettyillä edellytyksillä.

12.3 Rikosasian tietojen välittyminen

Ulkomailla tapahtuneesta liikennejuopumuksesta ei tule säännönmukaisesti tietoa mihinkään tietojärjestelmään. Toisen valtion viranomaiset saattavat ilmoittaa näistä satunnaisesti.

12.4 Ajokiellon kesto

Ajokorttilain 66 §:n 3 momentin mukaan ulkomailla tapahtuneen liikennejuopumuksen perusteella määrättävän ajokiellon kesto on vähintään yksi kuukausi ja enintään kuusi kuukautta. Ajokiellon kesto määrättäessä otetaan ajokorttilain 66 §:n 4 momentin mukaan huomioon ne vaikutukset, jotka ajokiellolla on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen. Ajokiellon pituus on aina perusteltava päätöksessä. Laissa määriteltyä ajokiellon vähimmäiskesto ei saa koskaan alittaa.

Ajokiellolla voidaan katsoa olevan vaikutusta henkilön toimeentuloon esimerkiksi silloin, kun hänen työtehtävänsä suorittaminen vaatii ajo-oikeutta ja

sen puuttumisen vuoksi työnantaja ei voi tarjota hänelle työtä ja siten toimeentuloa ajokiellon aikana. Samoin, mikäli henkilön työpaikka ei olisi esimerkiksi julkisia liikennevälineitä käyttäen saavutettavissa eikä kulkeminen sinne muutoin ilman kohtuuttomia vaikeuksia järjestettävissä ja henkilö joutuisi tekemään esimerkiksi lyhennettyä työaikaakaan tämän vuoksi, voitaisiin ajokiellolla katsoa olevan vaikutusta hänen toimeentuloonsa. Lähtökohtaisesti ei voida edellyttää, että henkilö kulkisi töihin taksilla.

Välttämättömänä liikkumisena pidetään esimerkiksi elinolosuhteista johtuvia pitkiä asiointimatkoja, jos julkista liikennettä tai muuta korvaavaa liikennettä ei ole. Taksinkäyttöä ei voida tässäkään kohdin lähtökohtaisesti edellyttää. Esimerkiksi henkilön asuminen harva-alueella pitkän matkan päässä päivittäin tarvittavista peruspalveluista, kuten kaupasta, täyttäisi edellytykset välttämättömästä liikkumisesta silloin, kun palvelut eivät julkisella liikenteellä olisi saavutettavissa. Samoin, mikäli esimerkiksi henkilön lasten päivähoitoon kuljettaminen ei olisi pitkien etäisyyksien ja korvaavan liikenteen puuttumisen vuoksi ilman ajo-oikeutta mahdollista, voidaan ajokiellolla katsoa olevan vaikutusta henkilön välttämättömään liikkumiseen. Perheenjäsenten liikkumistarve otetaan huomioon silloin, kun perheenjäsen tarvitsee säännöllistä sairaanhoitoa tai kuntoutusta tai muuten on kuljetuksissa riippuvainen ajokieltoon määrättävästä henkilöstä.

Kuljettajan toistuvaa säännöistä piittaamattomuutta osoittavissa tilanteissa ajokiellon vaikutuksiin vetoamisen ei tule kuitenkaan lyhentää ajokiellon pituutta.

Ajokorttilain 66 §:n 5 momentin mukaan ajokiellon kestoa määrättäessä on vähennyksenä otettava huomioon aika, jonka kuljettaja on ajokieltoon johtaneen teon vuoksi ollut väliaikaisessa ajokiellossa tai katsottava ajokielto väliaikaisen ajokiellon pituuden vuoksi kokonaan kärsytyksi. Vähennyksenä huomioon otettavan väliaikaisen ajokiellon pituus on tuotava esiin päätöksessä.

Mikäli ajokielto muodostuisi henkilön edellä mainitut olosuhteet huomioiden kohtuuttomaksi, on mahdollista käyttää varoitusta luvussa 12.5 esitettyjen edellytysten täytyessä.

12.5 Varoituksen käyttäminen

Ajokieltoon määräämisen sijasta poliisi voi ajokorttilain 73 §:n 1 ja 2 momentin mukaan antaa ajo-oikeuden haltijalle varoituksen, jos ajo-oikeus on ajo-oikeuden haltijan toimeentulon tai liikkumisen vuoksi välttämätön. Varoituksen käyttö edellyttää lisäksi, että käsiteltävänä olevan teon ei ole katsottava osoittavan piittaamattomuutta tieliikennettä koskevista säännöksistä tai hänelle niiden rikkomisesta tuomituista tai määrättyistä seuraamuksista. Perusteet varoituksen antamiseen ajokiellon sijasta on aina merkittävä perusteltuina päätökseen.

Kun arvioidaan ajo-oikeuden välttämättömyyttä toimeentulon vuoksi, otetaan huomioon kuljettajan ajo-oikeuden välttämättömyys varsinaisen työtehtävän suorittamisessa tai työssä käymisessä, josta hänen toimeentulonsa on riippuvainen. Ajo-oikeuden tarpeen tulee liittyä kiinteästi jokapäiväiseen ajo-

oikeuden välttämättömyyteen työtehtävässä tai työpaikalle kulkemisessa. Pelkkä satunnainen ajokortin tarve työssä ei ole peruste varoituksen antamiselle. Välttämättömän liikkumisen arvioinnissa edellytetään erityistä liikkumistarvetta, eivätkä pelkät hankaluudet kuljetusten järjestämisessä ole peruste varoituksen käytölle.

Ajo-oikeuden haltijan tulee esittää luotettava selvitys siitä, miten ajo-oikeus on hänelle toimeentulon tai liikkumisen vuoksi välttämätön. Yleensä pelkästään asianosaisen omaa kertomaa ei voida pitää riittävänä selvityksenä, vaan hänen tulisi liittää antamaansa selvitykseen esimerkiksi työnantajan todistus yhteystietoineen tai todistus siitä, että hänellä itsellään tai läheisellään on sellainen sairaanhoidon tarve, jonka hoitamiseksi ajo-oikeus on välttämätön. Silloin, kun kyse on läheisen kuljettamisesta, on ajo-oikeuden haltijan luotettavasti osoitettava, että hän on ainoa, joka läheistä voi kuljettaa. Välttämättömään liikkumiseen vedottaessa ajo-oikeuden haltijan tulee pystyä osoittamaan myös se, ettei julkista liikennettä ole kohtuudella käytettävissä.

Annettujen selvitysten tulee olla sellaisia, että poliisi voi niiden perusteella selvittää ja varmistaa kyseisen asiantilan olemassaolon. Näin ollen poliisi voi tarpeen mukaan varmistaa selvityksen aitouden ottamalla yhteyttä selvityksen laatineeseen tahoon tai selvittämällä, pitääkö esimerkiksi ilmoitus julkisen liikenteen puuttumisesta paikkansa. Asianosaiselle on myös varattava mahdollisuus esittää lisänäyttöä, jos esitettyä näyttöä ei pidetä luotettavana tai riittävänä.

Kun harkitaan, täytyvätkö edellytykset varoituksen antamiselle toimeentulon hankkimisen tai liikkumistarpeen välttämättömyyden osalta tulee ottaa huomioon, että pelkästään jonkin asian hankaluus ei tee ajo-oikeudesta välttämätöntä, vaan asian toteuttamisen tulee olla ajo-oikeuden puutteen vuoksi lähempänä mahdotonta.

Teko ei myöskään saa osoittaa piittaamattomuutta tieliikenteen säännöksistä tai kuljettajalle niiden rikkomisesta tuomituista tai määrättyistä seuraamuksista. Kyseessä on aina kokonaisarvio.

12.6 Rikkomus varoituksen antamisen jälkeen

Jos ajo-oikeuden haltija syyllistyy vuoden kuluessa varoituksen saamisen jälkeen yhteenkin toistuviin liikenne rikkomuksiin laskettavaan tekoon, kuluneuvon kuljettamiseen oikeudetta tai liikennejuopumukseen ulkomailla, on hänet määrättävä ajokieltoon (ajokorttilaki 73 § 2 mom.). Toistuvan liikenne rikkomuksen osalta tämä ei edellytä ajokorttilain 65 §:ssä säädettyjen rikkomusten lukumäärää koskevien edellytysten täyttymistä.

Tekoon syyllistyneelle voidaan kuitenkin ajokieltoon määräämisen sijaan antaa uusi varoitus rikkomuksen vähäisyyden perusteella. Vähäisiä rikkomuksia ovat lähinnä rikesakolla rangaistavat rikkomukset. Poikkeuksellisesti vähäisenä rikkomuksena voidaan pitää myös liikenne rikkomusta, joka on käsitelty päiväsakkorangaistuksella ja teko on lajissaan vähäinen.

Uuteen edellä mainittuun tekoon syyllistyminen yhden vuoden sisällä toisen varoituksen antamisesta johtaa aina ajokieltoon. Kun harkitaan vuoden seuranta-ajan aikana tehdystä teosta määrättävän ajokiellon kestoa, otetaan huomioon varoituksen perusteena oleva teko, siitä määrättyjen päiväsakkojen lukumäärä sekä uusi teko. Ajokiellon kesto määräytyy edellä mainittujen seikkojen pohjalta suoritetun kokonaisharkinnan perusteella.

13 Ajokiellon ja ehdollisen ajokiellon määrääminen rattijuopumuksen, törkeän rattijuopumuksen, törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen ja vaarallisten aineiden kuljetusrikoksen perusteella

13.1 Säädösperusta

Ajokorttilain 64 §:n 1 momentin mukaan poliisin on määrättävä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja ajokieltoon, jos tämän on todettu syyllistyneen rikoslain 23 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, 3 §:ssä tarkoitettuun rattijuopumukseen tai 4 §:ssä tarkoitettuun törkeään rattijuopumukseen tai mainitun lain 44 luvun 13 §:ssä tarkoitettuun vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen. Edellä mainituista teoista ajokielto määrätään myös sellaiselle kuljettajalle, joka ei ole ajo-oikeuden haltija. On kuitenkin huomioitava, että kuljettajaa, joka ei ole ajo-oikeuden haltija, ei voida määrätä teosta väliaikaiseen ajokieltoon, vaan ainoastaan määräaikaiseen ajokieltoon.

Ajokielto voidaan jättää määräämättä, jos moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajaa ei tuomita edellä mainitusta teosta rangaistukseen. Lisäksi poliisi voi ajokorttilain 67 §:n 1 momentissa säädetyillä edellytyksillä määrätä ajokiellon ehdollisena ehdottoman ajokiellon asemasta.

13.2 Väliaikaisen ajokiellon voimassa pitäminen ja päättäminen

Ajokorttilain 72 §:n 1 momentin mukaan alkoholirattijuopumuksen, törkeän rattijuopumuksen sekä vaarallisten aineiden kuljetusrikoksen johdosta määrätty väliaikainen ajokielto jatkuu, kunnes poliisi tekee asiassa päätöksen määräaikaisesta ajokiellosta, ehdollisesta ajokiellosta tai alkoholirattijuopumuksen tai törkeän alkoholirattijuopumuksen osalta valvotun ajo-oikeuden määräämisestä.

Mikäli väliaikainen ajokielto on määrätty huumausaineen, alkoholin ja muun huumaavan aineen tai muun huumaavan aineen käytöstä johtuvasta rattijuopumuksesta tai törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta, on poliisin viipymättä päätettävä, pidetäänkö väliaikainen ajokielto voimassa. Jos on todennäköistä, että kuljettaja on syyllistynyt edellä mainittuun tekoon, on väliaikainen ajokielto pidettävä voimassa, kunnes asiassa tehdään päätös määräaikaisen ajokiellon tai ehdollisen ajokiellon määräämisestä.

Ajokorttilain 72 §:n 2 momentin mukaan, jos esitutkinnan perusteella on ilmeistä, että ajokielto määrätään ehdollisena, poliisi voi määrätä väliaikaisen ajokiellon päättymään tai jos säädetyt edellytykset täyttyvät, määrätä alkukolla valvotun ajo-oikeuden jo ennen ajokieltoasian käsittelyä.

Poliisi voi muulloinkin perustellusta pyynnöstä määrätä väliaikaisen ajokielon päättymään, jos tähän on rikosasian käsittelyn kesto, epäillyn liikenneriikoksen vakavuus, asianosaisten toimeentulon hankkimiseen ja välttämättömään liikkumiseen liittyvät vaikutukset tai muut seikat huomioiden painava syy ja ajokieltoon liittyvä rikosasia on vireillä tuomioistuimessa (ajokorttilaki 72 § 3 mom.). *Rikosasian ratkaisun jälkeen tehdään ajokieltopäätös, jossa otetaan huomioon väliaikaisen ajokiellon kesto ajokorttilain 66 §:n 5 momentin edellyttämällä tavalla.*

Päätös väliaikaisen ajokiellon voimassa pitämisestä tehdään hallintolain mukaista päätöksentekomenettelyä noudattaen. Asianosaista on siis kuultava ennen päätöksen tekemistä. Päätös annetaan tiedoksi tavallisena tiedoksi-antona ja päätökseen tulee liittää oikaisuvaatimusohje. Päätös tulee syöttää Liikenne- ja viestintäviraston ATJ-järjestelmään. *Myös väliaikaisen ajokiellon päättäminen ratkaistaan hallintomenettelyssä. Väliaikaisen ajokiellon päättämisestä tehdään hallintopäätös, johon liitetään oikaisuvaatimusohje. Päätös tulee syöttää Liikenne- ja viestintäviraston ATJ-järjestelmään.*

13.3 Rikosasian tietojen välittyminen

Syyttäjä voi ratkaista perusmuotoisen rattijuopumuksen sakkomenettelyssä, jos edellytykset sakkomenettelyn käyttämiselle täyttyvät. Tällöin ajokieltopäätöksen tekemiseksi tarvittavat tiedot välittyvät poliisille suoraan Acta-asianhallintajärjestelmään. Jos rattijuopumusta ei käsitellä sakkomenettelyssä, ratkaisee rikosasian tuomioistuin.

Tuomioistuin ratkaisee aina törkeän rattijuopumuksen, törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen ja vaarallisten aineiden kuljetusrikoksen. Ajokieltopäätöksen tekemiseksi tarvittavat tiedot välittyvät tällöinkin poliisille suoraan Acta-asianhallintajärjestelmään.

13.4 Ajokiellon kesto

Ajokorttilain 66 §:n 1 momentin mukaan rattijuopumukseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen syyllistynyt kuljettaja määrätään ajokieltoon vähintään yhdeksi kuukaudeksi ja törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai törkeään rattijuopumukseen syyllistynyt vähintään kolmeksi kuukaudeksi. Uusintarikoksista ajokiellon kestoksi määrätään:

1) vähintään kuusi kuukautta, jos kuljettaja on viiden vuoden aikana syyllistynyt:

a) kahdesti rattijuopumukseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen;

b) rattijuopumukseen ja vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen; tai

c) rattijuopumukseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen ja lisäksi törkeään rattijuopumukseen tai törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen;

2) vähintään yksi vuosi, jos kuljettaja on viiden vuoden aikana syyllistynyt kahdesti tekoon, joka täyttää törkeän rattijuopumuksen tai törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen tunnusmerkistön.

Esimerkki 1: Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessä KKO 2010:29 rattijuopumukseen syyllistynyt henkilö oli tätä rikosta edeltäneen viiden vuoden aikana syyllistynyt kaksi kertaa törkeään rattijuopumukseen. Yhden vuoden vähimmäisaikaa ei tullut soveltaa määrättäessä ajokieltoa kyseisestä rattijuopumuksesta, koska vuoden vähimmäisaika edellyttää syyllistymistä törkeän tekemuodon rikokseen.

Arvioitaessa sitä, pidetäänkö tekoa uusintarikoksena, ratkaisevaa on se, voidaanko tekoja pitää erillisinä rikoksina. Merkitystä on mm. tekojen ajallisella ulottuvuudella ja sillä, onko kysymys yhtenäisestä toiminnasta vai selkeästi erillisistä teoista. Oikeuskäytännön mukaisesti tekijän ei ole tarvinnut tulla vielä tuomituksi aikaisemmasta rikoksesta, jotta seuraavan rikoksen voidaan katsoa olevan uusintarikos. Riittävää on, että aiempaan rikokseen on viranomaisen taholta jollakin tavoin puututtu tai josta kiinnijäämisen tekijä on pysynyt välttämään.

Esimerkki 2: Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessä KKO 2006:101 A oli syyllistynyt kahdella eri kerralla törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen noin neljän tunnin väliajoin. Teot käsiteltiin tuomioistuimessa samalla kertaa. Jälkimmäinen teko katsottiin korkeimmassa oikeudessa uusintarikokseksi, vaikka A:ta ei ollut ennen toista tekoa tuomittu tai edes pidätetty ensimmäisen teon johdosta. Näin ollen ajokiellon kestoksi tuli määrätä vähintään yksi vuosi.

Esimerkki 3: Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessä KKO 2007:98 A oli viiden vuoden aikana syyllistynyt kahdesti törkeään rattijuopumukseen. Rikokset olisi tekoaikojensa puolesta voitu käsitellä tuomioistuimessa samalla kertaa, mutta syytteet käsiteltiin ja ajokiellot määrättiin eri oikeudenkäynneissä. Jälkimmäisen rikoksen johdosta määrättävän ajokiellon kesto ei tällöinkään voinut alittaa uusintarikoksesta säädettyä vuoden vähimmäisaikaa.

Ajokorttilaissa määrättyä ajokiellon vähimmäiskestoja ei voi alittaa missään tilanteessa. Ajokorttilain 66 §:n 2 momentin mukaan ajokiellon enimmäispituus on viisi vuotta. Ajokiellon päätöksessä on mainittava ajokiellon viimeinen voimassaolopäivä. Todisteellisesti tiedoksi annettavien osalta ajokiellon kesto voidaan määritellä esimerkiksi kuukausina päätöksen tiedoksisaantipäivästä alkaen. Ajokiellon pituus on aina perusteltava päätöksessä.

Ajokiellon kestosta määrättäessä otetaan ajokorttilain 66 §:n 4 momentin mukaan huomioon ne vaikutukset, jotka toimenpiteellä on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen. Ajokiellolla voidaan katsoa olevan vaikutusta henkilön toimeentuloon esimerkiksi silloin, kun hänen työtehtävänsä suorittaminen vaatii ajo-oikeutta ja sen puuttumisen vuoksi työnantaja ei voi tarjota hänelle työtä ja siten toimeentuloa ajokiellon aikana. Samoin, mikäli henkilön työpaikka ei olisi esimerkiksi julkisia liikennevälineitä käyttäen saavutettavissa eikä kulkeminen sinne muutoin ilman kohtuuttomia vaikeuksia järjestettävissä ja henkilö joutuisi tekemään esimerkiksi lyhennettyä työaikaa tämän vuoksi, voitaisiin ajokiellolla katsoa olevan

vaikutusta hänen toimeentuloonsa. Lähtökohtaisesti ei voida edellyttää, että henkilö kulkisi töihin taksilla.

Välttämättömänä liikkumisena pidetään esimerkiksi elinolosuhteista johtuvia pitkiä asiointimatkoja, jos julkista liikennettä tai muuta korvaavaa liikennettä ei ole. Taksinkäyttöä ei voida tässäkään kohdin lähtökohtaisesti edellyttää. Esimerkiksi henkilön asuminen harva-alueella pitkän matkan päässä päivittäin tarvittavista peruspalveluista, kuten kaupasta, täyttäisi edellytykset välttämättömästä liikkumisesta silloin, kun palvelut eivät julkisella liikenteellä olisi saavutettavissa. Samoin, mikäli esimerkiksi henkilön lasten päivähoitoon kuljettaminen ei olisi pitkien etäisyyksien ja korvaavan liikenteen puuttumisen vuoksi ilman ajo-oikeutta mahdollista, voidaan ajokiellolla katsoa olevan vaikutusta henkilön välttämättömään liikkumiseen. Perheenjäsenten liikkumistarve otetaan huomioon silloin, kun perheenjäsen tarvitsee säännöllistä sairaanhoitoa tai kuntoutusta tai muuten on kuljetuksissa riippuvainen ajokieltoon määrättävästä henkilöstä.

Kuljettajan toistuvaa säännöistä piittaamattomuutta osoittavissa tilanteissa ajokiellon vaikutuksiin vetoamisen ei tule kuitenkaan lyhentää ajokiellon pituutta. Myöskään kuljettamisen ammattimaisuus ei oikeuta muita kuljettajia suurempaan määrään rikkomuksia.

Ajokorttilain 66 §:n 5 momentin mukaan ajokiellon kestosta määrättäessä on vähennyksenä otettava huomioon aika, jonka kuljettaja on ajokieltoon johtaneen teon vuoksi ollut ilman ajo-oikeutta, tai katsottava ajokielto väliaikaisen ajokiellon pituuden vuoksi kokonaan kärsityksi. Vähennyksenä huomioon otettavan väliaikaisen ajokiellon pituus on tuotava esiin päätöksessä. Mikäli kuljettaja ei ole ajo-oikeuden haltija, ei häntä ole voitu määrätä teosta väliaikaiseen ajokieltoon. Tällöin ajokiellon kesto lasketaan ajokieltopäätöksen lukien.

13.4.1 Rattijuopumus ja törkeä rattijuopumus

13.4.1.1 Alkoholi

Alkoholirattijuopumuksessa ja törkeässä alkoholirattijuopumuksessa ajokiellon kesto määrätään lähtökohtaisesti kuljettajan puhallustuloksen tai veren alkoholipitoisuuden perusteella. Silloin, kun ajokieltorikos sisältyy tuomioon, jossa on luettu syyksi muitakin kuin ajokieltorikoksia ja näistä teoista on määrätty yhteinen rangaistus, on huomioitava, että ajokiellon pituus määrätään ainoastaan ajokieltorikoksen perusteella. Tällöinkin alkoholirattijuopumuksesta määrättävän ajokiellon perustaksi otetaan lähtökohtaisesti puhallustulos tai veren alkoholipitoisuus.

Alla esitettyjen taulukoiden liukumarajojen puitteissa voidaan ottaa huomioon tekoon liittyviä olosuhteita kokonaisuudessaan. Puhallustuloksen tai veren alkoholipitoisuuden lisäksi voidaan ajokiellon kestosta määrättäessä ottaa huomioon mm. kuljetettavan ajoneuvon laatu (esim. mopo vs. kuorma-auto), tieosuus, jolla kuljettaminen on tapahtunut (esim. päätie vs. sivutie vs. piha-alue), ajomatkan pituus, kyydissä olleet matkustajat ja muut tiellä liikkujat, muun liikenteen määrä, rikoksen tekoajankohta (viikonpäivä ja vuorokaudenaika) ja ajotapa (mahdolliset ajovirheet).

Rikoksen uusijoiden kohdalla noudatetaan omaa kohtaa taulukosta ajokiellon kestosta määrättäessä. Uusijoiden kohdalla ajokiellon kestossa tulee huomioida myös aiempi syyllistyminen ajokieltorikoksiin (tekojen laatu ja määrä, ajallinen tiheys). Rikoksen uusijalla tarkoitetaan kuljettajaa, joka on ajokorttilain 66 §:n 1 momentissa määritellyin tavoin edeltävän viiden vuoden aikana syyllistynyt rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen. Silloin, kun uusintatekoja on edeltävän viiden vuoden aikana useampi kuin yksi, tulee ajokieltoasteikkoa lähtökohtaisesti soveltaa liukuman ylärajan yläpuolelta, tarvittaessa aina viiden vuoden maksimiin saakka. Jokainen tällainen uusintateko lisää ajokiellon pituutta lähtökohtaisesti kaksi kuukautta.

Ajokiellon kestoa määrättäessä otetaan lisäksi huomioon ajokorttilain edellyttämällä tavalla ne vaikutukset, jotka toimenpiteellä on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen. Ajokiellon vaikutukset toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen otetaan huomioon tämän ohjeen taulukoissa määriteltyjen liukumarajojen puitteissa. Laissa määriteltyä ajokiellon vähimmäiskestoa ei saa koskaan alittaa.

Taulukko alkoholirattijuopumuksen perusteella määrättävän ajokiellon normaalista kestosta ensikertalaiselle ja uusijalle:

Veren alkoholipitoisuus (promillea)	Alkoholia litrassa uloshengitysilmaa (mg/l)	Ajokiellon normaali kesto ensikertalainen (min. 1 kk)	Liukuma ensikertalainen	Ajokiellon normaali kesto uusija (min. 6kk)	Liukuma uusija
0,50 - 0,59	0,22 - 0,26	2 kk	1 kk - 3 kk	7 kk	6 kk - 8 kk
0,60 - 0,69	0,27 - 0,30	2 kk 2 vko	1 kk 2 vko - 3 kk 2 vko	7 kk 2 vko	6 kk 2 vko - 8 kk 2 vko
0,70 - 0,79	0,31 - 0,35	3 kk	2 kk - 4 kk	8 kk	7 kk - 9 kk
0,80 - 0,89	0,36 - 0,39	3 kk 2 vko	2 kk 2 vko - 4 kk 2 vko	8 kk 2 vko	7 kk 2 vko - 9 kk 2 vko
0,90 - 0,99	0,40 - 0,43	4 kk	3 kk - 5 kk	9 kk	8 kk - 10 kk
1,00 - 1,09	0,44 - 0,48	5 kk	4 kk - 6 kk	9 kk 2 vko	8 kk 2 vko - 10 kk 2 vko
1,10 -	0,49 -	6 kk	5 kk - 5 vuotta	10 kk	9 kk - 5 vuotta

Ensikertalainen on kuljettaja, joka ei edeltävän 5 vuoden aikana ole syyllistynyt rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen.

Uusija on kuljettaja, joka edeltävän 5 vuoden aikana on syyllistynyt rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen.

Taulukko törkeän alkoholirattijuopumuksen perusteella määrättävän ajokiellon normaalista kestoista ensikertalaiselle ja uusijalle:

Veren alkoholipitoisuus (promillea)	Alkoholia litrassa uloshengitysilmää (mg/l)	Ajokiellon normaali kesto ensikertalainen (min. 3 kk)	Liukuma ensikertalainen	Ajokiellon normaali kesto uusija A (min. 6 kk)	Liukuma uusija A	Ajokiellon normaali kesto uusija B (min. 1 vuosi)	Liukuma uusija B
1,20 - 1,49	0,53 - 0,65	7 kk	3 kk - 8 kk	11 kk	6 kk - 1 v	1 v 2 kk	1 v - 1 v 4 kk
1,50 - 1,99	0,66 - 0,87	8 kk	6 kk - 10 kk	1 v	11 kk - 1 v 1 kk	1 v 4 kk	1 v 2 kk - 1 v 6 kk
2,00 - 2,49	0,88 - 1,09	10 kk	8 kk - 1 v	1 v 1 kk	1 v - 1 v 3 kk	1 v 6 kk	1 v 4 kk - 1 v 8 kk
2,50 - 2,99	1,10 - 1,31	1 v	10 kk - 1 v 2 kk	1 v 3 kk	1 v 1 kk - 1 v 5 kk	1 v 8 kk	1 v 6 kk - 1 v 10 kk
3,00 -	1,32 -	1 v 2 kk	1 v - 5 vuotta	1 v 5 kk	1 v 3 kk - 5 vuotta	1 v 10 kk	1 v 8 kk - 5 vuotta

Ensikertalainen on kuljettaja, joka ei edeltävän 5 vuoden aikana ole syyllistynyt rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen.

Uusija A on kuljettaja, joka edeltävän 5 vuoden aikana on syyllistynyt rattijuopumukseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen.

Uusija B on kuljettaja, joka edeltävän 5 vuoden aikana on syyllistynyt törkeään rattijuopumukseen tai törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen.

13.4.1.2 Huumausaine, alkoholi ja muu huumaava aine tai muu huumaava aine

Määrättäessä ajokielloa rattijuopumuksesta tai törkeästä rattijuopumuksesta, jonka syynä on huumausaineen, alkoholin ja muun huumaavan aineen yhdistelmä tai pelkästään muu huumaava aine, on ajokiellon keston määräämisen lähtökohtana teosta määrätty rangaistusseuraamus. Silloin, kun rangaistusseuraamus on määrätty yksinomaan kyseisestä ajokieltorikoksesta, otetaan ajokiellon kesto määrättäessä teon osalta huomioon ainoastaan kyseinen seuraamus.

Silloin, kun ajokieltorikos sisältyy tuomioon, jossa on luettu syyksi muitakin kuin ajokieltorikoksia ja näistä teoista on määrätty yhteinen rangaistus, on huomioitava, että ajokiellon pituus määrätään ainoastaan ajokieltorikoksen

perusteella. Huumausaineen, alkoholin ja muun huumaavan aineen yhdistelmästä tai pelkästään muusta huumaavasta aineesta johtuvan rattijuopumuksen osalta ajokiellon määräämisen perustaksi otetaan tällöin teko ja sen olosuhteet. Tällöin huomioidaan käytetyn huumausaineen tai muun huumaavan aineen laatu ja pitoisuus. Puhdas kannabiksen tai yksittäisen lääkeaineen käyttö johtaisi lähtökohtaisesti lievempään ajokieltoon, mikäli muut tekoon liittyvät seikat tai olosuhteet eivät edellytä muuta. Kovien huumeiden (esim. heroiini, kokaiini, ekstaasi) sekä korkeiden pitoisuuksien kohdalla ajokielto tulee määrätä pidempänä. Useamman aineen (alkoholi, huumeet, lääkkeet) sekakäytöstä tulisi myös määrätä pidempi ajokielto kuin edellä mainituista puhtaasta kannabiksen tai yksittäisen lääkeaineen käytöstä. Keskeistä ajokiellon keston arvioinnissa on lisäksi käytettyjen aineiden vaikutus kuljettajan toimintakykyyn sekä teosta muille tienkäyttäjille aiheutunut vaara tai sen todennäköisyys.

Lisäksi edellä mainituissa tapauksissa, joissa on määrätty yhteinen rangaistus muistakin teoista kuin ajokieltorikoksista, tulee ajokiellon kestossa huomioida tekoon liittyvät olosuhteet kokonaisuudessaan. Huomioitavia olosuhteita ovat mm. kuljetettavan ajoneuvon laatu (esim. mopo vs. kuorma-auto), tieosuus, jolla kuljettaminen on tapahtunut (esim. päätie vs. sivutie vs. piha-alue), ajomatkan pituus, kyydissä olleet matkustajat ja muut tiellä liikkujat, muun liikenteen määrä, rikoksen tekoajankohta (viikonpäivä ja vuorokaudenaika) ja ajotapa (mahdolliset ajovirheet). Tyyppitapauksena voitaisiin pitää sitä, että kuljettaminen on tapahtunut yleisellä tiellä muun liikenteen ollessa määrältään tavanomaista ja ajoneuvo on pysäytetty liikennevalvonnan yhteydessä esim. rattijuopumusvalvonnassa. Teko-olosuhteiden poiketessa tyyppitapauksesta tulee ajokiellon kestoja pidentää tai vastaavasti lyhentää. Esimerkiksi kuljettajan pakeneminen poliisin pysäytystilanteessa tulee huomioida määräämällä ajokielto pidemmäksi. Ajokiellon pituus on aina perusteltava päätöksessä. Ajokiellon laissa määritellyistä enimmäis- ja vähimmäispituudesta ei saa missään olosuhteissa poiketa.

Rikoksen uusijoiden kohdalla noudatetaan omaa kohtaa taulukosta ajokiellon kestosta määrättäessä. Uusijoiden kohdalla ajokiellon kestossa tulee huomioida myös aiempi syyllistyminen ajokieltorikoksiin (tekojen laatu ja määrä, ajallinen tiheys). Rikoksen uusijalla tarkoitetaan kuljettajaa, joka on ajokorttilain 66 §:n 1 momentissa määritellyin tavoin edeltävän viiden vuoden aikana syyllistynyt rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen. Silloin, kun uusintatekoja on edeltävän viiden vuoden aikana useampi kuin yksi, tulee ajokieltoasteikkoa lähtökohtaisesti soveltaa liukuman ylärajan yläpuolelta, tarvittaessa aina viiden vuoden maksimiin saakka. Jokainen tällainen uusintateko lisää ajokiellon pituutta lähtökohtaisesti kaksi kuukautta.

Ajokiellon kestoja määrättäessä otetaan lisäksi huomioon ajokorttilain edellyttämällä tavalla ne vaikutukset, jotka toimenpiteellä on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen. Ajokiellon vaikutukset toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen otetaan huomioon tämän ohjeen taulukoissa määritellyjen liukumarajojen puitteissa. Laissa määritellyä ajokiellon vähimmäiskestoja ei saa koskaan alittaa. Mikäli ajokielto muodostuisi henkilön edellä mainitut olosuhteet huomioiden liukuman

hyödyntämisestä huolimatta kohtuuttomaksi, on mahdollista määrätä ajokielto ehdollisena luvussa 13.5 esitettyjen edellytysten täytyessä.

Taulukko ajokiellon normaalista kestosta ensikertalaiselle ja uusijalle määrättäessä ajokielto rattijuopumuksesta, jonka syynä on huumausaine, alkoholi ja muu huumaava aine tai muu huumaava aine:

Rangaistusseuraamus	Ajokiellon normaali kesto ensikertalainen (min. 1 kk)	Liukuma ensikertalainen	Ajokiellon normaali kesto uusija (min. 6 kk)	Liukuma uusija
alle 40 päiväsakkoa	2 kk	1 kk - 3 kk	7 kk	6 kk - 8 kk
40 - 49 päiväsakkoa	2 kk 2 vko	1 kk 2 vko - 3 kk 2 vko	7 kk 2 vko	6 kk 2 vko - 8 kk 2 vko
50 - 59 päiväsakkoa	3 kk	2 kk - 4 kk	8 kk	7 kk - 9 kk
60 - 69 päiväsakkoa	4 kk	3 kk - 5 kk	8 kk 2 vko	7 kk 2 vko - 9 kk 2 vko
yli 69 päiväsakkoa	5 kk	4 kk - 6 kk	9 kk	8 kk - 10 kk
vankeutta	6 kk	5 kk - 5 vuotta	10 kk	9 kk - 5 vuotta

Ensikertalainen on kuljettaja, joka ei edeltävän 5 vuoden aikana ole syyllistynyt rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen.

Uusija on kuljettaja, joka edeltävän 5 vuoden aikana on syyllistynyt rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen.

Taulukko ajokiellon normaalista kestosta ensikertalaiselle ja uusijalle määrättäessä ajokielto törkeästä rattijuopumuksesta, jonka syynä on huumausaine, alkoholi ja muu huumaava aine tai muu huumaava aine:

Rangaistus-seuraamus vankeutta (+ oheissakko)	Ajokiellon normaali kesto ensikertalainen (min. 3 kk)	Liukuma ensikertalainen	Ajokiellon normaali kesto uusija A (min. 6 kk)	Liukuma uusija A	Ajokiellon normaali kesto uusija B (min. 1 vuosi)	Liukuma uusija B
alle 45 pv tai vain päivä-sakkoja	7 kk	3 kk - 8 kk	11 kk	6 kk - 1 v	1 v 2 kk	1 v - 1 v 4 kk
45 - 59 pv	8 kk	6 kk - 10 kk	1 v	11 kk - 1 v 1 kk	1 v 4 kk	1 v 2 kk - 1 v 6 kk
60 - 79 pv	10 kk	8 kk - 1 v	1 v 1 kk	1 v - 1 v 3 kk	1 v 6 kk	1 v 4 kk - 1 v 8 kk
80 pv - 4 kk	1 v	10 kk - 1 v 2 kk	1 v 3 kk	1 v 1 kk - 1 v 5 kk	1 v 8 kk	1 v 6 kk - 1 v 10 kk
yli 4 kk	1 v 2 kk	1 v - 5 vuotta	1 v 5 kk	1 v 3 kk - 5 vuotta	1 v 10 kk	1 v 8 kk - 5 vuotta

Ensikertalainen on kuljettaja, joka ei edeltävän 5 vuoden aikana ole syyllistynyt rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen.

Uusija A on kuljettaja, joka edeltävän 5 vuoden aikana on syyllistynyt rattijuopumukseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen.

Uusija B on kuljettaja, joka edeltävän 5 vuoden aikana on syyllistynyt törkeään rattijuopumukseen tai törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen.

13.4.2 Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen

Määrättäessä ajokieltoa törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta, on ajokiellon keston määräämisen lähtökohtana teosta määrätty rangaistus-seuraamus. Silloin, kun rangaistusseuraamus on määrätty yksinomaan kyseisestä ajokieltorikoksesta, otetaan ajokiellon kesto määrättäessä teon osalta huomioon ainoastaan kyseinen seuraamus.

Silloin, kun ajokieltorikos sisältyy tuomioon, jossa on luettu syyksi muitakin kuin ajokieltorikoksia ja näistä teoista on määrätty yhteinen rangaistus, on huomioitava, että ajokiellon pituus määrätään ainoastaan ajokieltorikoksen perusteella. Törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen osalta ajokiellon määräämisen perustaksi otetaan tällöin teko ja sen olosuhteet. Tällöin ajokiellon kestossa huomioon otettavia seikkoja ovat mm. käytetty nopeus ja alueella oleva nopeusrajoitus, kuljetettavan ajoneuvon laatu (esim. mopo vs.

kuorma-auto), tieosuus, jolla kuljettaminen on tapahtunut (esim. taajama vs. päätie vs. sivutie), ajomatkan pituus, muun liikenteen määrä, onko ohitettu risteysalueita, mahdolliset kydyissä olleet matkustajat ja muut tiellä liikkujat ja heille mahdollisesti aiheutettu vaara, keliolosuhteet, rikoksen tekoajan kohta (viikonpäivä ja vuorokaudenaika) ja ajotapa (mahdolliset ajovirheet). Tyyppitapauksena voitaisiin pitää sitä, että kuljettaminen on tapahtunut yleisellä tiellä muun liikenteen ollessa määrältään tavanomaista ja ajoneuvo on pysäytetty liikennevalvonnan yhteydessä.

Teko-olosuhteiden poiketessa tyyppitapauksesta tulee ajokiellon kestoa pidentää tai vastaavasti lyhentää. Esimerkiksi kuljettajan pakeneminen poliisin pysäytystilanteessa tulee huomioida määräämällä ajokielto pidemmäksi. Ajokiellon pituus on aina perusteltava päätöksessä. Ajokiellon laissa määrittelyistä enimmäis- ja vähimmäispituudesta ei saa missään olosuhteissa poiketa.

Rikoksen uusijoiden kohdalla noudatetaan omaa kohtaa taulukosta ajokiellon kestosta määrättäessä. Uusijoiden kohdalla ajokiellon kestossa tulee huomioida myös aiempi syyllistyminen ajokieltorikoksiin (tekojen laatu ja määrä, ajallinen tiheys). Rikoksen uusijalla tarkoitetaan kuljettajaa, joka on ajokorttilain 66 §:n 1 momentissa määritellyin tavoin edeltävän viiden vuoden aikana syyllistynyt rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen. Silloin, kun uusintatekoja on edeltävän viiden vuoden aikana useampi kuin yksi, tulee ajokieltoasteikkoa lähtökohtaisesti soveltaa liukuman ylärajan yläpuolelta, tarvittaessa aina viiden vuoden maksimiin saakka. Jokainen tällainen uusintateko lisää ajokiellon pituutta lähtökohtaisesti kaksi kuukautta.

Ajokiellon kestoa määrättäessä otetaan lisäksi huomioon ajokorttilain edellyttämällä tavalla ne vaikutukset, jotka toimenpiteellä on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen. Ajokiellon vaikutukset toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen otetaan huomioon tämän ohjeen taulukoissa määriteltyjen liukumarajojen puitteissa. Laissa määriteltyä ajokiellon vähimmäiskestoa ei saa koskaan alittaa. Mikäli ajokielto muodostuisi henkilön edellä mainitut olosuhteet huomioiden liukuman hyödyntämisestä huolimatta kohtuuttomaksi, on mahdollista määrätä ajokielto ehdollisena luvussa 13.5 esitettyjen edellytysten täytyessä.

Taulukko törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen perusteella määrättävän ajokiellon normaalista kestosta ensikertalaiselle ja uusijalle:

Rangaistus-seuraamus	Ajokiellon normaali kesto ensikertalainen (min. 3 kk)	Liukuma ensikertalainen	Ajokiellon normaali kesto uusija A (min. 6 kk)	Liukuma uusija A	Ajokiel- lon nor- maali kesto uusija B (min. 1 vuosi)	Liukuma uusija B
alle 50 päiväsak-koa	4 kk	3 kk - 5 kk	7 kk	6 kk - 9 kk	1 v 1 kk	1 v - 1 v 3 kk
50 - 59 päivä- sakkoo	5 kk	4 kk - 6 kk	9 kk	7 kk - 11 kk	1 v 3 kk	1 v 1 kk - 1 v 5 kk
60 - 69 päivä- sakkoo	6 kk	5 kk - 7 kk	11 kk	9 kk - 1 v 1 kk	1 v 5 kk	1 v 3 kk - 1 v 7 kk
yli 69 päiväsak-koa	7 kk	6 kk - 8 kk	1 v 1 kk	11 kk - 1 v 3 kk	1 v 7 kk	1 v 5 kk - 1 v 9 kk
vankeutta	8 kk	7 kk - 5 vuotta	1 v 3 kk	1 v 1 kk - 5 vuotta	1 v 9 kk	1 v 7 kk - 5 vuotta

Ensikertalainen on kuljettaja, joka ei edeltävän 5 vuoden aikana ole syyllistynyt rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen.

Uusija A on kuljettaja, joka edeltävän 5 vuoden aikana on syyllistynyt rattijuopumukseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen.

Uusija B on kuljettaja, joka edeltävän 5 vuoden aikana on syyllistynyt törkeään rattijuopumukseen tai törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen.

13.4.3 Vaarallisten aineiden kuljetusrikos

Määrätessä ajokieltoa vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta, on ajokiel- lon keston määrittämisen lähtökohtana teosta määrätty rangaistusseuraamus. Silloin, kun rangaistusseuraamus on määrätty yksinomaan kyseisestä ajokieltorikoksesta, otetaan ajokiellon kesto määrätessä teon osalta huomioon ainoastaan kyseinen seuraamus.

Silloin, kun ajokieltorikos sisältyy tuomioon, jossa on luettu syyksi muitakin kuin ajokieltorikoksia ja näistä teoista on määrätty yhteinen rangaistus, on huomioitava, että ajokiellon pituus määrätään ainoastaan ajokieltorikoksen perusteella. Vaarallisten aineiden kuljetusrikoksen osalta ajokiellon määrää- misen perustaksi otetaan tällöin teko ja sen olosuhteet.

Sellaisen kuljettajan osalta, joka on syyllistynyt aiemmin viiden vuoden ai- kana rattijuopumukseen, vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen, törkeään rattijuopumukseen tai törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen,

ajokiellon alaraja on kuusi kuukautta. Uusijoiden kohdalla ajokiellon kestossa tulee huomioida myös aiempi syyllistyminen ajokieltorikoksiin (tekojen laatu ja määrä, ajallinen tiheys).

Ajokiellon pituutta määrättäessä voidaan soveltuvin osin hyödyntää huumausainerattijuopumusta koskevaa taulukkoa. Silloin, kun uusintatekoja on edeltävän viiden vuoden aikana useampi kuin yksi, tulee ajokieltoasteikko lähtökohtaisesti soveltaa liukuman ylärajan yläpuolelta, tarvittaessa aina viiden vuoden maksimiin saakka. Jokainen tällainen uusintateko lisää ajokiellon pituutta lähtökohtaisesti kaksi kuukautta.

Ajokiellon kestoa määrättäessä otetaan lisäksi huomioon ajokorttilain edellyttämällä tavalla ne vaikutukset, jotka toimenpiteellä on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen. Laissa määriteltyä ajokiellon vähimmäiskesto ei saa koskaan alittaa. Mikäli ajokielto muodostuisi henkilön edellä mainitut olosuhteet huomioiden kohtuuttomaksi, on mahdollista määrätä ajokielto ehdollisena luvussa 13.5 esitettyjen edellytysten täytyessä.

13.5 Ehdollinen ajokielto

Ajokorttilain 67 §:n 1 momentin mukaan poliisi voi, jollei yleinen etu muuta vaadi, määrätä rattijuopumuksesta, törkeästä rattijuopumuksesta, törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta ja vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta ajokiellon ehdollisena, jos ajo-oikeus on ajokieltoon määrättävälle ammatin takia välttämätön tai jos siihen on muu erityisen painava syy eikä teosta ole aiheutunut vaaraa toisten turvallisuudelle. Ajokiellon keston sovelletaan, mitä 66 §:ssä säädetään.

Jos alkoholirattijuopumukseen (perusmuotoinen tai törkeä) syyllistyneelle määrätään ehdollinen ajokielto, on tämän kuljettamassa ajoneuvossa aina oltava ehdollisen ajokiellon ja siihen liittyvän koeajan ajan alkolukko (ajokorttilaki 67 § 2 mom.). Alkolukolla valvotun ajo-oikeuden määräämisestä ohjeistetaan luvussa 14.

Ajokorttilain 67 §:n 3 momentin mukaan, jos ajokielto määrätään ehdollisena, poliisin on määrättävä myös koeaika, jonka pituus on vähintään vuosi ja enintään kolme vuotta. Koeaika alkaa ehdollisen ajokiellon sisältävän päätöksen antamisesta ja päättyy ajokieltopäätöksessä määrättyinä päivinä. Käytännössä koeaika voi kuitenkin alkaa vasta, kun asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi, koska asianosaisen on tiedettävä olevansa koeajalla, jos ehdollinen ajokielto pitää laittaa täytäntöön koeajalla tehdyn rikoksen johdosta.

Ajokiellon tai väliaikaisen ajokiellon aikana tai edellä mainittuna koeaikana tehdystä rattijuopumuksesta, törkeästä rattijuopumuksesta, törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta ja vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta ei voida määrätä ajokieltoa ehdollisena (ajokorttilaki 67 § 4 mom.).

Mahdollisuutta ehdollisen ajokiellon määräämiselle harkittaessa on otettava huomioon, että kaikkien 67 §:n 1 momentissa säädettyjen edellytysten tulee täytyä. Ehdollisen ajokiellon määrääminen ei siten ole mahdollista

esimerkiksi tilanteessa, jossa ajo-oikeus on henkilölle ammatin takia välttämätön, mutta teosta on aiheutunut vaaraa toisten turvallisuudelle esimerkiksi kolarin muodossa.

Edellytys siitä, että teosta ei ole aiheutunut vaaraa toisten turvallisuudelle ei sinänsä sulje mitään tekotyyppiä sellaisenaan automaattisesti soveltamisalan ulkopuolelle, vaan edellytyksen täyttymistä on arvioitava aina tapauskohtaisesti rikosasiassa annetusta ratkaisusta ilmeneviin tekoon liittyviin seikkoihin pohjautuen. Lähtökohtana on arvioida, onko käsillä ollut konkreettinen vaara. Mikäli teolla on aiheutettu konkreettista vaaraa muille tienkäyttäjille tai kyydissä olleille matkustajille, ei ehdollista ajokieltoa voida soveltaa (KKO 2004:14). Esteeksi ehdollisen ajokiellon soveltamiselle voi muodostua myös ainoastaan abstrakti vaara, mikäli teon olosuhteiden perusteella vakavan vaaran mahdollisuus olisi ollut varsin varteenotettava. Kaiken kaikkiaan teon aiheuttaman vaaran arviointi on varsin keskeistä harkittaessa mahdollisuutta ehdollisen ajokiellon määräämiselle.

Edellä mainitussa korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessä (KKO 2004:14) A oli ajanut vilkkaasti liikennöidyllä kantatiellä usean kilometrin matkan muita autoja ohitellen nopeudella, joka oli ollut kaksinkertainen sallittuun nopeuteen verrattuna. Korkein oikeus katsoi, että tällaisissa olosuhteissa näin suuri ylinopeus oli aiheuttanut sellaista vaaraa toisten turvallisuudelle, ettei ajokieltoa voitu määrätä ehdollisena.

Kun arvioidaan ajo-oikeuden välttämättömyyttä ammatin takia, tulee huomioida ajo-oikeuden välttämättömyys varsinaisen työtehtävän suorittamisen lisäksi työmatkojen kulkemisessa. Pelkät hankaluudet työn tekemisessä eivät ole peruste ehdolliselle ajokiellolle, vaan ajo-oikeuden puuttumisen tulee lähtökohtaisesti olla täysin esteenä työn suorittamiselle. Ajokieltoa ei voida määrätä ehdollisena ammatin takia, mikäli henkilölle on mahdollista järjestää korvaavia työtehtäviä ajokiellon ajaksi. Jotta ajo-oikeuden voidaan katsoa olevan välttämätön työmatkojen kulkemisessa, edellytetään, että asianosainen ei pysty menemään töihin käyttäen julkista liikennettä tai muuta korvaavaa liikennettä. Lähtökohtaisesti ei voida edellyttää, että henkilö kulkisi töihin taksilla.

Erityisen painavina syinä voidaan pitää esim. sairaan lähiomaisen ja tämän asioiden päivittäistä hoitamista silloin, kun välimatkat ja liikenneyhteydet ovat sellaiset, että ajo-oikeudettomuus hankaloittaa merkittävästi tämän tehtävän hoitamista (KouHO 2009:7). Tällöin edellytyksenä on myös, että kyseinen henkilö on ainoa, kuka lähiomaista voi kuljettaa ja tämän asioita hoitaa. Myös henkilön oma, jatkuvaa säännöllistä hoitoa vaativa sairaus, voisi samoin edellytyksin olla vastaavanlainen, erityisen painava syy, joka täyttäisi ehdollisen ajokiellon määräämisen edellytykset.

Arvioitaessa ehdollisen ajokiellon mahdollisuutta henkilön toimittamien selvitysten osalta, on kiinnitettävä huomiota esitettyjen selvitysten luotettavuuteen. Yleensä pelkästään asianosaisen omaa kertomaa ei voida pitää riittävänä selvityksenä esimerkiksi ajo-oikeuden välttämättömyydestä ammatin takia, vaan hänen tulisi liittää antamaansa selvitykseen esimerkiksi työnantajan todistus yhteystietoineen. Myös erityisen painavien syiden, kuten lähiomaisen hoidontarpeen, täyttymistä arvioitaessa tulee lähtökohtaisesti olla käytettävissä virallisen ulkopuolisen tahon lausunto asiasta.

Annettujen selvitysten tulee olla sellaisia, että poliisi voi niiden perusteella selvittää ja varmistaa kyseisen asiantilan olemassaolon. Näin ollen poliisi voi tarpeen mukaan varmistaa selvityksen aitouden ottamalla yhteyttä selvityksen laatineeseen tahoon tai selvittämällä, pitääkö esimerkiksi ilmoitus julkisen liikenteen puuttumisesta paikkansa. Asianosaiselle on myös varattava mahdollisuus esittää lisänäyttöä, jos esitettyä näyttöä ei pidetä luotettavana tai riittävänä.

Yleistä etua arvioitaessa tulee huomioida mm. kuljettajan aiemmat ajokieltorikokset. Mikäli henkilö on syyllistynyt edeltävästi vakaviin ajokieltorikoksiin, on yleisen edun lähtökohtaisesti katsottava edellyttävän ajokiellon määräämistä ehdottomana (RHO 2005:4). Yleisen edun arvioinnissa tulee aina noudattaa kokonaisharkintaa, jossa on huomioitava mm. uuden rikoksen ja aiempien ajokieltorikosten vakavuus, lukumäärä ja tekojen välinen aika (KouHO 2010:2). Lisäksi yleisen edun osalta tulee arvioidavaksi myös yksittäisen rikoksen törkeys; erittäin törkeässä teossa ei voida katsoa olevan yleisen edun mukaista, että ajokieltoseuraamus siitä olisi ehdollinen ajokielto. Yleinen etu edellyttää myös yhdenvertaisuuden toteutumista.

Rikoksen uusijoiden osalta ajokiellon määrääminen ehdolliseksi edellyttää erityisen painavia syitä, eikä esimerkiksi ajo-oikeuden välttämättömyyttä henkilön ammatin takia voida yksistään pitää tällaisena syynä (KKO 2005:132).

13.5.1 Ehdollisen ajokiellon kesto

Ajokiellon määräämisessä prosessin lähtökohtana on ajokiellon pituuden määrittäminen syyksi luetun rikoksen ja siitä määrätyn rangaistuksen perusteella. Alkoholirattijuopumuksessa ja törkeässä alkoholirattijuopumuksessa ajokiellon kesto määrätään lähtökohtaisesti kuljettajan puhallustuloksen tai veren alkoholipitoisuuden perusteella. Kun ajokiellon pituus on määritetty, arvioidaan, määrätäänkö kyseinen ajokielto ehdottomana vai täytyvätkö edellä mainitut edellytykset ehdollisen ajokiellon määräämiselle.

Määrättäessä ajokielto ehdollisena edellä mainittujen edellytysten täytyessä, noudatetaan sen pituuden määräämisessä siten täysin samoja edellytyksiä kuin ajokiellon keston määräämisessä yleensäkin. Kyseessä on siis pituudeltaan ja perusteiltaan samanlainen ajokielto kuin ehdottomanakin määrätty ajokielto.

Mikäli ajokielto määrätään ehdollisena, tulee siihen liittyen määrätä myös koeaika, jonka pituus on vähintään yksi ja enintään kolme vuotta.

13.5.2 Koeajan pituuden määrittäminen

Mikäli ajokielto määrätään ehdollisena, on siihen liittyen määrättävä myös koeaika, jonka pituus on vähintään vuosi ja enintään kolme vuotta. Koeaika alkaa ehdollisen ajokiellon sisältävän päätöksen antamisesta ja päättyy ajokieltopäätöksessä määrättyä päivänä. (Ajokorttilaki 67 § 3 mom.). Käytännössä koeaika voi kuitenkin alkaa vasta, kun asianosainen on saanut

päätöksen tiedoksi, koska asianosaisen on tiedettävä olevansa koeajalla, jos ehdollinen ajokielto pitää laittaa täytäntöön koeajalla tehdyn rikoksen johdosta.

Koeajan pituus tulee lähtökohtaisesti määritellä suhteessa ajokiellon pituuteen. Ohjenuorana voidaan pitää sitä, että koeaika on aina yhden vuoden pidempi kuin määrätyn ajokiellon pituus, kuitenkin siten, ettei laissa säädetty koeajan kolmen vuoden maksimipituus ylity.

Esimerkkejä:

Ajokiellon kesto 1 kk - Koeajan pituus 1 v 1 kk

Ajokiellon kesto 8 kk - Koeajan pituus 1 v 8 kk

Ajokiellon kesto 1 v - Koeajan pituus 2 v

Ajokiellon kesto 1 v 5 kk - Koeajan pituus 2 v 5 kk

Ajokiellon kesto 2 v - Koeajan pituus 3 v

Ajokiellon kesto yli 2 v - Koeajan pituus 3 v

Mikäli kuljettaja on ollut poikkeuksellisen pitkään väliaikaisessa ajokiellossa ennen ajo-oikeusasian ratkaisemista tai hänellä on ollut alkolukolla valvottu ajo-oikeus, voidaan koeajan pituutta lyhentää. Laissa säädettyä koeajan minimipituutta ei kuitenkaan koskaan saa alittaa. Ehdollista ajokieltoa ei pääsääntöisesti voida määrätä rikoksen uusijoille, mutta mikäli näin erityisillä perusteilla menetellään, voidaan tämä ottaa huomioon myös koeajan pituudessa määräten se vähintäänkin hyvin lähelle enimmäispituutta.

13.5.3 Ehdollisen ajokiellon täytäntöönpano

Ajokorttilain 68 §:n 1 momentin mukaan poliisin on määrättävä ehdollisena määrätty ajokielto pantavaksi täytäntöön, jos on todettu, että ajokieltoon määrätty on syylistynyt koeaikana rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen.

Päätöstä täytäntöönpanosta ei voida tehdä ennen syyksi lukevan ratkaisun antamista rikosasiassa. Asian vireilläolo esitutkinnassa ei siten ole vielä riittävä peruste määrätä ehdollista ajokieltoa täytäntöön pantavaksi. Syyksi lukevan ratkaisun ei kuitenkaan tarvitse olla lainvoimainen ennen asian käsittelyä, vaan se voidaan käsitellä heti syyksi lukevan ratkaisun antamisen jälkeen. Mikäli kuljettajaa ei tuomita edellä mainitusta teosta rangaistukseen, voidaan myös ehdollinen ajokielto jättää määräämättä täytäntöön pantavaksi.

Kun määrätään ehdollinen ajokielto täytäntöön pantavaksi, ajokiellon viimeinen voimassaolopäivä on ajokielloista pisimpään voimassa olevan ajokiellon viimeinen voimassaolopäivä. Ehdollisen ajokiellon täytäntöönpanoa koskeva päätös pannaan täytäntöön sitä tai sen perustana olevaa rikosasiaa koskevasta valituksesta huolimatta.

Ajokorttilain 68 §:n 2 momentin mukaan ehdollisen ajokiellon täytäntöönpanoa koskevassa päätöksessä on mainittava ne seikat, joiden nojalla ehdollisena määrätty ajokielto määrätään pantavaksi täytäntöön. Kuultaessa henkilöä ja määrättäessä ehdollinen ajokielto täytäntöön pantavaksi, ei enää

selvitetä eikä harkintaa tehdä itse ajokiellon ja sen keston osalta, vaan edellytysten täytyessä se määrätään pantavaksi täytäntöön kokonaisuudessaan sen mittaisena kuin ehdollinen ajokielto alun perin on määrätty. Jollei ehdollisena määrättyä ajokieltoa ole yhden vuoden kuluessa koeajan päättymisestä määrätty pantavaksi täytäntöön, se on rauennut eikä asiaa voida enää käsitellä.

Ehdollisen ajokiellon täytäntöönpanosta on aina tehtävä kirjallinen päätös normaalia hallintolain mukaista päätöksentekomenettelyä noudattaen.

14 Alkolukolla valvottu ajo-oikeus

14.1 Yleistä

Ajokorttilain 67 a §:n 1 momentin mukaan poliisin on määrättävä alkoholirattijuopumukseen (perusmuotoinen tai törkeä) syyllistyneelle ajokieltoon määräämisen sijasta alkolukolla valvottu ajo-oikeus, jos ajokieltoon määrättävä sitä pyytää. Valvottu ajo-oikeus voidaan myöntää rikoksesta epäillylle myös jo esitutkinnan aikana, vaikka rikosasiaa ei olisi vielä ratkaistu (ajokorttilaki 67 a § 2 mom.). Alkolukolla valvottu ajo-oikeus on alkoholirattijuopumukseen syyllistyneelle määrättävä ehdollinen ajokielto koeaikoineen. Valvotun ajo-oikeuden aikana henkilön on käytettävä kuljettamassaan ajoneuvossa alkolukkoa. Valvottu ajo-oikeus määrätään asianosaisen pyynnöstä ilman ehdolliseen ajokieltoon liittyvää harkintaa.

Alkolukon käyttövelvollisuus ilmenee ajokortin kääntöpuolella näkyvänä erityisehtomerkinä, jonka kansallinen koodi on 111 ja EU-koodi 69. Ajokortti voi sisältää oikeuden kuljettaa yhteen tai useampaan luokkaan kuuluvia ajoneuvoja.

Tässä ohjeessa on kuvattu alkolukolla valvotun ajo-oikeuden määrääminen. Niin sanottu terveysperusteinen alkolukko, jota koskeva erityisehto 113 merkitään ajokorttiin lääkärin suosituksesta, käsitellään normaalina erityisehdon muutoksena.

Alkolukko on laite, joka mittaa ajoneuvon kuljettajan hengitysilmasta alkoholipitoisuuden ja estää ajoneuvon käynnistymisen, jos kuljettajan uloshengitysilmän alkoholipitoisuus on vähintään 0,10 mg/l. Jos uloshengitysilmän alkoholipitoisuus on liian suuri, auto ei käynnisty ensimmäisen puhalluksen jälkeen viiteen minuuttiin ja toisesta puhalluksesta lähtien aina 15 minuuttiin kerrallaan, kunnes hyväksytyt puhallukset tehdään. Laite vaatii puhalluksia myös ajon aikana satunnaisin väliajoin. Kuljettajalla on kuusi minuuttia aikaa antaa puhallus. Alkolukko ei sammuta moottoria, mutta auton äänimerkki kytkeytyy päälle, jos kuljettaja ei ole puhaltanut määrättyssä ajassa. Äänimerkki käynnistyy myös, jos hän puhaltaa yli sallitun rajan.

Alkolukon voi asentaa vain valtuutettu toiminnanharjoittaja. Se voidaan asentaa yhteen tai useampaan henkilöautoon, linja-autoon, pakettiautoon, kuorma-autoon tai traktoriin, mutta ei muuhun moottoriajoneuvoon esim. moottoripyörään tai -kelkkaan. Laitteen asentamisen ja sen poistamisen jälkeen ajoneuvo on muutostarkastettava.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää Internet-sivuillaan luetteloa laitteiden asennus- ja huoltopaikoista. Alkolukko on kalibroitava Liikenne- ja viestintäviraston hyväksymässä määräajassa. Alkolukon on estettävä auton käynnistyminen, jos alkolukon kalibrointia ei suoriteta 7 päivän kuluessa kalibrointivälin päättymisestä lukien. Alkolukon teknisen toiminnan vaatimukset määritellään Liikenne- ja viestintäviraston määräyksessä.

Esitutinnan aikana poliisin on aktiivisesti tiedotettava alkoholirattijuopumuksesta epäillylle mahdollisuudesta alkolukolla valvottuun ajo-oikeuteen (ajokorttilaki 67 a § 3 mom.). Lisäksi epäillylle pitää kertoa valvonnan sisällöstä, ehdoista ja kustannuksista sekä suullisesti että kirjallisesti. Poliisin tulee antaa epäillylle Liikenne- ja viestintäviraston alkolukkoesite, jota poliisilaitos voi tulostaa tarpeen mukaan poliisin www-sivuilta (www.poliisi.fi).

Ajokorttilain 67 a §:n 4 momentin mukaan valvottava vastaa valvotusta ajo-oikeudesta hänelle aiheutuvista kustannuksista.

14.2 Säädösperusta

Ajokorttilain 67 a §:n 1 momentin mukaan poliisin on määrättävä alkoholirattijuopumukseen syyllistyneelle alkolukolla valvottu ajo-oikeus, jos ajokieltoon määrättävä sitä pyytää. Alkolukolla valvottuun ajo-oikeuteen määrättävällä tulee olla vakituinen asuinpaikka Suomessa ja hän ei saa olla muusta syystä ajokiellossa. Valvottuun ajo-oikeuteen liittyy aina ajokorttilain 67 §:n mukainen ehdollinen ajokielto koeaikoineen. Valvottuun ajo-oikeuteen määrittämisessä ei kuitenkaan sovelleta ajokorttilain 67 §:n 1 momentissa säädettyjä ehdollisen ajokiellon harkinnanvaraisia edellytyksiä, vaan se myönnetään henkilön sitä pyytäessä, mikäli edellä mainitut edellytykset täyttyvät.

Ajokorttilain 68 a §:n 1 momentin mukaan rikosasian ratkaisemisen jälkeen tai esitutinnan aikana määrätyn alkolukolla valvotun ajo-oikeuden voimaan saattamiseksi valvottavan on esitettävä poliisille todistus siitä, että hän on käynyt lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön luona keskustelemassa päihteiden käytöstä, niiden vaikutuksista terveyteen sekä päihteiden käyttöön liittyvistä hoitomahdollisuuksista.

Poliisi asettaa valvottavan ajokorttiin ehdon alkolukon käytöstä. Valvottavan on luovutettava aiempi ajokorttinsa poliisille ja haettava uutta alkolukkoehdon sisältävää ajokorttia Liikenne- ja viestintävirastolta. Poliisi voi antaa valvottavalle väliaikaisen ajokortin, jolloin myös väliaikainen ajokielto päättyy. (Ajokorttilaki 68 a § 2 mom.).

Ajo-oikeus voi sisältää oikeuden kuljettaa yhteen tai useampaan luokkaan kuuluvia ajoneuvoja valvotun ajo-oikeuden ajan. Ryhmän 2 ajokorttiluokkia sisältävä ajo-oikeus voidaan myöntää myös ilman B-luokkaan kuuluvan ajoneuvon ajo-oikeutta, mutta ajokorttiin on tällöin merkittävä rajoitus, että se on voimassa vain Suomessa. Poliisin muuttama ajo-oikeus palautuu ennalleen, kun poliisi palauttaa valvotun ajo-oikeuden päättyessä hallussaan olevan aiempaa ajo-oikeutta vastaavan ajokortin. (Ajokorttilaki 68 a § 3 mom.).

Ajokorttilain 68 a §:n 4 momentin mukaan valvottu ajo-oikeus alkaa, kun ajokortti tai väliaikainen ajokortti annetaan valvottavalle ja päättyy poliisille määräämän koeajan päättymispäivänä. Jos valvottavalle ei luovuteta väliaikaista ajokorttia tai hän ei hae valvottua ajo-oikeutta vastaavaa ajokorttia, valvottu ajo-oikeus päättyy ehdollisen ajokiellon koeajan päättymispäivänä.

Ajokorttilain 69 §:n mukaan poliisin on peruutettava alkolukolla valvottu ajo-oikeus ja määrättävä ehdollinen ajokielto kokonaisuudessaan pantavaksi täytäntöön, jos valvottava koeaikana pyytää peruuttamaan valvontaa koskevan määräyksen, taikka ilman hyväksyttävää syytä rikkoo alkolukolla valvotun ajo-oikeuteen sisältyvää rajoitusta:

1) kuljettamalla muuta kuin ajokorttilain 68 a §:n 3 momentin mukaan sallittua ajoneuvoa; tai

2) vaikuttamalla alkolukon toimintakykyyn alkolukkolain (730/2016) 7 §:n 3 momentin vastaisesti.

Ehdollisen ajokiellon määräämiseen ja täytäntöönpanoon liittyvä ohjeistus on luvussa 13.5.

14.3 Valvotun ajo-oikeuden määrääminen

Henkilö voi pyytää valvotun ajo-oikeuden määräämistä rattijuopumusasiassa annetun syyksi lukevan ratkaisun jälkeen tai myös jo ennen syyksi lukevan ratkaisun antamista. Mikäli henkilö pyytää valvotun ajo-oikeuden määräämistä vasta rikosasiassa annetun syyksi lukevan ratkaisun jälkeen, on hän pääsääntöisesti väliaikaisessa ajokiellossa tähän saakka. Tällöin poliisi määrää valvotun ajo-oikeuden ja määrittää siihen liittyvän ehdollisen ajokiellon ja koeajan pituuden yhdessä prosessissa.

Henkilö voi esittää pyynnön valvotusta ajo-oikeudesta jo ennen syyksi lukevan ratkaisun antamista joko esitutinnan yhteydessä tai hakemalla valvottua ajo-oikeutta poliisin lupapalveluista. Jotta valvottu ajo-oikeus voidaan myöntää, tulee kyseessä olla perusmuotoinen alkoholirattijuopumus tai törkeä alkoholirattijuopumus. Henkilö ei myöskään saa olla muusta syystä ajokiellossa tai väliaikaisessa ajokiellossa. Lisäksi henkilöllä tulee olla vakituinen asuinpaikka Suomessa, mikä todetaan väestötietojärjestelmästä.

Ajokorttilain 67 §:n 4 momentin säännös on myös muistettava ottaa huomioon, kun tarkastellaan, täytyvätkö edellytykset valvotun ajo-oikeuden määräämiselle. Kyseisen säännöksen perusteella ajokiellon tai väliaikaisen ajokiellon tai ehdollisen ajokiellon koeajan aikana tehdystä rattijuopumuksesta ei voi määrätä alkolukolla valvottua ajo-oikeutta.

Henkilölle määrätään valvottuun ajo-oikeuteen liittyen aina myös ehdollinen ajokielto koeaikoineen ajokorttilain 67 §:n mukaisesti. Valvotun ajo-oikeuden määräämisessä ei kuitenkaan sovelleta ajokorttilain 67 §:n 1 momentin ehdolliseen ajokieltoon liittyviä harkinnanvaraisia edellytyksiä, vaan valvottu ajo-oikeus ja siihen liittyvä ehdollinen ajokielto tulee aina määrätä

edellä mainittujen edellytysten täytyessä, mikäli henkilö sitä pyytää. Valvottuun ajo-oikeuteen liittyvään ehdolliseen ajokieltoon liittyen on määrätävä aina myös koeaika, jonka pituus on vähintään yksi ja enintään kolme vuotta.

Henkilön tulee valvottua ajo-oikeutta hakiessaan asioida poliisissa, missä valvottu ajo-oikeus myönnetään. Hänen tulee toimittaa poliisille todistus keskustelukäynnistä terveydenhuollon ammattihenkilön luona. Todistus voi olla joko julkisesta tai yksityisestä terveydenhuollosta, kunhan siitä ilmenee keskustelun tarkoitus.

Poliisi myöntää henkilölle edellä mainittujen edellytysten täytyessä valvotun ajo-oikeuden niille henkilön ajokorttiluokille, joita vastaaviin ajoneuvoihin alkolukko voidaan asentaa. Ryhmän 2 luokkia sisältävä alkolukolla valvottu ajo-oikeus voidaan antaa myös ilman B-luokkaa, jolloin ajokortti on voimassa vain Suomessa ja ajokorttiin merkitään tästä kertova erityisehto 114. Tällaiselle ajokorttiluokkien poisrajaukselle ajokortista on kuitenkin hyvin harvoin tarvetta tai perusteita, koska alkolukolla valvottua ajo-oikeutta ei nykyisin sidota tiettyyn ajoneuvoon, vaan se oikeuttaa henkilön kuljettamaan mitä tahansa ajoneuvoa, johon on asennettu alkolukko ja jonka kuljettamiseen hänen ajo-oikeutensa riittää.

Poliisi ottaa haltuunsa henkilön aiemman ajokortin ja antaa hänelle väliaikaisen ajokortin. Henkilön tulee tilata tämän jälkeen Liikenne- ja viestintävirastolta varsinainen valvottua ajo-oikeutta koskeva ajokortti, jonka hän saa kotiinsa postitse. Ajokortin takana on valvottua ajo-oikeutta koskeva erityisehtokoodi 111 sekä vastaava EU-koodi 69. Henkilöllä on valvotun ajo-oikeuden aikana oikeus kuljettaa ainoastaan sellaisia ajo-oikeuksiaan vastaavia ajoneuvoja, joihin on asennettu alkolukko. Ajoneuvojen tietoja ei tarvitse ilmoittaa poliisille eikä niitä merkitä rekistereihin.

Henkilö voi aloittaa ajamisen, kun hänelle on myönnetty valvottu ajo-oikeus ja luovutettu sitä vastaava väliaikainen tai varsinainen ajokortti ja kun hänen käyttämässään ajoneuvossa on asennettuna alkolukko. Väliaikainen ajokielto päättyy silloin, kun väliaikainen ajokortti on luovutettu. Valvotun ajo-oikeuden myöntämisestä ja ajo-oikeuden palauttamisesta tulee tehdä asianmukaiset merkinnät Liikenne- ja viestintäviraston ATJ-järjestelmään.

Kun poliisilla on käytettävissään syyksi lukeva ratkaisu rattijuopumuksesta ja tieto siitä, että henkilölle on jo esitutinnan aikana myönnetty valvottu ajo-oikeus tai että hän sen määräämistä tässä vaiheessa pyytää, käynnistyy prosessi päätöksen tekemiseksi valvotusta ajo-oikeudesta ja siihen liittyvästä ehdollisen ajokiellon ja koeajan määräämisestä. Mikäli henkilö on väliaikaiseen ajokieltoon määräämisen yhteydessä saanut ajo-oikeusasian käsittelyä koskevan ohjeen, ei häntä tarvitse enää erikseen kuulla ennen päätöksentekoa. Valvotun ajo-oikeuden määräämistä koskeva pyyntö on esitettävä viimeistään silloin, kun selvityksen antamisen määräaika päättyy. Päätöksenteossa noudatetaan ehdollisen ajokiellon määräämistä koskevaa prosessia, joka on ohjeistettu luvussa 13.5.

Päätös määrätystä valvotusta ajo-oikeudesta ja siihen liittyvästä ehdollisesta ajokiellosta koeaikoineen tulee syöttää Liikenne- ja viestintäviraston ATJ-järjestelmään.

14.4 Valvotun ajo-oikeuden päättyminen

Henkilön, jolle on määrätty valvottu ajo-oikeus, on käytettävä kuljettamis-
saan ajoneuvoissa alkolukkoa ehdollisen ajokiellon koeajan päättymiseen
saakka. Tämän jälkeen poliisi luovuttaa hänelle takaisin hänen aiemman ajo-
korttinsa tiettyjä poikkeustapauksia lukuun ottamatta ja ottaa valvottua ajo-
oikeutta koskevan ajokortin haltuunsa. Tämän jälkeen hän saa kuljettaa jäl-
leen myös alkolukolla varustamattomia ajoneuvoja. Henkilö saa jatkaa myös
valvottua ajo-oikeutta koskevalla ajokortilla ajamista, mutta silloin hänen tu-
lee aina käyttää kuljettamassaan ajoneuvossa alkolukkoa, vaikka valvottu
ajo-oikeus olisikin päättynyt.

14.5 Valvotun ajo-oikeuden peruuttaminen

Poliisin tulee peruuttaa valvottu ajo-oikeus ja määrätä ehdollinen ajokielto
kokonaisuudessaan pantavaksi täytäntöön, jos valvottava koeaikana pyy-
tää peruuttamaan valvotun ajo-oikeutensa. Pyyntö tulee esittää kirjallisesti
sille poliisilaitokselle, missä päätös valvotun ajo-oikeuden ja siihen liittyvän
ehdollisen ajokiellon määräämisestä on tehty. Pyyntö voi olla vapaamuuo-
toinen.

Poliisin on peruutettava valvottu ajo-oikeus ja määrättävä ehdollinen ajo-
kielto kokonaisuudessaan pantavaksi täytäntöön myös silloin, jos valvottava
ilman hyväksyttävää syytä rikkoo alkolukolla valvottuun ajo-oikeuteen sisäl-
tyvää rajoitusta seuraavin tavoin:

- 1) kuljettamalla muuta kuin ajokorttilain 68 a §:n 3 momentin mukaan sallit-
tua ajoneuvoa; tai
- 2) vaikuttamalla alkolukon toimintakykyyn alkolukkolain 7 §:n 3 momentin
vastaisesti.

Alkolukkolain 7 §:n 3 momentissa säädetään, että alkolukkoa on käytettävä
ajossa niin, että se on ajon aikana toimintakykyinen. Alkolukkoon ei saa
asentaa eikä liittää laitteita, esineitä eikä ohjelmia, joita Liikenne- ja viestin-
tävirsto ja valmistaja tai valtuutettu edustaja eivät ole hyväksyneet.

Mikäli henkilö peruuttaa valvottua ajo-oikeutta koskevan pyyntönsä tai häntä
on syytä epäillä edellä mainituista teoista, voidaan hänet määrätä väliaikai-
seen ajokieltoon, kunnes valvotun ajo-oikeuden peruuttamista ja ehdollisen
ajokiellon täytäntöönpanoa koskeva päätös on tehty. (Ajokorttilaki 70 § 1
mom. 5 ja 6 kohdat sekä ajokorttilaki 72 § 6 mom.).

Ennen valvotun ajo-oikeuden peruuttamista ja ehdollisen ajokiellon täytän-
töönpanoa koskevan päätöksen tekemistä tulee henkilöä kuulla hallintolain
edellytysten mukaisesti.

Ennen valvotun ajo-oikeuden peruuttamista ajokorttilain 69 §:n 1 momentin
1 ja 2 kohdissa mainituilla perusteilla poliisin tulee selvittää, onko teolle ollut
hyväksyttävä syy. Tämä selvitetään prosessiin liittyvän hallintolain mukaisen

kuulemisen yhteydessä. Kuuleminen ja harkinta liittyvät tässä tilanteessa ai-noastaan sen arvioimiseen, onko syy ollut hyväksyttävä. Kuulemisella ei enää selvitetä eikä harkintaa tehdä itse ajokiellon ja sen keston osalta, vaan edellytysten täytyessä se määrätään pantavaksi täytäntöön kokonaisuudes-saan sen mittaisena kuin ehdollinen ajokielto alun perin on määrätty. Mikäli henkilöllä on ollut teolleen hyväksyttävä syy, jätetään valvottu ajo-oikeus pe-ruuttamatta ja ehdollinen ajokielto panematta täytäntöön. Jos teolle ei ole ollut hyväksyttävää syytä, tulee valvottu ajo-oikeus peruuttaa ja ehdollinen ajokielto määrätä pantavaksi täytäntöön. Hyväksyttävänä syynä voitaisiin pi-tää lähtökohtaisesti vain pakkotilaan verrattavissa olevan olosuhteen aiheut-tamaa syytä.

Valvotun ajo-oikeuden kohdalla on huomioitava, että siihen liittyvään ehdol-liseen ajokieltoon sovelletaan edellä mainittujen valvotun ajo-oikeuden pe-ruutusperusteiden lisäksi myös yleisiä ehdollisen ajokiellon täytäntöönpa-noon liittyviä edellytyksiä. Näin ollen, mikäli henkilö valvotun ajo-oikeuden aikana syyllistyy rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen, törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai vaarallisten aineiden kuljetusri-koeseen, on ehdollinen ajokielto niin ikään määrättävä pantavaksi täytän-töön. Tämä merkitsee myös valvotun ajo-oikeuden peruuntumista. Valvotun ajo-oikeuden peruuttamisesta ei tässä tapauksessa tarvitse tehdä omaa eril-listä päätöstään, vaan asia käsitellään samassa päätöksessä, jolla ehdolli-nen ajokielto määrätään pantavaksi täytäntöön.

Ehdollisen ajokiellon täytäntöönpanoon liittyvä ohjeistus on luvussa 13.5.3.

14.6 Seuraamukset valvotun ajo-oikeuden rikkomisesta

Valvottuun ajo-oikeuteen määrättyllä on ajo-oikeus vain sellaisiin hänen ajo-oikeuksiaan vastaaviin ajoneuvoihin, joihin on asennettu alkolukko. Muun-laista ajoneuvoa kuljettaessaan henkilö syyllistyy kulkuneuvon kuljettami-seen oikeudetta rikoslain 23 luvun 10 §:n mukaisesti. Kyseinen teko johtaa kyseisen rikos- ja ajokieltoprosessin lisäksi valvotun ajo-oikeuden peruutta-miseen, kuten luvussa 14.5. ohjeistetaan, mikäli henkilöllä ei voida katsoa olleen teolleen hyväksyttävää syytä.

Valvottuun ajo-oikeuteen liittyvän ehdollisen ajokiellon koeajan päättymi-seen jälkeen, mikäli henkilö ei vaihda valvottua ajo-oikeutta koskevaa ajo-korttia takaisin aiempaan tavalliseen ajokorttiinsa, saa hän edelleen kuljettaa vain alkolukolla varustettua ajoneuvoa. Kuljettaessaan alkolukolla varusta-matonta ajoneuvoa syyllistyy hän ajokorttirikkomukseen ajokorttilain 93 §:n 1 mom. 1 kohdan mukaisesti (ajokorttiin liitetyn ehdon rikkominen). Ky-seessä ei ole kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta, koska valvottu ajo-oi-keus on jo päättynyt.

Mikäli henkilö kuljettaa muuta kuin valvottua ajo-oikeutta koskevan ajokortin luokkaa vastaavaa ajoneuvoa, on kyseessä normaali kulkuneuvon kuljetta-minen oikeudetta rikoslain 23 luvun 10 §:n mukaisesti.

Mikäli henkilö asentaa tai liittää alkolukkoon sen toimintakykyyn vaikuttavan laitteen, esineen tai ohjelman tai käyttää alkolukkoa niin, ettei se ajon aikana ole toimintakykyinen, syyllistyy hän alkolukkolain 14 §:n mukaisesti

alkolukkorikkomukseen. Henkilö syyllistyy alkolukkorikkomukseen myös silloin, jos hän ei pidä alkolukon asennus- ja kalibrointitodistusta ajoneuvossa mukana ajon aikana.

15 Ajokieltopäätöksen tiedoksianto

Ajokieltopäätöksen tiedoksiantoon sovelletaan hallintolain sääntelyä, jollei erityislaissa ole asiasta säädetty muuta. Hallintolain 55 §:n mukaan tiedoksianto toimitetaan tavallisena tai todisteellisena tiedoksiantona taikka, jos sitä ei voida edellä tarkoitettuihin tavoin toimittaa, yleistiedoksiantona. Todisteellista tiedoksiantoa on käytettävä silloin, kun päätös on velvoittava ja sen tiedoksisaannista alkaa kuluu muutoksenhaku-aika (hallintolaki 60 § 1 mom.).

Ajo-oikeusasioissa annetut päätökset tulee lähtökohtaisesti antaa tiedoksi todisteellisesti, koska ne vaikuttavat asianosaisen oikeusasemaan ja päätösten tiedoksiannosta alkaa kuluu muutoksenhaun määräaika. Poikkeuksena tästä on ajokorttilain 76 a §:n 3 momentti, joka mahdollistaa rikosperusteisten ajokieltopäätösten tiedoksiannon kirjeitse eräissä tilanteissa.

Mikäli asianosaista ei tavoiteta todisteellisen tiedoksiannon keinoin, voidaan ajokieltopäätöksen tiedoksi antamiseksi käyttää tietyin edellytyksin henkilön etsintäkuulutusta.

15.1 Tavallinen tiedoksianto

Tavallista tiedoksiantoa voidaan käyttää, jos asianosainen on rikosperusteiseen ajokieltoon liittyen ajokieltoasiaa koskevaa päätöstä tehtäessä väliaikaisessa ajokiellossa tai hänellä ei muusta syystä ole ajo-oikeutta (ajokorttilaki 76 a § 3 mom.). Jälkimmäinen tilanne on kyseessä esimerkiksi silloin, jos asianosainen ei ole lainkaan ajo-oikeuden haltija. Tavallinen tiedoksianto tarkoittaa sitä, että ajokieltopäätös toimitetaan asianosaiselle tiedoksi postitse kirjeellä. Tavallisena tiedoksiantona lähetetty asiakirja katsotaan tiedoksi saaduksi seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä (hallintolaki 59 § 2 mom.). Ajokieltopäätös voidaan kuitenkin laittaa voimaan heti, mikäli kuljettaja on ajokieltopäätöstä tehtäessä väliaikaisessa ajokiellossa tai hänellä ei muusta syystä ole ajo-oikeutta.

Tavallista tiedoksiantoa käytettäessä poliisilla ei saa olla syytä epäillä tiedoksiannon jäävän tosiasiallisesti tapahtumatta. Esimerkiksi asianosaisen postiosoitteen ajantasaisuus on käsittelyn viivästyessä tai muutoin tarvittaessa varmistettava väestötietojärjestelmästä.

15.2 Todisteellinen tiedoksianto

Mikäli asianosainen ei ole ajokieltopäätöstä tehtäessä väliaikaisessa ajokiellossa tai muusta syystä ilman ajo-oikeutta, on kirjallisessa menettelyssä tehty päätös ajokieltoasiassa annettava hänelle viipymättä todisteellisesti tiedoksi. Lähtökohtana on tällöin hallintolain 60 §:n 1 momentin mukaan päätöksen toimittaminen postitse saantitodistusta vastaan. Vaihtoehtoisesti

päätös voidaan myös luovuttaa henkilökohtaisesti asianosaiselle tai tämän edustajalle (hallintolaki 60 § 2 mom.).

Mikäli asianosainen on henkilökohtaisesti paikalla ajokieltoasian käsittelyssä, luovutetaan päätös hänelle henkilökohtaisesti tiedoksi käsittelytilaisuudessa. Tiedoksiannosta on tällöin laadittava kirjallinen todistus, josta on käytävä ilmi tiedoksiannon toimittaja ja vastaanottaja sekä tiedoksiannon ajankohta.

Tiedoksianto voidaan myös toimittaa hallintolain 60 §:n 3 momentin mukaisesti haastetiedoksiantona, jos viranomainen katsoo siihen olevan aihetta. Haastetiedoksianto tulee kyseeseen vain silloin, jos päätöstä ei ole saatu annettua postitse todisteellisesti tiedoksi.

Lisäksi mahdollista on tulevaisuudessa todisteellinen sähköinen tiedoksianto, kun sellainen on myöhemmin toteutettavissa (laki sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa 13/2003, 18 §).

15.2.1 Sijaistiedoksianto

Hallintolain 61 §:n 1 momentin mukaan jos todisteellisen tiedoksiannon vastaanottajaa tai tämän edustajaa ei tavoiteta, päätös voidaan luovuttaa suljetuna kirjeenä suostumusta vastaan:

- 1) vastaanottajan kanssa samassa taloudessa asuvalle viisitoista vuotta täyttäneelle henkilölle;
- 2) vastaanottajan työnantajalle tai työnantajan edustajalle;
- 3) jos vastaanottaja harjoittaa elinkeinoa pysyvässä toimipaikassa, tämän yrityksen palveluksessa olevalle henkilölle; tai
- 4) vastaanottajana olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa olevalle toimihenkilölle.

Sijaistiedoksiantoa voidaan siis käyttää ainoastaan silloin, kun todisteellisen tiedoksiannon oikeaa vastaanottajaa ei tavoiteta. Tästä voi olla kysymys, kun vastaanottaja piileskelee tai välttelee tiedoksisaantia tai henkilön olinpaikasta ei muutoin ole tietoa. Ennen sijaistiedoksiannon toimittamista poliisin tulee pyrkiä selvittämään vastaanottajan olinpaikkaa tiedustelemalla sitä ainakin siltä henkilöltä, jolle asiakirja sijaistiedoksiannossa luovutettaisiin. Päätöksen luovuttaminen sijaistiedoksiantona edellyttää, että kyseinen henkilö nimenomaisesti suostuu vastaanottamaan asiakirjan ja sitoutuu samalla toimittamaan sen edelleen tiedoksiannon varsinaiselle vastaanottajalle.

Sijaistiedoksiannosta on laadittava kirjallinen todistus, ja jäljennös siitä on lähetettävä viipymättä tiedoksiannon vastaanottajalle. Todistuksesta on käytävä ilmi tiedoksiannon toimittaja, kenelle asiakirja on luovutettu sekä tiedoksiannon ajankohta. (hallintolaki 61 § 2 mom.).

Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä. Sijaistiedoksiantoa ei voida toimittaa, ellei tiedoksiannon vastaanottajan voida olettaa saavan asiakirjaa haltuunsa kohtuullisessa ajassa. (hallintolaki 61 § 3 mom.). Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, jos tiedoksiannon vastaanottaja ei ole käynyt kotonaan tai työpaikallaan pitkään aikaan.

15.3 Yleistiedoksianto

Yleistiedoksiantoa voidaan käyttää silloin, jos tiedoksiantoa ei voida toimittaa tavallisena tai todisteellisena tiedoksiantona. Yleistiedoksiannon käyttäminen on mahdollista esimerkiksi silloin, jos todisteellisen tiedoksiannon vastaanottaja välttelee tai pakoilee tiedoksiantoa, eikä tiedoksiantoa voida toimittaa myöskään sijaistiedoksiantona. Kynnys yleistiedoksiannon käyttämiseen on korkealla.

Yleistiedoksiannossa päätös pidetään määrätyn ajan vastaanottajan nähtävillä poliisiasemalla (hallintolaki 62 § 1 mom.). Nähtävillä pitämisellä tarkoitetaan sitä, että vastaanottajalle varataan tilaisuus tutustua tiedoksiannon kohteena olevaan asiakirjaan viranomaisessa. Määräajan on oltava kohtuullinen asian laatuun ja siihen liittyviin olosuhteisiin nähden. Vastaanottajalle tulee taata tosiasiallinen mahdollisuus päätökseen tutustumiselle. Kohtuullisena aikana voidaan yleensä pitää kahden viikon aikaa.

Hallintolain 62 §:n 2 momentin mukaan päätöksen nähtäville asettamisesta on ilmoitettava yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla ja tarpeen vaatiessa sellaisessa sanomalehdessä, josta vastaanottajan voidaan otaksua parhaiten saavan tiedon. Ensisijaisesti yleistiedoksiantoa koskeva ilmoitus julkaistaan poliisin www-sivuilla. Ilmoitus on tarpeen julkaista verkkosivujen lisäksi sanomalehdessä esimerkiksi silloin, jos arvioidaan, ettei tiedoksiannon vastaanottajalla ole edellytyksiä tutustua asiaan verkkosivuilla tai viranomaisen toimialueella ei ole kattavaa verkkoyhteyttä (HE 239/2018 vp s. 20). Jos ilmoitusta ei voida tietoliikennehäiriöiden tai muun tähän rinnastettavan syyn vuoksi julkaista viranomaisen verkkosivuilla, päätöksen nähtäville asettamisesta on ilmoitettava aina sekä virallisessa lehdessä että edellä mainitussa sanomalehdessä.

Hallintolain 62 §:n 3 momentin mukaan ilmoituksesta on käytävä ilmi, mitä asia koskee sekä maininta siitä, missä ja mihin ajankohtaan saakka asiakirja pidetään nähtävillä. Ilmoituksessa on lisäksi mainittava ajankohta, jona se on julkaistu viranomaisen verkkosivuilla ja todettava, että tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kyseisestä julkaisemisajankohdasta. Jos ilmoitusta ei ole voitu julkaista viranomaisen verkkosivuilla, ilmoituksessa on todettava tiedoksisaannin tapahtuneen seitsemäntenä päivänä ilmoituksen julkaisemisesta virallisessa lehdessä. Verkkosivuilla, sanomalehteen tai viralliseseen lehteen ei laiteta nähtäville itse päätöstä tai sen sisältöä. Hallintolain 62 b §:n mukaan päätöksen nähtäville asettamista koskevan ilmoituksen sisältämät henkilötiedot on poistettava yleisestä tietoverkosta viranomaisen verkkosivuilta edellä tarkoitetun nähtävillä pitoajan kulluttua.

Yleistiedoksiantoa tulee käyttää ajo-oikeusasioiden osalta ainoastaan hyvin harvoin. Ajokieltopäätöksen luonteen vuoksi on erittäin tärkeää, että päätös pyritään antamaan tiedoksi. Yleistiedoksiannon käyttö saattaa tulla kysymyksiin esimerkiksi tilanteissa, joissa kyseinen kuljettaja ei asu Suomessa eikä häntä saada tavoitettua tai vaihtoehtoisesti tilanteissa, joissa asianosainen selkeästi välttelee päätöksen tiedoksiantoa ja tällä tavoin estää ajokieltopäätöksen täytäntöön panemista.

15.4 Etsintäkuulutusten käyttö

Jos asiaosaista ei ole onnistuttu tavoittamaan todisteellisen tiedoksiannon keinoin, voidaan vaihtoehtoisesti käyttää myös henkilön etsintäkuulutusta tiedoksiannon toteuttamiseksi. Tällöin Patja-järjestelmään kirjataan sekalaisilmoitus, johon liittyen asianosainen etsintäkuulutetaan (paperiasiat / annettava tiedoksi ajokorttipäätös). Ilmoitukseen on merkittävä tieto siitä, että kyseistä henkilöä koskeva päätös on antamatta tiedoksi. Lisäksi tulee merkitä, mistä kyseinen päätös on saatavilla. Päätöksen sisältöä ei tule kirjata Patja-järjestelmään. Tiedoksi annettava asia havaitaan, kun asianosainen on jostain syystä yhteydessä poliisiin ja tällöin ajo-oikeusasiassa annettu päätös voidaan antaa hänelle tiedoksi.

15.5 Tiedoksianto ulkomaille

Ulkomailla asuvalle tai siellä oleskelevalle toimitettavasta tiedoksiannosta säädetään hallintolain 63 §:ssä. Säännöksen 1 momentin mukaan tiedoksianto toimitetaan ulkomaille tämän lain tai asianomaisen vieraan valtion lainsäädännön mukaan, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista muuta johdu.

Ulkomaille tehtävässä tiedoksiannossa noudatetaan siten lähtökohtaisesti samoja säännöksiä kuin Suomessa tapahtuvassa tiedoksiannossa. Mikäli ulkomailla asuva henkilö on ajokieltopäätöstä tehtäessä väliaikaisessa ajokiellossa tai hänellä ei muusta syystä ole ajo-oikeutta, ajokieltopäätös voidaan pääsääntöisesti toimittaa hänelle tiedoksi postitse kirjeellä hänen ulkomaiseen osoitteeseensa.

Mikäli ulkomailla asuva ei ole ajokieltopäätöstä tehtäessä väliaikaisessa ajokiellossa tai muusta syystä ilman ajo-oikeutta, ajokieltopäätös tulisi antaa hänelle todisteellisesti tiedoksi. Lähtökohtana on tällöinkin päätöksen toimitaminen postitse saantitodistusta vastaan, mikäli se on mahdollista.

Jos tiedoksiantoa ulkomaille ei voida toimittaa tavallisena tai todisteellisena tiedoksiantona, voidaan käyttää yleistiedoksiantoa. Hallintolain 63 §:n 2 momentin mukaan jos ulkomaille tarkoitettua tiedoksiantoa ei saada toimitetuksi, asiakirja annetaan tiedoksi Suomessa yleistiedoksiannolla.

16 Muutoksenhaun vaikutus ajokieltoon

Rikokseen perustuvassa ajokieltoasiassa voidaan tehdä päätös, kun rikosasiassa on annettu syyksi lukeva ratkaisu. Ratkaisun ei kuitenkaan tarvitse

olla lainvoimainen eikä sen lainvoimaisuutta ole syytä odottaakaan, jotta viive ajokieltoasian käsittelyssä olisi mahdollisimman lyhyt. Rikosasiaa koskevan muutoksenhaun vaikutuksesta ajokieltoon säädetään ajokorttilain 76 b §:ssä.

Jos rattijuopumuksesta, törkeästä rattijuopumuksesta, törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta, vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta, vakavaa piittaamattomuutta osoittavasta liikenneturvallisuuden vaarantamisesta tai kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta annettu syyksi lukeva ratkaisu kumoutuu muutoksenhaun johdosta ja ajokieltopäätös kyseiseen rikokseen syyllistymisen perusteella on jo tehty, on poliisin kumottava ajokielto viipymättä oma-aloitteisesti ja palautettava henkilölle ajo-oikeus. Ennen ajo-oikeuden palauttamista tulee varmistaa, ettei henkilö ole muun syyn perusteella ajokiellossa.

Jos rikosnimikettä muutetaan muutoksenhaun johdosta joksikin muuksi edellä mainituksi nimikkeeksi kuin minkä perusteella ajokieltopäätös on alun perin tehty, on poliisin viipymättä oma-aloitteisesti arvioitava, onko aiemmin annetun ajokieltopäätöksen muuttaminen tarpeellista ja tehtävä tarvittaessa uusi ajokieltopäätös. Tällainen tilanne on kyseessä esimerkiksi silloin, kun henkilön syyksi on luettu törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen, joka muutoksenhaun myötä muuttuu vakavaa piittaamattomuutta osoittavaksi liikenneturvallisuuden vaarantamiseksi. Tällöin on arvioitava, onko aiempaa törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen perusteella tehtyä ajokieltopäätöstä muutettava. Arvioinnin tulee tapahtua poliisin omasta aloitteesta ilman kuljettajan vaatimusta. Jos asiassa tehdään uusi ajokieltopäätös, on asianosaista kuultava uudelleen tähän päätökseen.

Tieto sekä syyksi lukevan ratkaisun kumoutumisesta että muutoksenhaun myötä muuttuneesta rikosnimikkeestä välittyy tuomioistuimesta uutena ratkaisuna Acta-asianhallintajärjestelmän työjonoon. Tällöin asian käsittelijä huomaa ATJ-tiedoista ja ratkaisun päivämäärästä, että kyse on muutoksesta aiemmin annettuun ratkaisuun. Ratkaisun päivämääränä näkyy alkuperäisen ratkaisun päivämäärä.

Jos rikosasiaa koskevassa muutoksenhaussa tapahtuu teon arviointiin tai siitä määrättyyn seuraamukseen liittyen muu muutos kuin syyksi lukevan ratkaisun kumoutuminen tai rikosnimikkeen muuttuminen, voi poliisi kuljettajan pyynnöstä muuttaa ajokieltopäätöstä. Tällainen tilanne olisi kyseessä esimerkiksi silloin, kun syyksi luetun rikoksen nimike ei ole muutoksenhaussa muuttunut, mutta kuljettaja katsoo teon tulleen muutoksenhaun myötä arvioiduksi olennaisesti lievempänä kuin aiemmassa syyksi lukevassa ratkaisussa on arvioitu. Tällöin vastuu ajokieltopäätöstä koskevan muutoksen pyytämisestä on kuljettajalla, eikä poliisin tarvitse oma-aloitteisesti arvioida ajokieltopäätöksen muuttamisen tarvetta. Myös poliisilla on kuitenkin mahdollisuus ottaa ajokieltopäätöksen muuttaminen käsittelyyn oma-aloitteisesti. Kuljettaja pyytää kyseisissä tapauksissa ajokieltopäätöksen muuttamista kirjallisesti. Asia käsitellään ja siitä annetaan päätös hallintolain mukaisessa päätöksentekomenettelyssä.

Jos henkilö on määrätty ajokieltoon toistuvien liikenneerikkomusten perusteella ja jokin ajokieltopäätöksen perusteena oleva syyksi luettu *ratkaisu* kumoutuu muutoksenhaun myötä, poliisi voi kuljettajan pyynnöstä muuttaa

ajokieltopäätöstä. Myös tässä tilanteessa vastuu ajokieltopäätöstä koskevan muutoksen pyytamisestä on kuljettajalla, eikä poliisin tarvitse oma-aloitteisesti arvioida ajokieltopäätöksen muuttamisen tarvetta. Poliisilla on kuitenkin mahdollisuus ottaa ajokieltopäätöksen muuttaminen käsittelyyn myös oma-aloitteisesti. Kuljettaja pyytää kyseisissä tapauksissa ajokieltopäätöksen muuttamista kirjallisesti. Asia käsitellään ja siitä annetaan päätös hallintolain mukaisessa päätöksentekomenettelyssä. On huomioitava, että rikos- tai liikennevirhemaksuasiassa annetun ratkaisun oikeellisuutta ei arvioida ajokieltopäätöstä tehtäessä. Muutosta *toistuvien liikenne rikkomusten perusteena oleviin ratkaisuihin* voi hakea vain *niitä* koskevissa muutoksenhakumenettelyissä ja ajokieltopäätöksessä asia huomioidaan vain, mikäli syyksi lukeva ratkaisu muuttuu tai kumoutuu muutoksenhaussa.

Edellä mainituissa tilanteissa kuljettajaa ei tarvitse erikseen kuulla ajokieltopäätöksen muuttamisesta, mikäli muutos tapahtuu hänen edukseen. Muussa tapauksessa kuljettajaa tulee kuulla päätöstä varten hallintolain mukaisesti.

Jos kuljettaja on hakenut muutosta alkuperäiseen ajokieltopäätökseen oikaisuvaatimuksella tai oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn päätökseen hallinto-oikeudesta, voidaan edellä mainittu ajokieltoa muuttava päätös tehdä muutoksenhaun estämättä. Kyseinen määrättyä ajokieltoa muuttava päätös voidaan tehdä vielä siinäkin tapauksessa, että hallinto-oikeus on muutoksenhaun johdosta jo ratkaissut ajokieltoasian. Näissä tapauksissa poliisin tulee ilmoittaa hallinto-oikeudelle ajokieltoasian ottamisesta uudelleen käsittelyyn.

17 Muutoksenhaku ajokieltopäätökseen

Henkilö voi hakea muutosta poliisin tekemään ajokieltopäätökseen hallintolain mukaisen oikaisuvaatimusmenettelyn kautta (ajokorttilaki 95 a §). Oikaisuvaatimukset käsitellään poliisissa maksutta.

Hallintolain 49 b §:n 2 momentin mukaisesti oikaisua voi vaatia se, kehen tehty ajokieltopäätös kohdistuu. Alaikäisten kohdalla oikaisuvaatimuksen voi tehdä myös hänen huoltajansa.

Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista (hallintolaki 49 c § 1 mom.). Saantitodistuksella lähetetty asiakirja katsotaan tiedoksi saaduksi sinä päivänä, kun se on noudettu postista. Tavallisena kirjeenä postitse lähetetty asiakirja katsotaan tiedoksi saaduksi seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettamisestä, jollei muuta osoiteta. Oikaisuvaatimuksen tulee olla perillä poliisilaitoksessa viimeistään 30 päivän kuluessa siitä, kun henkilö on saanut päätöksen tiedoksi. Oikaisuvaatimuksen tulee olla perillä virka-ajan päättymiseen mennessä. Asiakirjan katsotaan tulleen viranomaisen tietoon saapumispäivänään. Jos oikaisuvaatimusta ei ole tehty määräajassa, se jätetään tutkimatta (hallintolaki 49 c § 2 mom.). Jos asiassa tehdään päätös tutkimatta jättämisestä edellä mainitulla perusteella, tulee päätös aina tehdä kirjallisesti perusteluineen, siihen tulee liittää valitusosoitus ja se tulee antaa todisteellisesti tiedoksi.

Oikaisuvaatimus tulee tehdä kirjallisesti sille poliisilaitokselle, joka on tehnyt ajokieltopäätöksen. Oikaisuvaatimus voi olla vapaamuotoinen, mutta siitä tulee käydä ilmi päätös, johon oikaisua vaaditaan sekä se, millaista oikaisua ja millä perusteilla sitä vaaditaan. (hallintolaki 49 d §).

Oikaisuvaatimus tulee käsitellä kiireellisenä (hallintolaki 49 e §). Hallintolain 49 f §:n 3 momentin perusteella, jos asian käsittelijä katsoo tarpeelliseksi, voi hän oikaisuvaatimuksen käsittelyn ajaksi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi. Tällainen tilanne on lähtökohtaisesti silloin, jos oikaisuvaatimuksen käsittelyajan arvioidaan pidentyvän tarvittavien selvitysten saamiseksi. Mikäli päätöksen täytäntöönpano keskeytetään, palautetaan henkilölle ajo-oikeus käsittelyn ajaksi. Tässä yhteydessä tulee huomioida henkilön muiden mahdollisten ajokieltojen voimassaolo. Jos henkilö on muusta syystä ajokiellossa, ajo-oikeutta ei palauteta, vaan ajokielto jatkuu muun syyn mukaisesti. Tarve täytäntöönpanon keskeyttämiselle tulee kuitenkin käytännössä esiin äärimmäisen harvoin. Tarve voisi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa tarvitaan erityistä lisäselvitystä, jotta asiaa voidaan riittävästi arvioida.

Henkilöä ei tarvitse erikseen kuulla ennen oikaisuvaatimusta koskevan päätöksen tekemistä, vaan hänen tulee esittää vaatimuksensa ja selvityksensä asiaan liittyen toimittamassaan oikaisuvaatimuksessa. Mikäli selvitys on kuitenkin selvästi puutteellinen esimerkiksi puuttuvien sivujen vuoksi, annetaan asianosaiselle mahdollisuus täydentää oikaisuvaatimustaan.

Oikaisuvaatimuksen johdosta poliisi voi muuttaa ajokieltopäätöstä, kumota ajokieltopäätöksen tai hylätä oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimusta koskevassa päätöksessä on annettava perusteltu ratkaisu oikaisuvaatimuksessa esitettyihin vaatimuksiin. (hallintolaki 49 g § 1 mom.). Asiassa on aina annettava kirjallinen päätös, joka annetaan lähtökohtaisesti tiedoksi hallintolain mukaisesti tavallisena tiedoksiantona. Oikaisuvaatimuspäätös annetaan asianosaiselle tiedoksi todisteellisena tiedoksiantona, jos oikaisuvaatimuspäätöksessä muutetaan alkuperäisessä hallintopäätöksessä asetettua velvoitetta tai oikaisuvaatimuspäätöksessä annetaan alkuperäisestä päätöksestä poiketen kokonaan uusi velvoite. Muutettu velvoite voi olla esimerkiksi ajokiellon keston tehty muutos. Jos ajokiellon kesto muuttuu tai ajokieltopäätös kumoutuu kokonaan oikaisuvaatimuksen johdosta tehdyn päätöksen myötä, tulee huolehtia ajantasaisten ajokieltotietojen syöttämisestä Liikenne- ja viestintäviraston ATJ-järjestelmään.

Ajokorttilain 95 a §:n mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen voi hakea muutosta hallinto-oikeudesta. Päätökseen tulee liittää valitusosoitus, jonka mukaisesti päätöksestä voi valittaa. Valittaminen on maksullista. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 808/2019, 107 §). Myös poliisilaitoksella on oikeus valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos hallinto-oikeus on kumonnut päätöksen tai muuttanut sitä (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 109 § 2 mom.). Viranomaisen valitus edellyttää niin ikään valituslupaa.

18 Ajo-oikeuden palauttaminen

Ajokorttilain 75 §:n mukaisesti ajokieltoon määrätyn henkilön on heti luovutettava ajokorttinsa poliisille. Vaikka henkilö jättää ajokortin palauttamatta, ei hänellä siitä huolimatta ole ajo-oikeutta.

Ajokorttilain 6 §:n 4 momentin mukaisesti ajokiellon päättymisen jälkeen ajo-oikeus alkaa uudelleen vasta sitten, kun poliisi palauttaa ajokortin haltijalleen tai antaa hänelle väliaikaisen ajokortin. Jos ajokorttia ei ole ajokieltoa määrättäessä saatu poliisin haltuun, on kuljettajan käytävä poliisiasemalla esittämässä korttinsa tai hänelle annetaan väliaikainen ajokortti. Ajo-oikeuden palautuminen ajokiellon jälkeen edellyttää siis aina käyntiä poliisiasemalla.

Ajokorttilain 32 §:n 2 momentissa säädetty mobiiliajokortti ei korvaa perinteistä ajokorttia, eikä mobiiliajokortilla ole merkitystä ajo-oikeuden palauttamista koskevien säännösten sovellettavuuteen.

Jos kuljettaja määrätään auton ensimmäisen ajo-oikeuden saamista seuraavan kahden vuoden aikana tehdyistä liikennerikoksista tai toistuvista liikennerikkomuksista ajokieltoon, ajokortin palauttamisen edellytyksenä ajokiellon päättymisen jälkeen on ajokorttilain 37 §:n mukaisesti, että hän on saanut riskikäyttäytymistä ja sen vaikutuksia liikenneturvallisuuteen käsittelevän lisäkoulutuksen. Säännöstä sovelletaan niihin kuljettajiin, joiden ajo-oikeus on alkanut 30.6.2018 jälkeen. Lisäksi säännöksen soveltaminen edellyttää, että kaikki liikennerikokset tai toistuvat liikennerikkomukset ovat tapahtuneet mainitun päivämäärän jälkeen. Vastaava edellytys koskee ajo-oikeuden palauttamista sellaisen moottoripyörän ajo-oikeuden haltijan osalta, jolla ei ole auton ajo-oikeutta.

Ajo-oikeuden palauttaminen merkitään Liikenne- ja viestintäviraston ATJ-järjestelmään samalla, kun henkilölle palautetaan hänen ajokorttinsa tai hänelle annetaan väliaikainen ajokortti.

Poliisiylijohtaja

Seppo Kolehmainen

Ylitarkastaja

Iina Hyvärinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 19.05.2020 klo 10:04. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Jakelu

Poliisiyksiköt
Poliisihallituksen yksiköt

Tiedoksi

Sisäministeriön poliisiosasto
Liikenne- ja viestintäministeriö
Liikenne- ja viestintävirasto
Sinetin ohjekirjasto/Esikunta
Ahvenanmaan poliisiviranomainen
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Tuomioistuinvirasto